

גיליון ג'
חג הסוכות
ה'תשע"ט

בבית המקדש

שירשן ושמחו בשמחת תורה

זכרונות יחודיים מכלי
ראשון על אירועי
שמחת תורה אצל הרבי

ושמחת בתגד

סקירה מרתקת על חג הסוכות
ושמחת תורה במחיצת הרבי

שמחת בית השואבה
תיאור חי וקולח של התועודיות הרבי בחג הסוכות

אחינו, תלמידי התמימים

עומדים אנו בעיצומו של חודש תשרי, המשובע והמשיבוע, בפתחו של "זמן שמחתנו" - חג הסוכות, שמיני-עצרת ושמחת-תורה, במחיצתו של כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נב"מ ז"ע.

מרגלא בפומייהו דחסידי דורנו, שכשם שבכל יום מימי חג הסוכות ישנו ה'אושפיזין' החסידי, וביום שמיני-עצרת מגיע אל הסוכה אדמו"ר הרי"צ, הרי בשמחת-תורה - ה'אושפיזין' הוא הרבי נשיא דורנו. ואכן, שמחה גדולה ראינו על פני הקודש של הרבי ביום זה, שמחה פורצת גבולות, בעידודים ובריקודים שלא נראו כמותם משך כל השנה כולה.

ברור הדבר כי גם כיום, כאשר איננו זוכים לחזות באור פני מלך חיים בזמנים כה נעלים, נמצא הרבי עמנו, ושמח יחד איתנו בשמחת התורה; ובעת שרוקדים אנו ומפזזים ב'הקפות', בטוחים אנו כי הרבי מעודד את שירתנו, גם אם עיני הבשר אינן רואות זאת.

ויתירה מזו: אם בעבר, ניתן היה לחשוב שהרבי אינו רואה כל חסיד בעת ההקפות, ולא תמיד מעודד הוא כל אחד באופן אישי - הרי כיום, אחר שסרו מגבלות הגוף הגשמי, ודאי שהרבי מעודד בפרטיות כל אחד בריקודרהוא, ומשפיע לו שפע של שמחה והצלחה בלימוד התורה למשך כל השנה כולה.

אך למרות ידיעה זו, הרי נמצאים אנו במצב ד"כתי"ת, ומתגברים הגעגועים לשוב ולראות גילויים נפלאים אלו כבימי קדם.

ובכדי לחזק בליבנו רגשות געגועים אלו, יחד עם רגש הביטחון ש"לא עזב הרועה את צאן מרעיתו", מוגש בזאת הגיליון "בצילא דמהימנותא", בהמשך לגיליונות הראשונים שיצאו לאור על-ידינו.

בגיליון זה יריעה מפורטת ומדוייקת על אירועי זמן שמחתנו בחצרות קדשנו; זכרונות מרוממים ומרגשים מכלי ראשון על ימי השמחה העילאיים במחיצת הרבי; סיפורם המרתק של התוועדויות שמחת-בית-השואבה שערך הרבי למן בואו לחצי כדור התחתון; סקירה מיוחדת וראשונית מסוגה על מבצע ד' מינים; כתבה מיוחדת אודות ברכת החסידים על ד' המינים של הרבי, לאורך השנים; חלקה השני של מסכת הקירובים המופלאה של הרב עמנואל שוחט אל הרבי; ודברי התעוררות והדרכה על הצורך ב'לחיות עם משיח' באופן פנימי דוקא, כדרישתו של הרבי. כבגיליונות הקודמים, חלק מן הכתבות הינן בבחינת "קנקן חדש מלא ישן" באשר פורסמו בשנים האחרונות בקבצי ה'ועד', וכעת מתפרסמות בהגשה מחודשת ובאופן ד"פנים חדשות באו לכאן".

בטוחים ומקווים אנו כי בזכות חיזוק ההתקשרות אל אבינו רוענו, נזכה לחגוג עמו בצוותא חדא את חג הסוכות ושמני-עצרת בבית המקדש השלישי, ונשמח בשמחת בית השואבה יחד עם משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ועד תלמידי התמימים העולמי

מגזין 'בצילא דמהימנותא' כולל תמונות ייחודיות ומסמכים בפרסום ראשון, המתפרסמים באדיבות ארכיון Jewish Educational Media של חברת The Living Archive, הינו פרויקט לשימור ותיעוד התמונות, האודיו והוידאו של הרבי. תמונות אלו הינן תחת זכויות היוצרים הבלעדיות של

תודה מיוחדת למשפחת הרה"ח הרה"ת ר' דוד רסקין ז"ל, ו"ר צעירי אגודת חב"ד המרכזית למעלה מיובל שנים.

בעריכת מגזין זה הסתייענו רבות במערכת החיים ותודתנו נתונה להם על כך.

Jem / 201860

6

אך שמה וזוהי

סקירה מרתקת על חג הסוכות, שמחת תורה והימים שלאחריו במחיצת הרבי

32

וביום שמחתכם

זכרונות מרוממים ומרגשים מכילי ראשון, על השמחה הנפלאה שבשמחת תורה אצל הרבי

50

בסוכות תשובו

התוועדות הרבי בחול" המועד סוכות לאורך השנים

82

על נטילת לולב

כתבה מקיפה הסוקרת את ברכת החסידים על ד' המינים של הרבי

70

קול

חלק שני מזכרונותיו המפעימים של הרב עמנואל שוחט

דבר מלכות
אגיל ואשמח בשמחת תורה

4

נלכה
באורחותיו
מבצע ד' מינים

66

משיח וגאולה
מעלתה של אמונה פנימית

88

דבר מלכות

אגיל ואשמח בשמחת תורה

הרבי נהג להקדיש בשמחת-תורה ריבוי זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, אף שהיה ביכלתו לעסוק בזמן זה בענינים נעלים, ועל-ידי-זה המשיך ופעל גם בנוגע לאחרי ההסתלקות

המצב שלאחר ההסתלקות ("הָאֵט בְּאוֹרְנָט און צוגעגרייט אויך אויף שפעטער").

ועל-דרך-זה בנוגע לשמחת-תורה - שנהג להקדיש ריבוי זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, והיינו, שאף שהי' ביכלתו לעסוק בזמן זה בתורת הקבלה ובתורת החסידות ובענינים נעלים, מכל-מקום, התעסק בשמחה וריקודים, כיון שהשמחה דשמחת-תורה צריכה להיות בגשמיות דוקא (כנ"ל), ועל-ידי-זה המשיך ופעל גם בנוגע להזמן דעתה.

ולכן, יש לשמוח בשמחת תורה, וכאמור, לרקוד ברגלים בפשטות, והרי רגלים בריאות יש לכולם - הן רגלים בריאות בגשמיות, והן רגלים בריאות ברוחניות, שהוא-ענין הקבלת-עול - שזהו "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה", וגם תכלית וסוף העבודה, שהרי תכלית הכל היא קבלת-עול, שבזה שוים כל בני ישראל.

ועלידי השמחה בקבלת עול רוקדים עם העצמות, והיינו, שעצמותו ית' רוקד עם כל יהודי, כך, שעלידי הריקוד אפשר לזנק ולדלג החוצה ("אָרויסשפרינגען און אַרויסטאַנצן") מעומק תחת לעומק רום, "אָריינטאַנצן אין עצמות!"...

יש לרקוד "בפנים"!

ישנם גם אנשים שהתקבצו בחצר ("יאָרד"), וגם הם רוקדים - אלא שלעת עתה עומדים הם "מבחוץ" ואין ברצונם להיכנס "פנימה".

שמחה של כל יהודי

דובר לעיל על-דבר החילוק בין שמיני-עצרת ושמחת-תורה לשמחת בית השואבה, שבשמחת בית השואבה היו חילוקים, מה-שאינ-כן בהשמחה דשמיני-עצרת ושמחת-תורה שוים כל בני ישראל.

וכשם שביום-הכיפורים אין שום חילוק בין בני ישראל, בין משה רבינו ובין יהודי שאינו יודע דבר מעניני יהדות, ושייכותו היחידה ליהדות היא בכך שנוולד בבית יהודי, שהרי כל בני ישראל מחוייבים בהעניינים, ולכל בני ישראל נמשכת הכפרה - כן הוא בהשמחה דשמחת-תורה, שאין בה שום חילוקים, וכל בני ישראל צריכים להיות שמחים בשמחת-תורה.

ושמחה זו צריכה להיות בגשמיות דוקא - עלידי ריקוד ברגלים בפשטות. כשם שקיומן של כל המצוות הוא דוקא בגשמיות בפועל ממש, וכמו אכילת מצה, שאם יכוון אדם את כל הכוונות, אבל לא יאכל מצה בגשמיות, לא יצא ידי חובתו - כן הוא בהשמחה דשמחת-תורה, שצריכים לרקוד ברגלים בפשטות, ולריקוד ברגלים - שייכים הכל.

וענין זה ראינו גם בהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר: ובהקדם מה-שכתוב "אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זאת". ובנוגע לענינו - שכ"ק מו"ח אדמו"ר הבטיח והכין גם את

הסיבה האמיתית לכך היא מפני שנשמתם רעבה, ורצונה לרקוד בשמחת־תורה עם עצמות, ולכן פעלה הנשמה בהגוף, שגם הגוף ירצה לרקוד; אלא כיון שבהגוף לא נרגש הטעם הפנימי שבדבר (רצונה של הנשמה לרקוד עם עצמות) - יכול הדבר להשתלשל ולרדת באופן של דבר האסור, אבל האמת היא שמקור הענין הוא בהנשמה.

ולכן עליהם להכנס פנימה, ולרקוד באופן המותר, וריקוד זה יתן להם סיוע ותוספות כח לקיום התומ"צ בכל השנה.

וענין זה נוגע להם לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות כפשוטו - שיהיו להם ידים בריאות, רגלים בריאות וילדים בריאים, כיון שאצל בני ישראל ההשפעה בגשמיות באה על־ידי הרוחניות, ורק לזמן קצר - כדי שיהי' ענין הבחירה - יכולה ההשפעה לבוא גם שלא על־ידי הרוחניות, אבל סוף־כל־סוף בהכרח שתבוא ההשפעה על־ידי הרוחניות.

(משיחת ליל שמחת־תורה (קודם הקפות) ה'תשי"ד, תורת מנחם ח"י עמ' 88)

ובכן: צריכים לצאת אליהם ולבאר להם, שקיום התורה והמצוות והשמחה דשמחת־תורה הם ענינים שנוגעים להם בגשמיות.

אודות ענין הריקוד עם עצמות קשה להסביר להם, כיון שבענינים כגון־דא: עצמות, השתלשלות, אצילות ובי"ע - אין להם חוש, לפי שאין להם כלל תענוג ("געשמאָק") ברוחניות; אבל אודות גשמיות - הרי בזה לכולם יש חוש... שהרי לכולם יש חוש ותענוג בכך שיהיו להם ידים בריאות, רגלים בריאות וילדים בריאים.

יש להסביר להם מה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב, שהסיבה לכך שאדם רוצה לאכול מאכל מסויים היא מפני שהנשמה רעבה להניצוץ אלקי שבהמאכל, כדי לבררו כו', וכדי שהנשמה תוכל לפעול זאת פועלת היא תחושת רעבון בהגוף, שיהי' רעב ויחפוץ בגשמיות המאכל, אבל באמת מקור הענין הוא בהנשמה.

ועל־דרך־זה בעניננו: כל אלה שהתקבצו כאן לרקוד - הרי

תשרי ביישוב

זמן שמהחזנו

סיקור מפורט על כל המאורעות, המעמדים,
הרגעים והגילויים בחודש החגים
בליובאוויטש לאורך השנים • חלק שלישי:
י"ג תשרי, חג הסוכות, שמחת תורה והימים
שאחריו במחיצתו של נשיא הדור

בין עשור לסוכות

בימים אלו, בולטות ברחבי שכונת קראון־הייסט הכנות קדחתניות לחג הסוכות הקרב ובא. סוכות מוקמות בצידי הבתים, והחסידיים מהלכים כשבידיהם ד' מינים שנקנו זה עתה.

אווירה זו אינה פוסחת, כמובן, על בית רבינו שבבבל. בחצר 770 נשלמת הקמת הסוכה הגדולה המיועדת עבור האורחים, ובחזית הבנין כבר ניצבת סוכתו המפוארת של הרבי.

י"ג תשרי

יום זה הוא יום ההילולא של אדמו"ר המהר"ש, והרבי נהג להדליק נר נשמה גדול בחדרו. עד לפטירתו בשנת תשל"ד, נהג ר' שמואל לויטין לגשת לעמוד החזן בכל תפילות היום, כפי שהורה לו אדמו"ר הרי"צ (יש להעיר, שר' שמואל היה הראשון שנקרא בשם זה אחר הסתלקותו של אדמו"ר המהר"ש).

בשנת תשי"ג, לאחר תפילת ערבית, נכנס הרבי לחדרו ולאחר זמן מה יצא ונתן לר' שמואל סכום כסף על־מנת לקנות 'משקה' להתוועדות שתיערך בבית־הכנסת. גם בשנים שלאחר־מכן, קרא הרבי לר' שמואל לחדרו ומסר לו כמה שטרות עבור קניית משקה. ר' שמואל היה עורך הגרלה על השטרות שהתקבלו מהרבי, ובכסף שנאסף השתמשו לעריכת התוועדות גדולה בשפע רב. נוהג זה נמשך עד לשנת תשכ"ט.

בדרך כלל, היה הרבי נוסע ביום זה אל האהל.

בשנים הראשונות הרבי לא התוועד בי"ג תשרי, אלא אם חל בשבת. הפעם הראשונה שנערכה התוועדות כזו, היתה בשנת תשי"ט (גם בשנת תשי"ב חל י"ג תשרי בשבת, אך למרות זאת הרבי לא התוועד אז, אלא רק אמר שיחה קצרה אחרי תפילת מנחה), אך משנת תשל"ג, התוועד הרבי בכל י"ג תשרי, אף כשחל באמצע השבוע.

במהלך ההתוועדות בשנת תשל"ד אמר הרבי דברים מדהימים ומפליאים בקשר עם מלחמת יום הכיפורים שפרצה ימים ספורים קודם לכן:

"בפירוש רש"י על התורה - שהוא לכל יהודי ואפילו לבן חמש למקרא, מובא העניין של "ניבא ולא ידע מה ניבא". זאת אומרת שיש עניינים שעושים ובעת מעשה "אינו יודע" מה היא מטרת העניין, ואחר-כך, לאחר זמן, תופסים שזה היה דבר בעתו.

"במשך כל הקיץ דיברנו על "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז גו' להשבית אויב ומתנקם", וקיישרנו זאת עם המאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר - משנת תרפ"ז.

"מה דחף אותי פתאום לעסוק בעניין שדובר בשנת תרפ"ז? אני עצמי לא ידעתי למה! כל השנים היו חוזרים על המאמר הזה מזמן לזמן אבל ללא שטורעם, ומדוע לפתע נזעקתי? - אבל היה נראה שכעת זקוקים ל"להשבית אויב ומתנקם"..."

לאחר־מכן המשיך הרבי ודיבר אודות מסירות נפש של החיילים העומדים להגן על גבולות ארץ ישראל, באמרו שכל החיילים הללו הם צדיקים גמורים, שהרי ביום הכיפורים "עיצומו של יום מכפר" על כל העבירות שבתורה... ניכר היה כי הרבי מתאמץ להסיר את

י"ד תשרי תש"מ / jem / 192285

בימים אלו, בולטות ברחבי שכונת קראון־הייסט הכנות קדחתניות לחג הסוכות הקרב ובא. אווירה זו אינה פוסחת, כמובן, על בית רבינו שבבבל. בחצר 770 נשלמת הקמת הסוכה הגדולה המיועדת עבור האורחים, ובחזית הבנין כבר ניצבת סוכתו המפוארת של הרבי

תמונה: תשרי תש"ג / 294818

הרבי נכנס אל 'גן עדן התחתון' ובוחר שם ד' מינים כשרים ומהודרים עבורו. בעת שהרבי מוצא ד' מינים מהודרים זיפים - מאירות פניו הק' בשמחה של מצוה

קבלת ד' מינים

בערבו של יום י"ג תשרי, לאחר חזרת הרבי מהאהל וציאתו לתפילות מנחה וערבית (ובשנים שהתקיימה התועדות - לאחר התועדות), היה נכנס הרבי אל 'גן עדן התחתון' ובוחר שם ד' מינים כשרים ומהודרים עבורו (עד שנת תשל"ט, בדק הרבי את כשרות ד' המינים בחדרו הק'). בעת שמצא ד' מינים מהודרים זיפים - היו מאירות פניו הק' בשמחה של מצוה.

ערב חג הסוכות

במשך היום, היה הרבי שולח מברק ברכה מיוחד עבור כלל אנ"ש, ושני מברקים נוספים להקפות שניות הנערכות בירושלים ובכפר חב"ד. בשנת תש"ג, באופן בלתי רגיל, נסע הרבי לאהל ביום זה.

כל הקטרוגים, ללמד זכות ולפעול ישועות ונפלאות לתושבי ארץ הקודש.

ההתועדות בשנת תשל"ח היתה ההתועדות הראשונה מההתועדות ה'קצרות' (יחסית) של הרבי שהועברה ברדיו בשידור ישיר. בעת ההתועדות עורר הרבי אודות 'קרן השנה', שלא כמנהגו הקבוע (עד אז) לעורר על כך בהתועדות של שמחת תורה. לאחר האירוע הבריאותי שהתרחש בליל שמיני עצרת, הובנו הדברים, שכן באותה שנה לא התקיימה התועדות בשמחת תורה...

גם לאחר שפסק הרבי מלהתועד בימי החול (בשנת תשמ"ח, לאחר הסתלקות הרבנית חיה מושקא ע"ה) - אמר הרבי שיחה ביום זה בשנת תש"נ (בשנים תשמ"ט ותשנ"ב חל י"ג תשרי בשבת, והרבי התועד כמנהגו בכל שבת). בשנת תש"א חילק הרבי שטרות לצדקה, לאחר תפילות מנחה וערבית.

'הקיצו ורננו'

בשנת תשי"ג, לאחר שהרבי נתן לר' שמואל כסף על-מנת לערוך התועדות בי"ג תשרי, סיפר ר' שמואל כמה סיפורים אודות בעל ההילולא, ולאחר-מכן אמר הרבי: "בשנה זו מלאו שבעים שנה להסתלקות אדמו"ר מהר"ש [תרמ"ג - תשי"ג], וכבר צריך להיות 'הקיצו ורננו שוכני עפר"', והוסיף: "בכלל, העבודה עתה שייכת לזמן הגאולה".

חלוקת ד' מינים

בערב חג הסוכות, נהג הרבי להעניק סט ד' מינים לכמה מהחסידים והאורחים. החסידים נכנסו ל'גן-עדן התחתון' על-מנת לקבל את ארבעת המינים, לאחר תפילת שחרית (בשנים הראשונות נכנסו החסידים לחדרו של הרבי עצמו).

ככל הנראה, החל המנהג באמצע שנות הכ"ף, אך עד שנת תשל"א זכו רק אנשים בודדים לקבל ד' מינים (ביניהם היו החסידים: ר' שמואל לויטין; המזכיר ר' ניסן מינדל; השד"ר ר' שמואל דוד רייטשיק; ר' בנציון שמטוב ור' מענדל פוטרפס).

לקראת חג הסוכות בשנת תשל"א ביקש הרבי ששניים מהחסידים שיצאו לא מכבר מרוסיה ועלו להתיישב בנחלת הר חב"ד (הרב בוטראשוילי והרב קנייבסקי), וכן הזוכים בגורל מארץ הקודש, ושני נציגים מכפר חב"ד, יצטרפו לקבל ד' מינים.

מאז אותה שנה, נמשך הסדר לפיו נותן הרבי ד' מינים (חלקי סטים, או סטים שלמים) לאנשים רבים כנציגי קהילותיהם. כשהרבי נותן את הסטים לנציגים, נהוג לומר: "זהו עבור כל צרפת", "זהו עבור כל כפר חב"ד" וכיו"ב.

באחת השנים, כשקיבל ר' זלמן יפה את הד' מינים הורה לו הרבי, שמכיון שהוא הנציג של הקהילה במנצ'סטר, שיתן לכל האורחים שהגיעו ממנצ'סטר לברך על לולב זה.

לאחר שהאורחים מקבלים את הסט - עוברים כולם לפני הרבי, שמברכם: "ממשיך זיין אלע המשכות על כל השנה כולה" [להמשיך את כל ההמשכות על כל השנה כולה]. באחת השנים נכחו כמה אורחים מצרפת, והרבי אמר להם ברכה מיוחדת בצרפתית.

כאשר אירע ואנשים לקחו יותר מהמיועד עבורם, ולא נשאר עבור אחרים, לא היה הרבי שבע רצון מכך. בתשמ"ח עמד הרבי במשך כל זמן החלוקה עם פתק בידו, בו הופיעה רשימה מדויקת של שמות האנשים, ומה אמור כל אחד לקבל, בכדי לשמור על הסדר.

בנוסף לסטים, חילק הרבי הדסים ספורים לאלו שנכחו בחדר באותה שעה, כמו הצלמים והמסייעים וכו'. גם חברי המזכירות וכן המשב"ק הרב שלום דובער גנזבורג, זכו לקבל הדסים מידו הקדושה.

לאחר החלוקה, קיבל הרבי בחדרו את האתרוגים שגידלו בפרדס בכפר חב"ד, עלידי משלחת מיוחדת של רבני, משפיעי, וחשובי עסקני הכפר. הרבי בירך את המשלחת בברכה מיוחדת, ובכמה מהשנים אף הגיה את הברכה.

אגידת המינים

לאחר חלוקת הסטים, נהג הרבי ברוב השנים להיכנס לסוכתו על-מנת לאגוד את הלולב. את הטבעות לאגידה הכין הרבי מלולבו האישי. אגידת הלולב ארכה כשלושת רבעי השעה.

לר' דוד רסקין נתן הרבי לאגוד שני סטים, עבור אמו הרבנית חנה, ועבור הרבנית חיה מושקא. לאחר פטירת הרבנית חנה אגד ר' דוד רק לולב אחד, ולאחר פטירת הרבנית חיה מושקא, פסק הרבי לאגוד את הלולב בעצמו וביקש מר' דוד שיאגוד את הלולב עבורו.

מספר ההדסים בלולבו של הרבי השתנה במהלך השנים. בתחילת הנשיאות היו בלולב שלוש-עשרה הדסים, בשנת תשל"ד נספרו עשרים ושישה הדסים, ומשנת תשמ"א ואילך אגד הרבי בלולבו שלושים ושישה הדסים. כך גם הורה לר' דוד רסקין בשנת תשנ"ב, שיניח "פעמיים ח"י" הדסים.

ליל חג הסוכות

לאחר תפלת מעריב היה הרבי מכריז שלוש פעמים "גוט יום טוב" בפנים שוחקות, ולעיתים פתח בניגון שמחה, כשהוא מעודד בעוז את שירת הקהל.

שיחת שמחת בית השואבה

אחר תפילת מעריב והכרזת "גוט יום טוב" בליל א' דחג הסוכות תשמ"א - פנה הרבי לכיוון הקהל, ונשען על הסטנדר. החסידים ששו ושמחו כשהבינו את גודל ההפתעה - שיחה! הרבי דיבר כחמש דקות, ותבע מהחסידים לשמוח במיוחד בשמחת החג. גם למחרת אמר הרבי שיחה, וכך גם במוצאי יום טוב. ביום הראשון של חול-המועד כבר הודיעו מהמזכירות בצורה רשמית כי גם באותו היום יאמר הרבי שיחה אחרי מעריב.

מאז נקבע הדבר, ובכל שנה אמר הרבי שיחה אחרי מעריב בכל לילה מלילות חג הסוכות, כשהוא עומד על בימת התפילה. לפעמים, הורה הרבי לנגן ניגון שמחה לפני השיחה, כשהוא מעודד בידיו את השירה.

בשיחות אלו, נהג הרבי לבאר את ההוראה הנלמדת מה'חסידישע אושפיזין' של אותו יום, והקשר ל'אושפיזין' הכללי. לעיתים, הוסיף הרבי וביאר גם את הקשר לשיעורים היומיים. בנוסף, עורר הרבי רבות בנוגע ל'שמחת בית השואבה' וההוספה הנדרשת בשמחה ובריקודים.

בכל שנה אמר הרבי
שיחה אחרי מעריב בכל
לילה מלילות חג הסוכות,
כשהוא עומד על בימת
התפילה. לפעמים, הורה
הרבי לנגן ניגון שמחה
לפני השיחה, כשהוא
מעודד בידיו את השירה

י"ח תשרי תשמ"א / jem / 191409_cc01

מחזה מיוחד

בשנת תשנ"ב הוחלט שהשיחה תיאמר מבימת ההתועדויות, זאת בכדי להקל על הקהל הרב לראות ולשמוע את הרבי. לשם כך נבנה "גשר" מיוחד המחבר בין בימת התפילה לבימת ההתועדויות, והוכן שם רק כיסא עליו יישב הרבי בעת השיחה. כלילה הראשון של החג התקרב הרבי לשולחן ההתועדויות, אך במקום לשבת על הכיסא, שאל את המזכיר: "היכן הסטנדר?" הרבי התקרב אל השולחן, ואמר את השיחה בעמידה, בלי כיסא ובלי סטנדר, כשהוא נשען על השולחן בידיו הק'. ... היה זה מחזה מיוחד במינו ומרשים מאוד.

ללילות הבאים הוכן כמובן הסטנדר מראש, אך גם כשעמד הרבי סמוך לסטנדר, המחזה הנפלא של אמירת השיחה בעמידה מבימת ההתועדויות, היה נדיר ויוצא מן הכלל.

שיחות אלו נקבצו יחד (עלידי ועד הנחות בלה"ק) לקונטרס - שהפך בהמשך לספר - "מעייני הישועה", שבאישור הרבי נדפס בחותם המלך, סמל קה"ת. היה זה הספר הראשון שכלל שיחות שלא הוגהו על-ידי הרבי, ולמרות זאת נדפס עם סמל קה"ת.

ברכה לאורחים

לאחר תפילת ערבית של ליל החג (ומשנת תשמ"א - לאחר השיחה), יצא

פסקאות "הרחמן" - של יום טוב ושל סוכות - בקול רם, והקהל ענו אחריו 'אמן'.

שמחת בית השואבה

בשיחת ליל שבת חול המועד תשמ"א, תבע הרבי "שמחה פורצת גדר", ובעקבות דיבורים מיוחדים אלו, יצאו חלק מהחסידים לרקוד ברחובות השכונה, כשאליהם הצטרפו המוני תושבים ואורחים. אחרי כמה שעות, עברו הריקודים ל770, שם נמשכה השמחה עד אור הבוקר.

למחרת, שוב תבע הרבי את ענין השמחה, והחסידים שבו ורקדו כל הלילה ברחובות השכונה. בתחילה נערכו הריקודים באחד הרחובות המרכזיים, אך המשטרה הורתה לציבור לרקוד בצומת צדדית יותר. הרבי הורה עליידי המזכירות שקהל הרוקדים מוכרח לציית להוראות השוטרים, והוסיף שאילו ידע על הוראת המשטרה מוקדם יותר - היה אף מזכיר זאת בשיחתו. בעקבות זאת, נקבעו הריקודים לצומת הרחובות קינגסטון ומונטגומרי.

גם בשנים הבאות, עמד הרבי בשיחות אלו על המעלה והחשיבות של שמחת בית השואבה, כולל החשיבות בריקודים ברחובות העיר שעלידייה "גם הרחוב רוקד", ואף הזכיר את הצורך להכניס לתוך המעגל גם את הצופים מהצד.

בשנת תשד"מ ירד גשם עז בליל החג הראשון. בשיחה הזכיר הרבי כי באם יפסיקו הגשמים, ירקדו בשמחת בית השואבה ברחוב. עם זאת, במשך השנים רקדו קהל החסידים בשמחת בית השואבה, גם כשגשם עז שטף את הרוקדים במשך שעות ארוכות. להנהגה זו התייחס הרבי בשנת תשמ"ה, כאשר התבטא באחת השיחות: "בליל א' דחג הסוכות בשנה שעברה ירדו גשמים... ומובן שכאשר אין יורדים גשמים אזי יכולים לחגוג את שמחת בית השואבה בכל השטורעם ברחוב דווקא... ללא צורך להתגבר על ענין של נסיון..."

יום א' דחג הסוכות

עוד בחייו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע, ירד הרבי לסוכת 770 עם הד' מינים של אדמו"ר הריי"צ, על-מנת שהקהל יוכל לברך עליהם. בשנת תשי"א, אחר הסתלקות הרבי הריי"צ, בירכו החסידים על הלולב ואתרוג של הרבי. באותו זמן ישב הרבי בסוכה ואמר קרבנות ליד ספר פתוח, והביט על כל אחד שעבר לברך. גם בשנים הבאות נמשך נוהג זה, ביום הראשון של

הרבי אל הסוכה הגדולה שבחצר 770, על-מנת להעניק לאורחים הרבים את ברכתו הקדושה לחג שמח.

כשהגיע הרבי אל הקצה הדרומי של הסוכה - היה עולה על בימה קטנה שהוכנה שם מראש, ונושא ברכה קצרה לקהל האורחים, שהאזינו בקשב רב לכל מילה היוצאת מפי קדשו של הרבי. בתום הברכה, הורה הרבי לנגן ניגון שמחה, ויצא מהסוכה כשהוא מעודד בידו הק'.

נוהג זה החל בשנת תשל"ח, אז ביקר הרבי בסוכת האורחים בליל שבת חול-המועד (ולא בליל החג), וכך אירע גם בתשל"ט. בשנים תשמ"מ - תשד"מ ביקר הרבי בסוכה בליל החג השני, ומשנת תשמ"ה התקיימה הברכה בקביעות בליל החג הראשון. עם השנים גדלה הברכה והתרחבה לשיחה ארוכה בת כמחצית השעה.

בהזדמנות זו, נהג הרבי להעניק כבוד רב למנהל 'ועד הכנסת אורחים', ר' משה ירוסלבסקי, וביקש ממנו ללוותו בתוך הסוכה בדרכו לבמה שעליה ניתנה הברכה. בשנת תשמ"א, ביקש ממנו הרבי ללכת לפניו. ר' משה השתמט מללכת לפני הרבי וניסה כמה פעמים לעצור על-מנת שהרבי ילך לפניו, אך הרבי רמז לו בידו שילך ראשון... כך נהג הרבי לאורך השנים - ר' משה הלך בראש, כ"מורה דרך", בתוך הסוכה, ואחריו הלך הרבי.

בשנת תשנ"ב, כאשר מפני סיבה מסוימת ר' משה לא הגיע בעצמו לחצרות קדשנו, עמדו ליד הרבי בעת הברכה שלושה אברכים שעסקו בניהול הועד במקומו. כאשר יצא הרבי מהסוכה, פנה למזכיר הרב בנימין קליין ושאל: "וואו זיינען די יונגעלייט? זאלן זיי גיין פאראויס [היכן הם האברכים? שילכו מקדימה!]" והרבי עצר (ליד חלונות המזכירות) והמתין להם. מחמת הדחיפות, חלפו כמה דקות עד שהצליחו להגיע אל הרבי, שחייך אליהם חיוך רחב וסימן בידו שילכו לפניו.

סעודות יום טוב

עד שנת תשל"א, היו הסעודות של חג הסוכות נערכות בסוכתו של הרבי הריי"צ, שהוקמה במרפסת הקומה השנייה.

בשנים שלאחר-מכן, ערך הרבי את הסעודות בסוכה שנבנתה על-ידו ביתו שברחוב פרוזינט, לאחר-מכן - בסוכה שבבנין הספריה, ובשנים האחרונות - בסוכות שנבנו לו ליד 770.

ככניסתו לסוכה, נהג הרבי לבדוק האם הסירו ממנה את הכיסוי מפני הגשמים. כאשר בירך "לישב בסוכה", נהג הרבי להביט על הסכך.

כשהיה הרבי מזמן ברבים בחג, נהג לומר את שתי

סוכות. הרבי היה מגיע לסוכה לברך על הלולב ואתרוג שלו בסביבות השעה שמונה, ואחריו עברו כל החסידים לברך. בזמן שהיו החסידים מברכים, היה הרבי יושב ולומד מתוך ספר חסידות (כמה פעמים היה זה 'המשך וככה תרל"ז'). תפילת שחרית היתה מתחילה רק לאחר שכל הקהל בירך על ד' המינים, בין השעה עשר לאחת עשרה.

סדר זה נמשך עד אחרי שנת תשכ"א, אך בשנת תשכ"ב ביקש הרבי מר' מאיר הארליג להיות אחראי על הלולב גם ביום הראשון של חג הסוכות, ומאז לא ישב עוד הרבי בסוכה בעת שהקהל עבר לברך.

במהלך השנים נבנתה סוכה קטנה במיוחד עבור קהל המברכים, סמוך לבריכת התשליך.

לקמן בעמוד 82 נדפסה סקירה מיוחדת אודות ברכת הקהל על ד' המינים של הרבי, יחד עם תיאור מרתק של אפיזודות שונות שאירעו במהלך השנים.

שחרית

תפילת שחרית החלה בין השעה עשר לאחת עשרה. בעת חזרת הש"ץ, החזיר ר' מאיר הארליג את ד' המינים לרבי לאמירת 'הלל' ו'הושענות'.

סדר הנענועים של הרבי הוא: בכל שעת הנענועים עומד הרבי במקום אחד - לצד מזרח, ואינו פונה לכיוון אליו מנענע את הלולב. כל הנענועים - גם הנענוע למערב - נעשים רק בהנעת הידיים וחלק הגוף העליון, ובכולם המינים זקופים ובגובה החזה. רק בנענועים למעלה ולמטה, מורמים המינים לגובה הפנים או מושפלים למטה. הרבי נוהג להביא את המינים בתנועות מדודות עד אל מול החזה, ואחר כך - בתנועה נוספת - מביא את ארבעת המינים ומגיעם אל החזה ממש.

בשעת אמירת 'ה'הושענות' - גם בעת ההקפה - החזיק הרבי את ארבעת המינים בשתי ידיו, ומצמידם לחזה, כשאת 'ה'הושענות' אומר בעל פה אחר החזן, או מתוך סידורו של החזן (שצעד מלפנים). הרבי מקפיד שארון הקודש ישאר פתוח בשעת אמירת 'ה'הושענות', ובשנים

כשרצה יהודי מסוים להעניק מתנה לבית רבי - קנקן יין עשוי כסף, שלל זאת הרבי בתודה, בציינו כי אף לאתרוג אינו משתמש בקופסת כסף, והוסיף כי אחד הטעמים לזה הוא, שאינו רוצה להבדיל בינו לבין הסובבים אותו...

הללו את ה'

בלילה השני של חג הסוכות תשל"א אחרי התפילה, חדר הרבי ננעל, והרבי לא היה יכול להיכנס לחדר. אחד מהילדים שנכחו במקום נכנס דרך החלון ופתח לרבי את הדלת. הרבי הודה לו מאוד על כך, והודיע שלמחרת בלילה יאמר מאמר בבית-הכנסת, ובקשר ל'לחיים' - הרי התועדות זו תהיה "אויף טרוקען" [על יבש]... החסידים היו בשמחה גדולה, ויצאו לרקוד ברחובה של עיר.

למחרת, ישב הרבי על מקומו הקבוע בעת ההתועדות, ואמר מאמר ד"ה "הללו את ה'" (את המאמר הגיה הרבי בחול המועד), ואף הוסיף ואמר כמה שיחות, בהפתעה מוחלטת. כמה פעמים בשנים הבאות אירע כן שוב.

גם בשנת תשל"ד קיים הרבי בהפתעה התועדות בבית המדרש, ובהתועדות תבע מקהל החסידים שיתועדו מידי לילה, עד לשמחת-תורה, וסיים באיחול "עד שיהיה ומלאה הארץ פארבריינגענישן את הוי' כמים לים מכסים"... כמוכן תבע הרבי מהמשפיעים שיתועדו, ולא ינהגו כאותם אלו שבמקומם הקבוע הרי הם משפיעים, אך בהגיעם לחצרות קדשנו נוהגים הם בענווה...

שנה שרר דוחק נורא בסוכה, משום שהמקום היה צר מהכיל את כולם. מחמת הדחיפות, נשבר אחד הספסלים ונפל, והרב יהודה קלמן מאָרלו שבר את רגלו...

הרבי היה מאוד לא מרוצה מחוסר הסדר, עד שלשנה הבאה, במוצאי יום הכיפורים תשל"א, הודיע הרבי לרב חדקוב שמהשנה והלאה לא יתועד עוד בסוכה. בעקבות ההודעה המרעישה, ניגשו למחרת כמה מהאורחים וחברי 'ועד המסדר' לרבי, וביקשו שיאות להתועד בחג הסוכות, אך הרבי הגיב בחריפות שהדבר אינו שייך כלל.

בליל ערב החג, כשמסרו לרבי את הד' מינים, ביקש שוב אחד מזקני החסידים מהרבי שיסכים להתועד בימי החג. הרבי הגיב בחומרה: "מדוע לא היה אכפת לאף אחד, ואיש לא פעל למנוע את המאורע המסוכן מראש"? הרבי גם הזכיר את הצעתו וביקשתו לסדר את גג ה'שאלאש' כך שיוכל להיפתח (ולשמש כסוכה בטוחה), הוסיף לפרט עוד כמה עניני סכנה שאיש לא מקדיש להם מחשבה ותשומת לב, וסיים: "לפי השולחן ערוך אסור לי להתועד במקום שיש פיקוח נפש, והשולחן ערוך שלכם הוא גם השולחן ערוך שלי!"

למעשה, באותה שנה אמר הרבי מאמר על מקומו בבית המדרש (ראה מסגרת).

מאז המאורע בשנת תשל"ל, התועד הרבי בסוכה רק עוד פעם אחת. היה זה בחול-המועד בשנת תשל"ז, במיוחד לכבוד הילדים מתוכנית "של"ה" (ה'מיטוואך

האחרונות הורה הרבי לנגן את הפסוקים "הושיעה את עמך" וגו', לפני אמירת "למען דעת" שבסיום ה'הושענות'.

בברכת כהנים, כמו בשאר החגים בחודש תשרי, היה הרבי יורד מבימתו ועומד ליד סטנדר שהוכן שם מראש, כדי לאפשר לכהנים הרבים לעמוד גם על בימתו ולברכו בברכת כהנים. לאחר תום הברכה, אומר להם הרבי "יישר כח כהן".

בכל יום מחג הסוכות, בירך הרבי ונענע בשעת התפילה על אתרוג שנשלח מאיטליה, ולאחר התפילה היה עולה לחדרו, ועורך שוב את הנענועים על מינים שנשלחו ממקומות שונים.

הרבי השתמש לאתרוג בקופסת קרטון פשוטה ולא בקופסת כסף. כשרצה יהודי מסוים להעניק מתנה לבית רבי - קנקן יין עשוי כסף, שלל זאת הרבי בתודה, בציינו כי אף לאתרוג אינו משתמש בקופסת כסף, והוסיף כי אחד הטעמים לזה הוא, שאינו רוצה להבדיל בינו לבין הסובבים אותו...

לאחר תפילת מוסף, היה יוצא ר' מאיר האַרליג אל הסוכה, שם המשיכו וברכו על ד' המינים של הרבי כל אלו שלא הספיקו לעשות זאת קודם התפילה, כשהתור שרץ עד שעות אחר הצהריים המאוחרות.

יום ב' דחג הסוכות

התועדות

שנים רבות נהג הרבי להתועד בקביעות ביום-טוב השני של חג הסוכות. התועדותיו אלו התקיימו בסוכה שב'שאלאש', השטח הפנוי שבין 770 לבנין הסמוך לו משמאל (784). כאשר הפך ה'שאלאש' ל'זאל' הגדול (בשנת תש"כ), עברו ההתועדות לסוכה שנבנתה בחצר הניצבת בצידו הימני של 770 (בסמוך לבנין הספרייה). ראוי לציין, שבזמן שהפכו את ה'שאלאש' למבנה קבוע, ביקש הרבי שיבנו את הגג באופן שיוכל להיפתח ולהפוך לסוכה, אך משום מה - הדבר לא בא לידי פועל.

הרבי היה נוטל את ידיו להתועדותיו אלו ובסיומן בירך על הכוס, ולאחר מעריב והבדלה חילק הרבי 'כוס של ברכה'. כשחל היום השני של סוכות בערב שבת, התועד הרבי שוב למחרת, וחילק 'כוס של ברכה' בסיום ההתועדות, לפני תפילת מנחה.

פעמים רבות ירד גשם חזק בעת ההתועדות בסוכה, אך הרבי לא התייחס לכך, והמשיך בהתועדות מבלי הבט על זה כלל, ובהזדמנות אף ביאר זאת באריכות.

ההתועדות בסוכה נמשכו עד שנת תשל"ל. באותה

109800 / jem / יו"ט תשע"ו תשל"ז

מאז המאורע בשנת תש"ל, התוועד הרבי בסוכה רק עוד פעם אחת. היה זה בחול־המועד בשנת תשל"ז, במיוחד לכבוד הילדים מתוכנית "של"ה" (ה"מיטוואך שעה")

שהרבי ישתמש ברמקול, אך הרבי סירב משום שעדיין לא שמע 'הבדלה'. כך היה במשך כל השנים - הרבי לא השתמש ברמקול במוצאי החג, ואף פנה בכמה מהשנים לאלו שהחזיקו רמקול בידיהם בשאלה "עשית הבדלה?" עם זאת, בשיחה זו הוצב תחת הסטנדר של הרבי רמקול נסתר, וניתן היה לשמוע את השיחה בעת אמירתה בחצר 770. כך גם בשאר ימי חול המועד, אז הונח הרמקול בגלוי על הסטנדר - השיחה הועברה בשידור אל חצר 770. בשנים האחרונות הוצב מסך וידאו בחוץ, דרכו ניתן היה אף לצפות בשידור חי באמירת השיחה, כך שהצפיפות בבית המדרש היתה פחותה יחסית ללילות החג והשבט.

חול המועד סוכות

בימי חול המועד, לבש הרבי בגדי יום־טוב. באחת

שעה"). ההתוועדות אורגנה עליידי ר' יעקב יהודה העכט, שהיה גם המנחה במעמד זה.

במשך השנים, נערכה תפילת ערבית של מוצאי יום־טוב (וכן מוצאי שבת חול־המועד) ב'זאל' הקטן, כדי שיוכלו לערוך 'הבדלה' בסוכה הסמוכה לחלונות הזאל, אך משנת תשמ"א נבנתה סוכה קטנה בחצר 770 וחלון מיוחד נפתח ממנה אל ה'זאל' הגדול, דרכו שמע הקהל העצום את ההבדלה.

לאחר הבדלה וברכת 'על הגפן' עליידי המבדיל, הורה הרבי להכריז "גוט מועד". בשנת תש"נ אמר הרבי בחיוך, כי מכיוון שהוא עדיין לא עשה הבדלה, נבצר ממנו לומר "גוט מועד", ועליכן הוא מבקש מהגבאי לומר זאת... גם בשנת תנש"א, ביקש הרבי ש"אחד שכבר יצא ידי חובת הבדלה, יאמר את מה שצריכים לומר לאחר הבדלה", ואכן הגבאי הכריז שלוש פעמים "גוט מועד" כשהרבי מחייך חיוך רחב.

לאחר הכרזת "גוט מועד", פתח הרבי בשיחת קודש, כמידי לילה בחג הסוכות.

במוצאי שבת חול־המועד שבשנה הראשונה לאמירת השיחות (תשמ"א), ביקש המזכיר בשם החסידים

ויו"ר ה'מרכז לעניני חינוך', הרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב, שבשפתו המיוחדת עמד על נושאים רבים ומעניינים העומדים לפתחם של השלוחים.

שמחת בית השואבה

במוצאי שבת חול המועד תשמ"א, אמר הרבי בשיחתו אשר מכיון שנמצאים בימות החול, יוסיפו לריקודי שמחת בית השואבה גם כלי נגינה. ואכן, שמחת בית השואבה בליובאוויטש היתה אחד מן האירועים הבולטים בעיר ניו־יורק, ורבים היהודים שאינם חסידי חב"ד שבאו להשתתף בה. כלי זמר וזמרים שונים הנעימו בשירה עריבה, והקהל הענק היה רוקד בשמחה עד אור הבוקר.

במהלך הלילה (באם לא ירד גשם), הייתה מתקיימת תוכנית מיוחדת עבור האורחים הרבים שבאים לאירוע: ה'חזור' ר' יואל כהן ערך 'חזרה' מדברי הרבי בשיחה של אותו הלילה, חוברת ובה ליקוט משיחותיו של הרבי חולקה לרוקדים, ועל מסך ענק הוקרנו מראות קודש מהרבי. מחזה מרהיב היה לראות עשרות אלפי יהודים, אנשים נשים וטף מכל החוגים, עומדים וצופים בהתעניינות בוידאו מהרבי. תוכנית מיוחדת נערכה גם עבור הילדים הנוכחים במקום.

השנים, שאל הרבי את הצלם ר' לוי יצחק פריידין, "מדוע אינך לבוש בבגדי יום־טוב?"

גם בימים אלו היה הרבי נותן את לולבו לר' מאיר הארליג על־מנת שיזכה את הקהל לברך עליו, כשהוא אומר לו "מתנה על־מנת להחזיר".

בשנת תשכ"ז, כשאחד מן הקהל נטל את המינים לנענועים, נפל הפיטם מהאתרוג! כשהשיבו את האתרוג לרבי לקראת 'הלל' הודיעו שהפיטם נפל, והרבי ניגש אל עבר השליח־ציבור וביקש שימתינו, ובינתיים עלה לחדרו. בשליחות הרבי רץ ר' מאיר הארליג אל בית הרבי, והביא משם את האתרוג של הרבנית, מפני שהרבי סירב להשתמש באתרוג אחר.

ר' לייבל ביסטריצקי שמע על כך מיד, ואף אל אחד מידידיו שהיה יבואן אתרוגים מאיטליה ונשאר לו ארגז חתום עם מאה אתרוגים. הוא התנה עם הסוחר שאם הרבי יקח אתרוג אחד מארגז זה - הוא ישלם על כל שאר האתרוגים שבו! עוד לפני סיום התפילה כבר היה הרב ביסטריצקי ב70, והציע לרבי לבחור מן האתרוגים. הוא זכה לברכות מהרבי על מאמציו, אך הרבי אמר לו שהיות שכבר אין את הענין של "ולקחתם לכם ביום הראשון", הוא יברך בימים הבאים על האתרוג של הרבנית.

בימי חול המועד התקיימה 'ועידת צעירי אגודת חסידי חב"ד המרכזית', בה נאמו שלוחים וחסידים רבים מרחבי העולם, שסקרו את פעילויות הפצת היהדות ומעיינות החסידות בשנה האחרונה. מידי שנה, עמד במרכז הוועידה נאמו המרתק של ראש מזכירות הרבי

י"ט תשרי תשל"מ / jem / 198464

הריקודים נמשכים גם באור הבוקר...

מחזה מרהיב הוא לראות עשרות אלפי יהודים, אנשים נשים וטף מכל החוגים, עומדים וצופים בהתעניינות בוידאו מהרבי. תוכנית מיוחדת נערכה גם עבור הילדים הנוכחים במקום

שבת חול המועד

בשנת תשי"ב, שכחו להדליק את האור בסוכת אדמו"ר הריי"צ לפני שבת, והרבי ושאר המוזמנים ירדו לאכול את סעודת ליל שבת בסוכה הגדולה שבחצר 770... למחרת, את סעודת יום שבת, כבר סעדו בסוכה הרגילה בקומה השניה. עם זאת, בשנים הבאות סעד הרבי את סעודת החג בסוכה שבביתו (גם לפני שנת תשל"א).

בשנים הראשונות, נהג הרבי להתוועד בשבת זו, בסוכה שבחצר 770. עם זאת, בשנת תשכ"ב, ביקש הרבי שבחורי הישיבה יסעו ל'ערי השדה' לשמח את היהודים הנמצאים שם בשמחת בית השואבה, ועל מנת שהבחורים לא יפסידו התוועדות של הרבי - לא התקיימה התוועדות.

בשנים תשכ"ה ותשל"ד התקיימה ההתוועדות בשבת חול המועד ב'זאל' הגדול, ללא אמירת "לחיים".

הפצת היהדות

עלפי הוראת הרבי, יוצאים החסידים בימי חג הסוכות עם ארבעת המינים לרחובות ולשווקים, מקומות אשר שם נמצאים בני ובנות ישראל, על מנת לזכותם במצות נטילת לולב.

לקמן בעמוד 66 מובא לקט הוראות, הדרכות וביטויים מיוחדים של הרבי אודות מבצע לולב.

הרבי עורר גם אודות מבצע "ושמחת בחגך", כלומר - לבקר בימי חול המועד בבתי כנסיות ובתי מדרשות במקומות קרובים ורחוקים, ולעורר אודות שמחת החג ושמחת בית השואבה, לשמוח ולשמח את היהודים שנמצאים שם.

במהלך השנים נהגו תלמידי התמימים לנסוע אל מחוץ לעיר, על מנת לערוך התוועדות בערים שונות עם היהודים המתגוררים שם. בשנת תשל"ז הורה הרבי שבכל קבוצה של מתוועדים יהיה נציג אחד מארץ הקודש.

הושענא רבה

לאחר תפילת ערבית כליל הושענא רבה, נכנס המזכיר

התוועדות שמחת בית השואבה

בנוסף להתוועדות בחג, נערכה בשנים הראשונות התוועדות עם הרבי גם בימי חול המועד. התוועדות זו נועדה לתלמידי הישיבות, ואורגנה על ידי המרכז לענייני חינוך' כבר משנת תש"ב, על פי הוראת הרבי הריי"צ, כשתלמידי ישיבות רבים מהערים הסמוכות לניו יורק היו משתתפים בה.

לקמן בעמוד 50 הבאנו מאסף נרחב ומרתק אודות התוועדות שמחת בית השואבה של הרבי, ובו תיאורים חיים ומיוחדים ממאורעות התוועדות אלו במשך השנים.

חיילי צבאות השם

החל משנת תשמ"א, בה ייסד הרבי את ארגון 'צבאות השם', התקיים בחול המועד כינוס לילדי 'צבאות השם'. אחרי תפילת מנחה - בהשתתפות הרבי - אמר הרבי לפניהם שיחה.

הרבי עורר על עריכת כינוסים כאלו בפרט ב'שנת הקהל'.

נסיעה לאהל בחול המועד

בשנת תשי"א, שאל אחד מהחסידים (שהגיע מחוץ לעיר לכמה ימים בחול המועד והיה צריך לחזור מיד באסרו חג) את הרבי, האם ניתן לנסוע אל האהל בחול המועד (על פי מה שכתוב בספרים, שאין ללכת לבית החיים בחול המועד).

הרבי הגיב: "אויב דאָס איז באַ אַיך אַ "בית החיים" - איז דעמולט אויף אַ "בית החיים" גייט מען נישט; אויב אָבער איר האַלט אַז דער רבי האָט זיך איבערגעקליבן אַ פּאַר בלאַק וייטער, איז וואָס איז דער חילוק פּון דאָ צו דאָרטן" [אם זה אצלך "בית החיים" - אזי לבית החיים אין הולכים (בחול המועד); אבל אם אתה סבור שהרבי רק עבר כמה רחובות, אז מה ההבדל בין כאן לשם?"]...

כ"א תשרי תשמ"ה / jem / 138486

בהושענא רבה לאחר תפילת שחרית, היה הרבי מחלק 'לעקאח' לכל אלו שעדיין לא קיבלו לפני כן, כשעומד על יד דלת סוכתו ומברך כל אחד בשנה טובה ומתוקה

הקהל לברך עליו; ובהושענא רבה, יכלו גם הנשים והטף לברך עליו.

בשנת תשי"א נסע הרבי לאהל ביום זה. גם בשנת תשנ"ב פורסם כי הרבי עתיד לנסוע, והרבי אף נסע למקווה, אך לבסוף מסיבות שונות הנסיעה לא יצאה אל הפועל.

חלוקת לעקאח

בהושענא רבה לאחר תפילת שחרית, היה הרבי מחלק 'לעקאח' לכל אלו שעדיין לא קיבלו לפני כן, כשעומד על יד דלת סוכתו ומברך כל אחד בשנה טובה ומתוקה. יצויין, כי בשונה מחלוקות 'לעקאח' אחרות - בחלוקה זו עברו גם הנשים לקבל 'לעקאח'.

הרב בנימין קליין לחדרו הק' של הרבי עם שלש עשרה חבילות של ערבות שהוכנו עלידי הרב לייבל ביסטריצקי, והרבי בחר שתיים או שלוש חבילות, עבורו ועבור הרבנית חיה מושקא (עד לפטירתו, שימש בתפקיד זה הגבאי ר' יוחנן גורדון).

לאחר מכן, היה הרבי נכנס לסוכתו ואומר שם את חומש דברים, כנהוג. במשך הזמן בו שהה הרבי בסוכה, הביאו הגבאים תפוח טבול בדבש עבור הרבי. בשעה 1:00 לפנות בוקר, נכנס הרבי לבית הכנסת לומר תהלים עם הציבור.

לאחר התפילה, חילקו הגבאים לקהל כולו תפוח מתוק בדבש. בשנת תשמ"ז דיבר הרבי אודות מנהג זה, וסיפר שכך נהגו גם בבית הכנסת של אביו, רבי לוי יצחק.

כבר בלילה, החלו חברי 'ועד המסדר' להכין את הזאל הגדול להקפות.

לתפילת שחרית נכנס הרבי כשחבילת הערבות מונחת בין דפי סידורו.

לפני 'הלל', הסיר הרבי את שתי הטבעות העליונות מלולבו. לאחר הלל, ירד הרבי מבימת התפילה, ונעמד ליד סטנדר נוסף שהוכן ליד החזן. בסוף כל הוושענות, עודד הרבי את שירת 'הושיעה את עמך' כשלוכלבו עודנו בידו. אחרי התפילה, מסר הרבי את הלולב בכדי שיוכל

מעריב

סמוך לעת הדלקת הנרות היה נפתח בית הכנסת והקהל העצום זרם בהמוניו במהירות ומילא את האולם, לארכו, לרחבו ואף לגבהו... כל אחד תפס לו מקום טוב, ממנו יוכל לראות היטב כל תנועה של הרבי בזמן ההקפות, שכן כך קבע 'ועד המסדר' - שתפיסת המקומות להקפות נעשית על-ידי העמידה בהם בשעת התפילה.

הרבי נכנס לתפילת מעריב בזמנה, והאווירה בבית הכנסת הייתה שמחה ביותר. הקהל שר בעוצמה אדירה ניגון שמח, והרבי עודד את השירה בהנפת ידיו הק' בחזקה. בדרך כלל, כשהגיע הרבי למקומו, היה מניח את הסידור על הסטנדר, פונה לעבר הקהל ומלהיב את החסידים במחיאיות כפיים עזות ובתנועות עידוד נמרצות.

אחרי "פתיחה" שכזו, כמובן, התקיימה התפילה בשמחה ובהתעוררות רבה. לאחר-מכן, הוכרזה הפסקה עד להקפות, והקהל פנה לעריכת 'קידוש', מי בסוכתו ומי בסוכת 770, שם התקיים 'קידוש' מרכזי בארגונו של ר' נחום מרקוביץ.

אחרי טעימה קלה, מיהרו כולם בחזרה לעבר בית המדרש. כל אחד חזר למקום שעמד בו בעת התפילה, ובדקות שנותרו עד לכניסת הרבי - ניגן הקהל בהתלהבות רבה ניגוני שמחה שונים.

הקפות

בסביבות השעה 9:00 נכנס הרבי להקפות בשמחה רבה ועצומה. בדרך כלל ניגנו בשעה זו ניגון שמחה המושר על המילים "כתיבה וחתימה טובה". הרבי היה מעודד בעוז את שירת הקהל, וההתלהבות הרקיעה שחקים.

בכלל, עידודי הרבי בשמיני-עצרת ובשמחת-תורה לא דמו כלל לעידודים בשאר השנה. הרבי היה 'זורק' את ידיו הק' בתנופה אדירה מצד אל צד, מעלה ומוריד אותן מעלה ומטה, מסובב את ידיו לצדדים, ושוב מעלה ומטה, עוד ועוד...

השירה הייתה נעצרת לזמן קצר, והגבאי התחיל להקריא בזה אחר זה את שמותם של אלו שרכשו את זכות אמירת הפסוקים של 'אתה הראת' (עד לשנת תשל"ח - נערכה בזמן זה מכירת הפסוקים, במשך זמן ארוך ביותר - לעיתים אף יותר משעה וחצי! - ובכל משך זמן המכירות הביט הרבי בסידור הפתוח ב"אתה הראת"; אך משנת תשל"ט, על-מנת לשמור על בריאותו של הרבי, נערכו המכירות קודם לכן). את הפסוק הראשון ("אתה הראת") והאחרון ("כי מציון"), היה

נוהג זה החל כבר באמצע שנות ה'ד, כאשר אחד החסידים שהפסיד את החלוקה בערב יום כיפור, ביקש מהרבי בהושענא-רבה לקבל 'לעקא'. כשהרבי אמר שכבר חילק בערב יום הכיפורים, ענה החסיד שהוא הפסיד את המעמד מפני שאשתו ילדה באותה עת. הרבי הסכים לתת לו, והוסיף שכל מי שלא הספיק לקבל 'לעקא' בערב יום הכיפורים מאיזו סיבה שהיא, יעבור עתה על-ידי הסוכה ויקבל 'לעקא'.

בשנת תנש"א, חילק הרבי 'לעקא' גם ביום שלפני הושענא-רבה.

גם בתשנ"ב חילק הרבי 'לעקא' בחול-המועד. באותה שנה התקיימה החלוקה ב'גן-עדן התחתון', ולא בפתח סוכתו של הרבי כבכל שנה.

במשך שעות היום, נסגר ה'זאל' הגדול לקהל, וחברי 'ועד המסדר' עמלו לסדר את אולם בית הכנסת בצורה הייחודית לו בחג שמיני-עצרת ושמחת-תורה. אי לכך, תפילת מנחה נערכה בשעה 3:15, בזאל הקטן.

ליל שמיני-עצרת

קצרה היריעה במסגרת זו להקיף את שרשרת החוויות הנפלאות שחוו אלו שזכו לשהות בשמיני-עצרת ושמחת-תורה בליובאוויטש שבליובאוויטש. עם זאת, בשורות הבאות יבוא כעין 'סיכום' קצר לאירועי ימים מיוחדים אלו לאורך השנים.

ראשית נפתח בתיאור מראהו של בית המדרש בימים אלו, שהשתנה לבלי הכר ממראהו במשך השנה:

בימתו של הרבי הוגבהה במיוחד, באופן שניתן היה לראות כמעט את כל גופו הק' מכל רחבי האולם הענק. פירמידות ענקיות המגיעות כמעט עד התקרה עמדו בכל צידי בית הכנסת. במרכז, ניצבה הבימה של קריאת התורה, מוקפת במסגרת שולחנות בצורת חי"ת. מבימתו של הרבי ועד ל'חי"ת', הוביל שביל צר הסגור אף הוא בשולחנות משני צידיו. דרך שביל זה, היו מפלסים ספרי התורה את דרכם בעת ה'הקפות' מארון הקודש אל בימת קריאת התורה, ובשביל זה היה עובר אף הרבי עצמו בהקפה הראשונה והשביעית, בהן נהג לרקוד בעצמו.

זהו תיאור מראהו של בית הכנסת כפי שהיה בעת ההקפות, אך כמובן שהסדר השתנה לחלוטין בשתי התוועדויות הקודש שקיים הרבי בליל שמחת-תורה וביומו, אז ישב הרבי על בימת ההתוועדויות, והחי"ת שבמרכז פינתה את מקומה לעשרות שולחנות וספלים, עליהם ישבו החסידים בעת ההתוועדות.

השולחנות, המוביל מבימת התפילה אל בימת ההקפות - נדחפו רבים על־מנת לזכות לנשק את ספר התורה של הרבי.

מידי שנה רקד הרבי בהקפה זו יחד עם גיסו הרש"ג, ומפאת חולשתו היה הריקוד עדין מאוד ונמשך דקות בודדות. בשנת תשמ"ח חש הרש"ג שלא בטוב, ומאז רקד הרבי לבדו בהקפה זו.

דקות אלו, בהן רקד הרבי על הבימה לבדו, יחד עם ספר התורה - בלתי ניתנות לתיאור: אלפי עיניים מביטות בהערצה ברבי הניצב במרכז בית הכנסת. כולם שרים בכל כוחם בסערה של ממש, בית הכנסת נראה כגלילים גועשים, והרבי עם ספר התורה בידו, מעודד בחוזקה כשהוא מסתובב באיטיות מצד לצד, ומביט לכל עבר ולכל פירמידה משך זמן. כשהיה הרבי מביט

הרבי מכריז בעצמו (בשנים הראשונות נהג הרבי לומר את כל פסוקי ה'אתה הראת' הראשון), והקהל הענק היה מתאמץ לשמור על שקט ולשמוע את הפסוקים בקולו של הרבי...

לאחר אמירת "אתה הראת" בפעם הראשונה, התחיל הרבי לשיר ניגון שמחה, והלהיב את החסידים במשך דקות ארוכות כשהוא מעלה ומוריד את ידיו ה'ק' בתנועות מהירות. כך גם לאחר אמירת "אתה הראת" בפעם השניה והשלישית.

לאחר שסיימו לומר "אתה הראת", התחיל סדר ההקפות. ספרי התורה הוצאו מארון הקודש, והרבי היה מתכבד בהקפה הראשונה, נוטל את ספר התורה (הקטן) שלו, והולך אחר הש"ץ לכיוון מרכז 770, אל בימת ההקפות. בעת שהרבי עבר בשביל הצר שבין

שנישנו ושנמחו בשמתחת התורה

ה'הקפות' לאורך השנים

הקודש, עמד הרבי בעת ההקפות על שלוש מדרגות שהוכנו מראש במקומו הקבוע. רצפת השאלאש היתה מלוכלכת מאוד ממי הגשמים שדלפו פנימה, והרבי רקד ממש בתוך הבוץ...

בשנה הבאה העמידו מספר ארגזי חלב ('באקס') ועליהם משטח עץ שעליו עמד הרבי בעת ההקפות. מספר אנשים בעלי כוח עמדו מסביב על־מנת לשמור על הסדר, אך מרוב הדחיפות - לא תמיד הצליחו למנוע לחלוטין את נפילתם של הנוכחים אל תוך ד' אמותיו של הרבי... בשנת תשכ"א, כבר נבנתה בימה של ממש עבור הרבי.

בשנים אלו, עמדו מכל צידי בית המדרש פירמידות של ספסלים

(בשנת תשי"ב נשבר הסטנדר של הרבי, מרוב הדחיפות). בדרך כלל השתדלו ליצור רווח ממקומו של הרבי (שהיה במקום הקבוע לשבתות וחגים - בפניה הדרומית מזרחית) אל החלון, על־מנת שיהיה אוויר צח לנשימה.

תשט"ז

בשנה זו נערכו ההקפות לראשונה ב'שאַלאַש' (החצר שבין 770 לבנין הסמוך לו משמאל (784)). כיום זהו חלקו המערבי של הזאל הגדול, שהיה מקורה אז בבד. כדי שהקהל כולו יוכל לחזות בפני

תשי"א

בשנה הראשונה לנשיאותו של הרבי, נערכו ההקפות בחדרו של אדמו"ר הריי"צ, כשאר התפילות באותה שנה. עם זאת, נערכו ההקפות גם בזאל הקטן, ולאחר תום ההקפות בחדר אדמו"ר הריי"צ ירד הרבי לבית המדרש ורקד עם הציבור הקפה אחת.

תשי"ב-ט"ז

בשנים הבאות, נערכו ההקפות בזאל הקטן, וכמובן - דוחק נורא שרר באותה עת בבית המדרש

את המילים בקול גדול (למחרת, כשהרבי דיבר עם אנשי הקונסוליה הישראלית, אמר הרבי לקונסול כי "כבר פעלנו את הענין של 'נעימות בימינך נצח'").

לאחר־מכן, התחיל הרבי לשיר את המילים "האדרת והאמונה" בניגון חדש ולא מוכר. אף אחד מהקהל לא הכיר את השיר, אך הצרפתים שהיו ב770 הצטרפו אל הרבי בחווה... מסתבר שהניגון אותו מנגן הרבי, הוא ההמנון הצרפתי! ההתרגשות היתה גדולה מאוד, וקהל החסידים שר את הניגון שוב ושוב במהלך הלילה, בריקודים בתוך 770 ומחוצה לו...

תשל"ח-ה"ט

בשנת תשל"ח, במהלך ההקפה הרביעית של ליל שמיני־עצרת, עבר

אמת ותורתו אמת וישראל אמת", וכל הקהל ענה 'לחיים'...

תיאורים נוספים ומרתקים מהנהגותיו השמימיות של הרבי באותה שנה, ניתן לקרוא בקובץ שיצא לאור (על-ידי 'ועד תלמידי התמימים') לקראת שמחת-תורה תשע"ג (גיליון ל"ו).

תשל"ד

לפני תחילת ההקפה הרביעית בשנת תשל"ד, בשעה שמלחמת יום הכיפורים היתה בעיצומה, ניגש הרבי לקצה בימתו עם הסידור, ואמר את כל הקטע "מלך עולמים" במנגינה ידועה ששרים על המילים "האדרת והאמונה צו וועמען צו וועמען", וכל הקהל ענו אחריו. כשהרבי הגיע למילים "נעימות בימינך נצח", הרבי ממש צעק

ושולחנות, ובמרכז בית המדרש נשאר חלל ריק (מוקף בשולחנות) של שלושה מטרים רבועים (לערך) בו רקד הרבי בעת ההקפות. בשנת תשכ"ז נשבר אחד השולחנות במהלך ההקפות, כך שהשטח המוקף התמלא בחסידים והמקום היה צפוף מאוד...

תשל"א

במהלך ההקפה הרביעית בליל שמיני־עצרת בשנה זו, הקים הרבי "או"ם: הרבי מינה כמה מהחסידים כ'בעלי בתים' על מדינות שונות ברחבי העולם, ובליל שמחת-תורה, ביקש הרבי מראשי ה"ביג פור" (ארבעת המדינות הגדולות), יחד עם הממונה על ארץ הקודש, שיחליטו יחד עם כל הקהל כי 'ה'

jem / 196678_CC01

הקבועה של הרבי, הוצבה בימת קריאת התורה, וגם הבימה עליה רקד הרבי בעת ההקפה הראשונה והשביעית הוגבהה מאוד. באופן זה, ניתן היה לראות את הרבי היטב, בכל שלבי ההקפות, מכל קצוות בית הכנסת (כך היה גם בשנים **תנש"א-תשנ"ב**). בתקרת 770 הצטברו ענני חום שעלו מהצפיפות האדירה ששררה למטה, ומהבגדים הרטובים מהגשם העז שירד באותם ימים, ונראה היה כי הרבי רוקד עם ספר התורה בתוך העננים...

תשנ"ג

הפעם הראשונה מאז היום המר כ"ז אדר"ד תשנ"ב בה זכו החסידים לחזות בפני קדשו של הרבי באופן ברור (מלבד חג השבועות תשנ"ב, כשהרבי יצא לפתח 770 לקבל את פני ההולכים ל'תהלוכה') היתה בעת ההקפות בליל שמחת-תורה **תשנ"ג**. אף כי כבר מראש השנה, התפלל הרבי עם הקהל בחדר המיוחד שנבנה במערב 770, הרי אז ניתן היה לראות את הרבי רק מבעד לחלון, ואילו קודם שמחת-תורה נבנתה מרפסת מיוחדת בה נוכח הרבי עם הקהל בעת ההקפות וזכינו לראות את פני הקודש.

יחד עם הצער הגדול שהיה לחסידים על מצב הבריאות, ניכר היה במוחש שהרבי מבקש להרים את החסידים טפח מעל הקרקע ולשמוח בשמחת התורה. הרבי הניף מספר פעמים את ידו (השמאלית) בתנועות עידוד, וקהל הנוכחים התאמץ בכל כוחו לרקוד בשמחה רבה ועצומה.

כשתמו ההקפות, בטרם חזר הרבי לחדרו הק', ניתן היה לראות על פניו הקדושות כי "קשה עלי פרידתכם"...

אלו, נהג הרבי מראשית הנשיאות לרקוד יחד עם גיסו). בפועל, הרבי ניגש להקפה לבדו, והחל בקול אדיר את ניגון ההקפות לאביו רבי לוי יצחק... (במקום ניגון ההקפות הרגיל, שהושר מידי שנה בהקפה הראשונה). המתח התפוגג בבת אחת ואלפי החסידים רקדו בשמחה רבה כשהם מביטים בהתפעלות במחזה המיוחד והנדיר - הרבי רוקד לבדו...

באותה שנה, רקד הרבי גם בהקפה החמישית, כשהוא מבקש לרקוד עם כל הילדים - חיילי צבאות השם - שנוכחים בבית-הכנסת. המולה רבה נוצרה כשהילדים הובאו מכל פינות האולם לעבר בימת ההקפות, ואחדים מהם אף פרצו בבכי... הרבי פנה לילדים והשקיט אותם, וכאשר ילד אחד בכה בקול ולא הפסיק, אמר לו הרבי: "היינט איז שמחת-תורה, מ'טאָר נישט וויינען" [היום שמחת-תורה, אסור לבכות]... מחזה מיוחד זה, בו הרבי רוקד לבדו עם ספר התורה כשהילדים צמודים אליו, נחרט בזכרונם של החסידים שזכו לשהות במעמד.

תשמ"ח

בשנה זו, עלי־מנת שבכל רחבי האולם יוכלו לומר את פסוקי 'אתה הראת' יחידו, הוכן 'סטנד' מיוחד עליו הוצבו שלטים עם הפסוקים, ובכל פעם לאחר אמירת הפסוק - הוחלף השלט. מחמת הדחיפות הרבות, לאחר אמירת שלושה פסוקים כבר יצא ה'מכשיר' מכלל שימוש...

תשנ"ו

בשנת תשנ"ו הוגבה מאוד מקומו של הרבי בעת ההקפות: על בימתו

הרבי אירוע בריאותי בליבו הטהור. הקהל העצום יצא במהירות מבית המדרש על־מנת שיהיה בבית המדרש אוויר צח, והרבי המשיך בהקפות עם הבודדים שנותרו בבית-הכנסת. לאחר־מכן עלה הרבי לחדרו, וטובי הרופאים הוזעקו על־מנת להעניק לרבי את הטיפול הטוב ביותר. במשך כחודש וחצי לא נראה הרבי לקהל, עד ליום הבהיר ר"ח כסלו שבו יצא הרבי לראשונה לביתו.

על אירועים אלו, ניתן לקרוא בהרחבה בקובץ שיצא לאור (על-ידי ה'ועד') לקראת שמחת-תורה בשנה שעברה (גליון ע"ו).

בעת ההקפות בשנת תשל"ט, בחלוף שנה בדיקו מאז האירוע הבריאותי, שאל הרבי בחיוך את ד"ר וייס כיצד מציינים את 'יום השנה'...

באותה שנה, עלי־מנת לשמור על בריאותו של הרבי, קבעו 'ועד המסדר' שלא יהיו פירמידות בבית-הכנסת (למעט הפירמידה שבמערב 770, הרחוקה ממקומו של הרבי), על־מנת לאפשר זרימת אוויר באולם בית המדרש. בכדי שכל הקהל יוכל לראות את הרבי, הוצאו כל הספסלים מבית המדרש (למעט שורה אחת שנשארה ליד הקירות, שעליהם ניתן היה לעמוד), והקהל כולו עמד על הרצפה. כמו כן, המקום עליו רוקד הרבי עם הרש"ג הוגבה מעט.

בשנה זו, אמר הרבי ששיחות קצרות לפני כל אחת מההקפות, מלבד ההקפה הראשונה.

תשמ"א

בשנת תשמ"א לא חש הרש"ג בטוב, ולא שהה ב770 בעת ההקפות. החסידים היו במתח רב, עם מי ירקוד הרבי בהקפה הראשונה והשביעית (שכן בהקפות

שמיני-עצרת

שחרית

תפילת שחרית התקיימה בשעה הקבועה - 10:00 בבוקר, והתאפיינה בעידודים חזקים בעת שהרבי נכנס לבית הכנסת, ובמהלך התפילה בעת שהחזן מתחיל ניגונים.

בקריאת התורה היה הרבי עולה למפטיר, ונשאר על הבימה לאחר ההפטרה לאמירת "יזכור". כביום הכיפורים, הרבי המתין עד שכל הקהל יצא מבית הכנסת והדלתות נסגרו אחריהם.

בשנת תשנ"ב שכח הגבאי להכריז "משיב הרוח ומוריד הגשם" לפני תפילת מוסף. הרבי פסע שלוש פסיעות לאחוריו, והביט על החזן בתמייה. לאחר שהגבאי הכריז, חזר הרבי למקומו ולאחר-מכן פסע שוב לאחוריו שלוש פסיעות, ורק אז החל בתפילה.

כמו בשאר חגי תשרי, ירד הרבי מבימתו על-מנת לאפשר לכהנים לעלות על בימתו, ובתום התפילה היה עולה בחזרה אל הבימה, מכריז "גוט יום טוב" שלושה פעמים ומעודד בעוז את שירת החסידים. לתפילת מנחה היה יוצא הרבי בסמיכות לזמן הדלקת נרות, ומעודד בחוזקה את השירה.

תהלוכה

בשעות אחר הצהריים, יצאו אנ"ש ותלמידי התמימים בתהלוכה אל בתי הכנסת ברחבי העיר ניו יורק, כדי להביא ליהודים המתגוררים שם את שמחת החג, לעוררם בחיזוק היהדות ולדרוש בפניהם נקודות מתורת החסידות. זרועות התהלוכה מתפשטות אף למרחקים גדולים, כמו ה'איסט סייד' במנהטן, ברייטן ביטש וקווינס - מהלך כשעתיים וחצי כל צד.

בכל מקום אליו הגיעו החסידים, התקבלו הם בחמימות ובחדווה, והכל היו שמחים יחד בשמחת התורה.

בסיום ההקפות בבתי הכנסת השונים, פנו החסידים לשוב לקראון הייטס, ועל אף העייפות מההליכה ומהריקודים - הלכו בזריזות על-מנת להספיק עוד רגע מההתוועדות שכבר החלה. בחזית 770 המתינו לצועדים שולחנות ערוכים בכל טוב לעשיית 'קידוש',

לכיוון מסוים ומעודד את העומדים שם - כל הנמצאים באיזור ההוא היו רוקדים ושרים במשנה מרץ, והשאר חיכו בדריכות (תוך כדי שירה אדירה) לרגע בו יזכו גם הם ליחס המיוחד. פני הרבי קרנו משמחה, ובמרץ בלתי נדלה היה ממשיך ומעודד בתנופות עזות את השירה...

עם תום ההקפה, היה הרבי חוזר אל מקומו, וגם כעת נדחפו רבים לנשק את ספר התורה. חסידים רבים ניצלו הזדמנות פז זו על-מנת לבקש מהרבי ברכות לצרכיהם הפרטיים, והרבי הביט בהם בריכוז, כשפניו הק' מאירות בצורה בלתי רגילה, וענה "אמן" על כל הבקשות. ידוע כי זמן זה הינו עת רצון נעלה, וברכות רבות הורעפו באותה העת ב'פנים שוחקות'.

כשהגיע הרבי אל מקומו, היה מחזיר את ספר התורה לארון הקודש, וההקפות המשיכו כסדרן. בכל הקפה כובדו אנשים וחסידים שונים, לטול בידם ספרי תורה ולגשת לבימת ההקפות: "זקני אנ"ש", "טנגיסטים", "רבנים", "אורחים מארץ הקודש" וכדומה. אלו היו הולכים אל בימת ההקפות כשספרי התורה בידם, ואילו שאר הקהל היה נשאר עומד על מקומו ומשתתף בהקפה על-ידי שירה וריקודים עזים, בניצוחו המלהיב של הרבי.

בהקפה השביעית, שוב כיבדו את הרבי. כבהקפה הראשונה, הלך הרבי אל בימת ההקפות, ורקד לבדו עם ספר התורה. שוב הביטו החסידים באהבה עצומה ברבי, כשהם נסחפים בשמחה העצומה המתנהלת על פי עידודיו הנפלאים.

אחר תום ההקפה השביעית, חזר הרבי אל מקומו. הציבור שר יחד "עלינו לשבח" (בנעימה הידועה), וגם בזמן זה עודד הרבי את השירה. לאחר-מכן שרו גם "אל תירא" ו"אך צדיקים", ולבסוף יצא הרבי מבית הכנסת כשהוא מעודד בעוצמה את הקהל.

זמן ארוך לאחר צאת הרבי, המשיכו החסידים לרקוד ולשמח בשמחה רבה, עד שעה מאוחרת בלילה. במעגלים רבים, עם ספרי תורה ובלעדיהם, היו רוקדים התמימים ואנ"ש בזאל. פני כולם מיוזעות, הבגדים סחוטים ומקומטים - אך מי שם לב בעת כזו. הרגלים נישאות והלב עולז בשמחת התורה.

לקמן בעמוד 32 הבאנו תיאור חי, קולח, אותנטי ומרתק מזכרונותיו של הרה"ח ישראל נח שי' וואגל, אודות ההקפות (וסדרי שמחת-תורה בכלל) אצל הרבי במרוצת השנים.

jem / 287066

בלחש), והורה שאחד מהקהל יקדש על היין ויוציא ידי חובה את כל הציבור. לאחר־מכן, התחיל הרבי בשיחות הקודש הנפלאות, ובדרך כלל ביאר הרבי בהתוועדות זו פסוקים מ'אתה הראת'. בין השיחות ניגן הקהל ניגוני שמחה שונים, והרבי עודד בהנפת ידו הק'. לעיתים הרבי אף קם ורקד על מקומו בשמחה רבה.

עם חלוף הזמן, החלו הצועדים לשוב מהתהלכה, ובית המדרש התמלא תוך כדי התוועדות בחסידים רבים המאזינים בהתעניינות לדברי הרבי.

בשנת תשכ"א, הגיעו להתוועדות זו אנשים רבים שאינם חסידי חב"ד שעמדו בחוץ, והיה קצת רעש. ר' זלמן דוכמן נעמד והכריז: "שיהיה שקט, כך ביקש הרבי שליט"א!" הרבי חייך ואמר לו משהו.

אחר זמן מה אמר ר' זלמן: "הרבי שליט"א אומר שרק בחצאי השעה שבהן הוא מדבר יהיה שקט, ואחר כך..." והרבי צחק. כעבור שעה, נעמד הרב דוכמן שוב על השולחן, ניגש לסוף השולחנות וצעק לעבר הנוכחים בחוץ, "שא! שיהיה שקט! וכי אתם יודעים אצל מי אתם נמצאים?! אצל הרבי מליובאוויטש, ששמו הולך מסוף העולם ועד סופו! שא! שא!" והרבי וכל הקהל צחקו מאוד...

ההתוועדות בשנת תשכ"ג היתה מיוחדת במינה. לקראת חצות הלילה, כבר נראה היה שההתוועדות תמה. הרבי פתח את הסידור ובירך ברכה אחרונה, אך לפתע מזג לכוסו עוד כמות הגונה של משקה, והחל לדבר במרירות עצומה ובבכיות נוראיות, כאשר מפעם לפעם נשנק קולו הק' בבכי.

וזה היה תוכן דבריו: "עומדים אנו לאחר חודש אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, חג

אך הנעשה ב770 קורץ יותר... בתוך דקות אחדות כבר 'משתחלים' כולם לבית המדרש, ואיש איש מוצא את מקומו ממנו יוכל לראות ולשמוע כמה שאפשר.

ליל שמחת תורה

מעריב

תפילת מעריב התקיימה בזמנה, בזאל הגדול. הקהל שנכח בתפילה מצומצם מאוד, שכן רוב החסידים והאורחים נמצאים בזמן זה בתהלכה. למרות זאת, עודד הרבי את השירה בתפילה זו כאילו בית המדרש עמוס באלפי חסידים, והקהל המועט ניסה ללא הצלחה להדביק את קצב עידודיו המהיר של הרבי...

התוועדות

מיד עם צאת הרבי מבית הכנסת, החלו לסדר את המקום להתוועדות. שולחנות ה'חית' הוסטו מעט קדימה, ובמקומם הונחו ספסלים. רק חלקו האחורי של 770 שינה את צורתו, והחלק הקדמי נשאר מוכן להקפות, ולכן לא היו בהתוועדות זו מקומות קבועים - מה שיווה להתוועדות זו ניחוח ייחודי...

הרבי היה נכנס להתוועדות בסביבות השעה 9:00 בערב, כאשר בית הכנסת ריק למחצה, קידש בעצמו

הרבי התייחס בחביבות רבה אל כל אחד מחברי המשלחות הרבים, התעניין בפרטי חייהם ודיבר עמם ממושכות אודות ההנהגה הנכונה בארץ הקודש

גביעו, והחזיק אותו הפוך תוך שהוא מניף את ידו הק' להגברת השירה, וכל הנוכחים אמרו 'לחיים' וניגנו בשמחה רבה. לאחר־מכן ביאר הרבי את הנהגתו על־פי נגלה, ולבסוף, לאחר ברכת המזון, הניח את גביעו הפוך על השולחן והחל לנגן את ניגון ההקפות לאביו רבי לוי יצחק...

לקראת סיום ההתוועדות, נהג הרבי לברר האם כל הבחורים שהלכו לתהלוכה כבר חזרו, ואז הורה להכריז על זמן ההקפות, ויצא מבית הכנסת. עם צאתו של הרבי, בית הכנסת המה כמרקחה: איש לא היה יכול לדעת מתי בדיוק יצא הרבי להקפות, ויש להפוך את האולם במהירות האפשרית מ'מצב התוועדות' ל'מצב הקפות'. בחורי 'ועד המסדר' הסיטו את השולחנות מהכא להתם, והכל השתדלו לתפוס מקום טוב, ממנו יוכלו לראות את פני הקודש במעמד ההקפות של ליל שמחת־תורה.

הקפות

בדרך כלל, היה הרבי נכנס להקפות בסביבות השעה 1:00 בלילה.

כשנכנס הרבי להקפות, נכנסו עמו (או לפניו) חברי המשלחות הישראליות שנשלחו לארצות הברית מטעם השגרירות, הקונסוליה, מחלקת הביטחון ומחלקות

הסוכות ושמיני-עצרת, וצריכים כבר ללכת להקפות - ואף על פי כן, מגיע היצר הרע ואומר: "רצונך ללכת להקפות? יכול הנך ללכת להקפות... אך דע לך כי גם אני נמצא כאן, והנני הולך יחד

עמך להקפות!... רצונך לומר 'אתה הראת לדעת', 'אין עוד מלבדו', פירוש מהבעל שם טוב או פתגם מהרבי - תאמר, אך דע שבכל עניינים אלו נמצא גם אני, ולא רק מן הצד - אלא באופן של 'א-ל זר אשר בקרבך'... לאחר־מכן, המשיך הרבי ותיאר את הצרות הרבות שעובר עם ישראל בשנות הגלות הארוכות.

הרבי סיים את ההתוועדות בבקשה, שלמרות שכל הנסיונות הם מצד "טבע הטוב להטיב" - הרי שבינתיים ישנם נסיונות קשים, והעלמות והסתרים גדולים ביותר שאי אפשר לסובלם! ועל כן באה הבקשה: "אין כמוך באלקים ה' ואין כמעשיך", שיקויים "ונפלינו אני ועמך", ולכל ישראל יומשך טוב בגשמינות ולא יהיו שום מניעות ועיכובים ללימוד התורה ולקיום המצוות.

בעת ההתוועדות בשנת תשד"מ אמר הרבי שכל יהודי ינצל את כוחותיו לדברים טובים, ויברך את חברו בברכת כהנים. "אומר ועושה" - בסיום השיחה בירך הרבי בעצמו את הקהל כולו בברכת כהנים, ומרגע צאתו של הרבי מהתוועדות ועד לתחילת ההקפות ניתן היה לשמוע בחלל בית המדרש קריאות רבות של מי שהבחין במכרו ובמיודעו מעברו השני של האולם: "יברכך ה' וישמרך"...

בשנת תשמ"ו, לקראת סיומה של ההתוועדות, הורה הרבי לרוקן את כל הכוסות שנותר בהם יין, ובעצמו שתה את גביעו את תומו. לאחר־מכן הגביה הרבי את

הנשיאות, נהג הרבי לרקוד עם אנ"ש והתמימים בבית המדרש, זמן רב אחרי שהסתיימו ההקפות עם אדמו"ר הריי"צ. גם לאחר הנשיאות, בשנים תשי"א - תשי"ד, ירד הרבי לאחר הסעודה בדירת אדמו"ר הריי"צ והשתתף בעצמו בריקודי השמחה של הקהל.

בשנת תשט"ו נכנס הרבי באמצע הריקודים, וכשהפסיקו לרקוד - לקח בידו בקבוק משקה והכריז כי יחלק עכשיו 'לחיים' למי שיקבל על עצמו ללמוד חסידות בכל יום - נוסף על שיעור התניא היומי. בשנה הבאה - תשט"ז, ציפה הקהל למעמד מיוחד זה, ואכן לאחר תום הריקודים קפץ הרבי על אחד הספסלים שבאמצע ה'שאלאש', והכריז כי גם השנה יחלק 'משקה' למי שיקבל על עצמו להוסיף שיעור בלימוד החסידות.

כשעבר אחד הבחורים, הביט עליו הרבי ואמר לו בלשון קפידא ובקול רם: "כמו בשנה שעברה?!" הבחור נרעד כולו ולא ידע מה להשיב, והרבי המשיך להביט בו ואמר: "בשנה שעברה גם קיבלת על עצמך להוסיף בלימוד החסידות, ומה למדת במשך השנה בתורת הוספה? שישה מאמרים בליקוטי תורה ושניים וחצי מאמרים ב'תרס"ו - זה נקרא הוספה?!" ואחר כך עשה תנועת 'ביטול' גדולה עם ידו הק' ואמר: "שיהיה כך..." ומוזג לבחור 'לחיים'. אחר כך סיפר הבחור שלאחר דברים אלו התיישב לעשות חשבון נפש מה באמת הוסיף, ומצא שהרבי קלע אל השערה - בנוסף למה שכולם לומדים כאן בשיעורי החסידות, הוסיף הבחור בדיוק שישה מאמרים בליקוטי תורה ושניים וחצי מאמרים בתרס"ו!

בשעה 6:30 בבוקר, באמצע חלוקת המשקה, אמר הרבי כי "שמיני-עצרת ושמחת-תורה הם אותו ענין של ראש השנה, חטפו כעת את זמן הסליחות! ולכן ינגנו

ישראליות נוספות. יהודים אלו חוגגים יום טוב אחד, ומשכך יכלו הם להגיע אל הרבי בלילה זה.

הרבי התייחס בחביבות רבה אל כל אחד מחברי המשלחות הרבים, התעניין בפרטי חייהם ודיבר עמם ממושכות אודות ההנהגה הנכונה בארץ הקודש. בזמן זה, התנהלה בבית הכנסת מכירת פסוקי 'אתה הראת', וכאשר השיחה התמשכה - עמד הקהל והמתין שהרבי יתחיל בהקפות. זכורה במיוחד שיחתו הארוכה של הרבי עם שגריר ישראל באו"ם מר בנימין נתניהו בשנת תשמ"ה, בה דיבר הרבי עם מר נתניהו במשך כארבעים דקות(!).

לאחר מכן התחיל סדר ההקפות. בלילה זה אמר הרבי את כל פסוקי ה'אתה הראת' הראשון, ובשני השלישי - התכבד באמירת הפסוק הראשון והאחרון.

באופן כללי, סדר ההקפות הוא כאתמול; אם כי ניתן היה לראות במוחש שהרבי שמח בהקפות אלו הרבה יותר מההקפות שבלייל שמיני-עצרת, ומשכך גם העידודים ומחיאות הכפיים היו חזקות הרבה יותר.

ההקפות הסתיימו בדרך כלל בסביבות השעה 2:30 בלילה, ולאחר מכן יצא הרבי מבית הכנסת, כשהקהל ממשיך לרקוד ולשמוח עד אור הבוקר.

עד שנת תשל"א, עלה הרבי לאחר ההקפות לדירת אדמו"ר הריי"צ, לסעודת יום טוב. בשנים שלאחר מכן, סעד הרבי את סעודת החג בביתו, יחד עם הרבנית, ובשנים המאוחרות יותר - בדירה המיוחדת להם שבספריה.

ניגון חדש

בשנים הראשונות, לאחר תום ההקפות ולאחר סעודת החג, חזר הרבי וירד לבית המדרש למעמד שמח ומרומם, במהלכו לימד הרבי מידי שנה ניגון חדש. למרות שהיה זה אחרי שבוע שלם במהלכו הרבי כמעט ולא ישן, אחרי הקפות בלייל שמיני-עצרת, התוועדות ארוכה וסדר הקפות נוסף בלייל שמחת-תורה, נכנס הרבי למעמד זה בשעה כה מאוחרת בלילה בצעדים עירניים ורעננים ובשמחה רבה. עוד בתקופה שלפני

jem / 103070

יום שמחת תורה

שחרית והקפות

מטבע הדברים, לאחר ההקפות שהסתיימו אמש בשעה מאוחרת, נכחו ב770 בעת תחילת התפילה מספר מועט יחסית של חסידים. כשהרבי היה נכנס לתפילה, התחיל לנגן את ניגון ההקפות של אביו, רבי לוי יצחק, והציבור התאמץ לאחוז בקצב המהיר של העידודים...

עד לפטירתו בשנת תשמ"ג, היה החזן בתפילה זו הרה"ח שלמה אהרן קזרנבסקי.

בתפילת שחרית, כנהוג בשמחת-תורה, התקיימה ברכת כהנים, ושוב ירד הרבי מבימתו עלימנת לאפשר לכהנים לברך את הקהל מעל הבימה.

עם תום חזרת הש"ץ, ערכו חלק מהקהל קידוש ואומרים 'לחיים' (הרבי עצמו לא נהג כך, אך סימן בידו

לכמה מהחסידים לעשות זאת), והקפות החלו. לאחר אמירת פסוקי 'אתה הראת' (בפעם הראשונה - אמר הרבי את כל הפסוקים, ובפעם השנייה והשלישית - רק את הפסוק הראשון והאחרון). נטל הרבי את ספר התורה (הקטן) בידו, וערך שלוש וחצי הקפות סביב בימת קריאת התורה. לאחר-מכן הוחזרו ספרי התורה למקומם, הרבי חזר לבימתו וספר התורה יצא שוב - לקריאת התורה.

בעת אמירת 'בריך שמייה', הורה הרבי לנגן את המילים "אנא עבדא", ועודד את השירה נמרצות.

בשנת תשמ"ה, החל הש"ץ (ר' ישראל דוכמן) לשיר בזמן זה את הניגון "הרבי שליט"א, אין כמוך

בעולם", והרבי עודד מאוד את הנגינה, ובפרט כשהגיעו למילים "נתגבר על העולם" שאז הלהיב הרבי את הקהל בהנפת ידו מלמעלה למטה פעמים רבות. גם בשנים הבאות, הושר ניגון זה בעת שספרי התורה נישאו לבימת הקריאה.

בקריאת התורה, עלה הרבי לחתן בראשית! זוהי הפעם היחידה בשנה בה קראו לרבי לעלות לתורה בשמו הק', יחד עם אדמו"ר הרי"צ. הנהגתו של הרבי בעלייה זו הייתה שונה מהנהגתו הרגילה, ולדוגמא באופן אחיזת העץ חיים' - שהרבי אחז בו באמצעות הטלית כמנהג אדמו"ר הרי"צ, ולא כמנהגו במשך כל השנה לאחוז בו בידיו הק' ללא הטלית.

את ההפטרה קרא עד לפטירתו ר' שלמה אהרן קזרנבסקי, ולאחר-מכן עלו למפטיר חסידים אחרים,

עתי את 'דרכך אלקינו להאריך אפך'... הרבי החל לנגן ניגון על המילים 'דרכך אלקינו', אך הקהל (שמנה אותה עת 2000 נפשות) לא הכיר את הניגון. הרבי חזר לנגן אותו שוב ושוב, עד שהקהל למד את הניגון ומתוך התעוררות רבה והתלהבות עצומה שרו כולם יחדיו את הניגון החדש.

בשנה שלאחר-מכן, כבר באמצע חלוקת המשקה חיפש הרבי "מישהו שיכול לתפוס וללמוד ניגון במהירות", ואף נקב בשמותיהם של ר' יואל כהן ור' משה טלישבסקי. לאחר-מכן לימד הרבי את הניגון "כי אנו עמך".

כך המשיך הסדר בשנים הבאות, כשמדי שנה נכנס הרבי לבית המדרש בשעה מאוחרת של לפנות-בוקר בליל שמחת-תורה, מחלק משקה לכל מי שלוקח על עצמו להוסיף בשנה הקרובה בלימוד החסידות, ומלמד ניגון חדש.

בעת המעמד, עמד הרבי בדרך כלל על ספסל או ערימת ארגזי-חלב ("באָקס"), וחבורת חסידים בעלי כוח עמדו לשמור על הסדר כדי שלא יהיו דחיפות בקרבתו של הרבי. למרות זאת, לא תמיד הצליחו הללו במשימתם ודוחק עצום שרר בסמיכות למקומו של הרבי; עד שבשנת תשכ"א, במהלך לימוד הניגון "אתה בחרתנו", פנה הרבי אל הקהל ואמר בקול תקיף: "אַז איר וועט נישט אויפהערן שטופען,

וועל איך אַהיים גייען שלאָפן [אם לא תפסיקו לדחוף, אלך לי הביתה לישון]!..." בעקבות זאת, בשנה הבאה שונה הסדר, והרבי עמד על בימת ההתוועדויות.

נוהג מיוחד זה נמשך עד לשנת תשכ"ד. באותה שנה נדחפו בחורים רבים לקבל משקה, על אף שהללו לא הוסיפו בלימוד החסידות, והרבי הודיע כי בשנה הבאה לא יתקיים עוד מנהג זה. כ'פיצוי', לימד הרבי באותה שנה ניגון נוסף.

אחר חלוקת המשקה ולימוד הניגון, נהג הרבי ללכת לביתו.

פרטים נוספים וסקירה מיוחדת אודות הניגונים שלימד הרבי, נדפסה ב'קובץ לחיזוק ההתקשרות' שיו"ל על-ידי ה'ועד' לקראת שמחת-תורה תשע"ה (גיליון ס"א).

ניגוני הרבי

הניגונים שלימד הרבי בליל שמחת-תורה:

תשט"ז - "דרכך אלקינו"

תשי"ז - "כי אנו עמך" (א), הניגון הקצבי והשמח יותר

תשח"י - "צמאה לך נפשי" ("עך טי")

תשי"ט - 'שאמיל'

תשכ"כ - "רחמנא דעני"

תשכ"א - "אתה בחרתנו"

תשכ"ב - "אנעים זמירות"

תשכ"ג - 'סטאַו יאָ פֿיטו'

תשכ"ד - 1. "כי אנו עמך" (ב), איטי יותר;
2. "הוא אלקינו"

בערב שמחת תורה תשט"ז פנה אחד לגאון הרב משה פיינשטיין ושאל אותו האם מותר להקליט בסתר את ההתוועדות בשמחת תורה לאחר צאת הכוכבים, על אף שהרבי עדיין לא התפלל ערבית ולא שמע הבדלה. הרב פיינשטיין ענה שאין בזה איסור הלכתי מלבד גניבת דעת, וכך הוה... התוועדות מיוחדת זו ארכה כעשר שעות(!), במהלכן דיבר הרבי שיחות רבות ומיוחדות אודות מהותו של יום ואודות ההתקשרות אל הרבי, גם לאחר ההסתלקות. הרבי גם דיבר רבות עם אנשים פרטיים אודות עניניהם, ולבסוף עמד על רגליו עוד כשעתיים לחלוקת כוס של ברכה, עד אור הבוקר.

גם ההתוועדות בשנת תשכ"ב היתה שמחה ומרוממת במיוחד. במהלך ההתוועדות לגם הרבי כמות רבה מאוד של 'משקה', והיא היתה מלאה ב'גילויים' רבים ופלאיים. הרבי דיבר עם אנשים פרטיים בסגנון מיוחד ונדיר, ו'משך' במגבעת של כמה מהם; וכן דיבר רבות אודות יהודי רוסיה, וניכר היה כי הרבי ממש פועל למענם...

בשנת תשמ"ו הזכיר הרבי שיש ללמוד ביום זה גם את שיעור החת"ת של פרשת בראשית. בתחילה תמהו על כך החסידים, שכן בלוח 'היום יום' נאמר בפירוש שאת שיעורי החת"ת של פרשת בראשית יש ללמוד למחרת. לאחר מכן, בהתוועדות שבת בראשית, שב הרבי והסביר זאת, באמרו שבעצם הלימוד היה אמור להיות בשמחת תורה עצמו, אלא שדחו זאת למחרת היום כדי לנצל את הזמן לריקודים; אך "לאחרי שנוכחתי לדעת", אמר הרבי, "שבין המתוועדים ישנם לפחות עשרה שלא ניצלו כל רגע ורגע ממש עבור 'מצות היום בשמחה'... באתי בהצעה שילמדו את השיעורים דפרשת בראשית ביום שמחת תורה עצמו, שכן, שוב אין כל סיבה לדחותם..."

ובאותן שנים נהג הרבי לחזור למקומו קודם 'מפטיר' ולשמוע את ההפטרה על בימת התפילה. בשנים תנש"א - תשנ"ב קרא את ההפטרה המשפיע ר' מענדל פוטרפס, והרבי נשאר על הבימה במשך קריאת ההפטרה.

בתום התפילה, הכריז הרבי שלוש פעמים "גוט יום טוב", ויצא מבית הכנסת כשהוא מעודד את השירה.

את תפילת מנחה התפלל הרבי, בדרך כלל, בבית הכנסת הקטן, מפני ההכנות להתוועדות שבזאל הגדול.

התוועדות

בסמוך לשקיעה, היה הרבי נכנס לבית הכנסת הגדול שמלא באלפי חסידים מקצה לקצה, נוטל את ידיו ומצוה להכריז שכולם יעשו כך, ויאמרו 'לחיים'. כאשר חל שמחת תורה ביום שישי, מאז שנת תשד"מ, ביקש הרבי להכריז שיש לומר 'לחיים' לפני השקיעה, מכיון שלא ינהגו עוד בסדר ד'פורס מפה ומקדש', כפי שהיה בשנים שלפני כן (ראה בארוכה במדור זה בגיליון "בצילא דמהימנותא" א', שיצא לאור לקראת ראש השנה).

התוועדות זו היתה ארוכה ביותר, ונמשכה כמה שעות במהלכן אמר הרבי מאמר (עד תשמ"ח) וריבוי שיחות קודש נפלאות, בהן עסק בעניניו של יום על פי תורת הנגלה והחסידות. בדרך כלל, אמר הרבי 'וואַרט' מסוים בנגלה, כהשתתפות ב'כינוס תורה' שיתקיים באסרו חג. כמו כן, עורר הרבי בהתוועדות זו אודות התרומה ל'קרן השנה' (ראה מאסף נרחב בגיליון "בצילא דמהימנותא" ב', שיצא לאור לקראת וא"ו תשרי).

התוועדות שמחת תורה תשכ"ח. התמונה צולמה על ידי נכרי

בתום ההתוועדות (כאשר שמחת-תורה לא חל בערב שבת), בירך הרבי ברכת המזון, והתפלל תפילת מעריב על מקומו. לאחר-מכן, הבדיל הרבי על היין בעצמו, וחילק במשך שעות ארוכות 'כוס של ברכה' לנוכחים. הקהל עמד על מקומו ושר ניגוני שמחה שונים, והרבי עודד בעוז את השירה. קהל גדול של משתתפים שאינם חסידי חב"ד נהרו בשעה זו ל770, על-מנת לזכות ולהתברך מפיו של נשיא הדור.

בתום החלוקה, התיישב הרבי על מקומו, בירך ברכה אחרונה ויצא מבית הכנסת, והקהל הנרגש פנה לסכם את אירועי ארבעים ושמונה השעות האחרונות במחיצתו המרוממת של הרבי...

ויעקב הלך לדרכו

אסרו חג

בדרך כלל, נסע הרבי באסרו חג אל האהל הק'.

ביום זה, כ"ד תשרי, נהג הרבי לומר קדיש עקב ה'אָרצייט' של זקנתו, הרבנית רחל ינובסקי הי"ד. בשנת תש"נ אמר הרבי אחר תפילת ערבית ביאור בתוכן המשניות שנוהגים לומר ביום ה'אָרצייט, וכשנדפס הביאור המוגה נוספה בתחילתו הערה, בה מעיד הרבי: "כמה שבועות בסיום חדשי הקיץ - כמה שנים הייתי בניקוליעב וטפלה בי וכו'..."

על פי הוראתו של הרבי, התקיים ביום זה 'כינוס תורה', אותו אירגן במסירות הרב מרדכי מנטליק, ראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית שב770.

שבת בראשית

על שבת זו אמרו רבותינו נשיאינו: "אָזוי ווי מ'שטעלט זיך אָוועק שבת בראשית, אָזוי גייט אַ גאַנץ יאָר" [כפי ש'מעמידים' את עצמו בשבת בראשית, כך נראית השנה כולה]. פעמים רבות עסק הרבי בביאור פתגם זה בהתוועדויות השבת, והדבר אכן היה ניכר בהנהגתם של החסידים.

החזן בתפילות השבת היה ר' משה טלישבסקי, שהרבה בשירה ובניגונים בעידודו הנמרץ של הרבי.

כבכל שבת מברכים, ירד הרבי בבוקר השבת לאמירת תהילים אל בית המדרש הגדול.

בצהרי יום השבת קיים הרבי התוועדות, ובאם חל שמחת-תורה ביום שישי - קיים הרבי סמוך לשקיעה התוועדות נוספת, כהמשך להתוועדות שבחג.

במהלך ההתוועדות הראשונה התקיימה בזריזות 'מכירת המצוות'. הגבאי חבש לראשו שטריימל (בהוראתו של הרבי), ובזמן זה עיין הרבי בספר כשהוא נשען על משענת הכיסא. היה זה 'ציור' מיוחד ביותר ונדיר מאוד.

בשנים הראשונות נערכה בזמן זה המכירה עצמה, אך ברבות השנים נערכה המכירה קודם לכן, ובזמן זה הוכרו רק שמות הקונים והסכומים.

בשנת תש"נ נשא הרבי שיחה מיוחדת, "ע"ד מכירת המצוות", ובה ביאר את הקשר בין מכירה זו לבין שבת בראשית ולפתגם של רבותינו נשיאינו הנ"ל בנוגע לשבת זו.

באותה שנה, הודיע הרבי שיערוך התוועדות נוספת בשבת זו, קרוב לשקיעה (על-אף ששמחת-תורה חל באותה שנה ביום ראשון שלפני כן), ובתום ההתוועדות ערך הרבי 'הבדלה' ולאחר-מכן חילק 'כוס של ברכה', כך שלמעשה חילק הרבי שלוש פעמים כוס של ברכה באותו החודש(!). היה זה חידוש גדול, וביטוי נוסף ל'שנת ניסים'.

יחידות

בימים שלאחר החג, קיבל הרבי ל'יחידות' את האורחים הרבים שהגיעו לחוג את חודש החגים במחיצתו. שנת תשמ"א היתה הפעם האחרונה בה התקיימו יחידויות

ובתפקידים המיוחדים של הבחורים, ואיחל להם הצלחה רבה במילוי שליחותם.

כי בשמחה תצאו

עם תום החודש השביעי והמשביעי, שבו האורחים למקום שליחותם. שנים רבות יצא הרבי במיוחד לפתח 770, על־מנת ללוות את האורחים. במעמד זה עמד הרבי בשמחה רבה ועודד בחזקה את שירת החסידים, שהלכה וגברה בהתלהבות עצומה. הרבי נשאר על עמדו במדרגות הכניסה ל770, וליווה את האורחים במבטו עד שנעלמו מעיניו.

הפעם האחרונה שהתקיים מעמד זה היתה בשנת תשל"ז. בשנים הבאות, נהגו האורחים לעמוד בסיום התפילות בחלקו האחורי של 770 או בכניסה לגן־עדן התחתון, והרבי בירכס שם בברכת "פָּאָרְט געזונטערהייט [סעו בריאות]" וכדומה.

בהתועדות ש"פ לך־לך תשמ"ח, אמר הרבי:

"נתינת יישר-כח לכל האורחים שליט"א, אשר, הרגש החסידי שלהם האיר בהם בגילוי ובא לידי פועל ממש, לקיים את ה"לך לך מארצך גוי", כדי להיות בד' אמותיו (בית-כנסת ובית-מדרש) של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, במשך הזמן ד... חג הסוכות - עכ"פ שעה אחת או יום אחד, ועאכו"כ אלה שהיו כל משך חג הסוכות, ובמיוחד - גם המשכו עד שבעה במר-חשוון". ■

פרטיות, וכבר באותה שנה קיבל הרבי חלק מהאורחים ליחידות כללית בחדרו הק', וכך היה גם בשנים הבאות.

בשנת תשד"מ, החל הרבי לקבל את האורחים ביחידות כללית' בזאל הגדול. תחילה נכנסו האורחים כולם, אנשים נשים וטף, ומילאו את בית המדרש, כשבחלק המערבי עמדו הגברים, ומימינו של הרבי - הנשים. הרבי ישב על גבי בימה קטנה (ולא על בימת ההתועדות), ואמר שיחה בפני האורחים.

לאחר־מכן עברו הנוכחים אחד־אחד.

והגישו לרבי את הפ"נ, והרבי העניק להם דולר לצדקה. לאחר שכל האורחים סיימו לעבור, נכנסו החתנים והכלות. גם בפניהם אמר הרבי שיחה קצרה, ולאחר־מכן עברו אף הם לפני הרבי. אחריהם נכנסו חתני בר המצווה ובת המצווה, ולבסוף - במעמד הייחודי לחודש תשרי - קיבל הרבי ליחידות את תלמידי התמימים. בשיחה שביחידות זו, עסק הרבי רבות במעלתם

15709 / jem / כ"ו תשרי תשמ"ה

103887 / jem / תשל"ד

כחשה שמה בשמותה תורה

תיאור חי, אותנטי, עסיסי ומרתק על אירועי שמיני-עצרת
ושמחת-תורה במחיצת הרבי במשך השנים

זכרונות הרה"ת ר' ישראל נח שיי' וואגעל

דברים אחדים

בשם ר' פנחס רייזעס, שהוא מצדו, כשראה את ההקפות, הרגיש בנפשו שזה־עתה ראה במוחש והבין מהי ענינה של העליה לרגל לבית־המקדש - פשוט לראות אור אלקי; דברתי גם עם כמה מחביריי והסכימו כולם שכן הם פני הדברים בהקפות אצל הרבי.

כשהרבי נכנס לבית־הכנסת להקפות, כל הקהל נעשה בין־רגע לחטיבה אחת, כאיש אחד בלב אחד בצלו של הרבי, עומדים ונהנים מזיו השכינה. זה היה נראה שכל תנועה של הרבי, אם זה במחיאית כפיו הק' או בתנועות העידוד הנמרצות ששלח לכל כיווני בית־הכנסת, הנהיגה באופן אחיד את קצב השירה והתלהבות הקהל כולו בלי יוצא מן הכלל.

שמחת־תורה בד' אמותיו הק' של הרבי היה באופן אחר לגמרי. אף שגם בהתוועדויות במשך כל השנה היה הרבי מעודד את שירת החסידים במחיאית כפיים וכו', אבל שמחת־תורה היה משהו שונה לחלוטין.

כמה־פעמים הזכיר הרבי את דברי כ"ק אדמו"ר הריי"צ, שגילה לנו על־דבר האושפיזין החסידיים, ורבינו הוסיף ששמיני־עצרת הוא ה'יום' של הרבי הקודם.

זכורני, שבאחת השיחות התבטא הרבי שביום שמיני־עצרת, הרבי הקודם אינו מגיע בתור 'אושפיז' [אורח], כי אם בתור 'בעל־הבית'! וזאת ראינו בלי ספק, וכל אחד שראה את הרבי ביום שמחת תורה - ולו לזמן קצר ביותר - יעיד ששמחת־תורה הוא היום של הרבי, השמחה באוויר פשוט נשפכה כמים וחדרה לתוך־תוכו של כל אחד מהעומדים שם, דבר שלא ניתן לתאר במילים - 'אזוי איז דאָס'!

להבהרת הדברים, אספר לכם סיפור אישי: פעם

זכיתי, בעזתי"ת, להיות נוכח בחצרות קדשינו ולחגוג את ימי שמיני־עצרת ושמחת־תורה בצלו של רבינו נשיאינו עשר פעמים, כשהפעם הראשונה הייתה בתשל"ו. כמובן שבמשך שנים כה רבות, ראיתי, או יותר נכון - חוויתי, הרבה גילויים - כל שנה והאופי המיוחד לה, ואשתדל בזאת כמיטב יכולתי לפרוס לפניכם סקירה מסודרת, והשית"ת יהיה בעזרי.

ראשית כל, רציתי להגיד כמה מילים על ההקפות אצל רבינו בכלל, על אף שכל אחד מבין שאת מה שנוכחנו לראות ולשמוע ולהרגיש בב' ימים אלו, אי אפשר לתאר במילים כלל, אפילו אפס קצהו ושמץ מנהו, ומכל־שכן להעלותם על הכתב, אבל בכל זאת...

פעמים רבות נזכרתי בשיחת אדמו"ר הריי"ץ נ"ע, על־דבר ה'הקפות היחידות' של אדמו"ר הזקן. שם הובא

כל אחד שראה את הרבי ביום שמחת תורה - ולו לזמן קצר ביותר - יעיד ששמחת־תורה הוא היום של הרבי. השמחה באוויר פשוט נשפכה כמים וחדרה לתוך־תוכו של כל אחד מהעומדים שם, דבר שלא ניתן לתאר במילים - אזוי איז דאָס!

אנחנו גרנו אז באנגליה והגעתי עם אבי לרבי למחרת יום הכיפורים, "בשם ה'". באותו היום נסע הרבי לאהל, ולא ראינו את הרבי כי הגענו בלילה אחרי שכבר חזר ונסע לביתו.

ראיתי את הרבי לראשונה בתפילת מנחה של יום רביעי י"ב תשרי.

עד לאותה שעה לא ראיתי אפילו וידיאו מהרבי, ולכן היה זה חידוש גדול עבורי, אפילו לראות איך הרבי הולך וכו', וכשראיתי את פניו הקדושים, צהובים משמחה, הנני זוכר את הרגשתי, ובתפילת המנחה הרגשתי את השמחה הנפלאה והזכות שהנה, בפעם הראשונה בחיי אני זוכה להתפלל במנין של הרבי, ולשהות במחיצתו תחת אותה קורת גג וכו'.

אחרי מנחה, כשהרבי נגע בפרוכת כמנהגו בקודש, הסתובב עם חיוך גדול לר' לוי יצחק פריידין ע"ה (שזו היתה השנה הראשונה שהגיע לצלם ולתעד את אירועי חצרות הקודש), והקהל כולו הצטרף כביכול לחיוך זה של הרבי בהרגשת שמחה מרוממת. בדרכו לסוף בית הכנסת, נעצר ליד בחור שעמד וצילם, ושאל אותו כמה תניא הוא יודע בעל־פי? ... (הרבי התייחס לזה כעבור 8 שנים, בהתוועדות כ' חשון תשד"מ, בדברו על החיצוניות ובזבוז הזמן של אלו שמצלמים במקום ללמוד תורה).

ליל י"ג תשרי היה ליל יחידות (היתה זו הפעם האחרונה שהיו יחידות בימים שבין יום הכיפורים לסוכות). בדרך כלל (באותה תקופה) בימים שאחרי היחידות הגיע הרבי 770' בשעה 1:00, אבל היות ובי"ג תשרי הרבי נוסע לאהל, דברו התמימים ביניהם שמסתמא הרבי יגיע 12:00, וכך הוה.

למחרת בבקר, בשעה 10:00, כשהגיעו לקריאת התורה במנין של הישיבה (בו נהג הרבי לשמוע את הקריאה ביום רגיל), חיכו קצת, (לי היה נראה שעושים זאת מצד כבוד, שהרי לא שחשבו שהרבי יגיע אז), אבל מיד המשיכו בקריאה, כיוון שהרבי לא הגיע. למרות זאת, כמה וכמה מהנוכחים יצאו מבית המדרש והמתינו כדי לזכות להשתתף במנין הקריאה של הרבי. גם אני חיכיתי, כי רציתי לברך ברכת 'הגומל' בפני הרבי.

המנין של הרבי היה אמור להתקיים בגן־עדן־התחתון, אבל מחמת ריבוי הנוכחים הועבר המניין לזאל הקטן. אחרי הקריאה ניגשו האורחים לברך 'הגומל'. בן־דודי עבר לפני, ואחר־כך ניגשתי לבימה להגיד את הברכה. לקחתי סידור, נגשתי לספר־תורה והתחלתי לברך, אבל חיש־מהר הרגשתי בשתי עיניי 'נוגעות' בי - ומביטות בי בתוקף. היו אלו עיניו הק' של הרבי! בסך־הכל היתה זו הפעם השניה שראיתי את הרבי בחיי, והפעם הראשונה שעמדתי כל כך קרוב. פשוט שרעקליך [נורא]! לא הצלחתי להוציא את המילה מפִּי. אמרתי את המלה "שגמלני" כשש או שבע פעמים, ובקושי הצלחתי לגמור "שגמלני טוב" ונרתעתי לאחורי. או אז הבנתי מהו פירוש המשפט "וארכובתי דא לדא נקשן"...

פגשתי איזה ראש ישיבה ליטאי בבית חב"ד. הוא אמר לי שבנסיבות כל שהם זכה להיות נוכח בהקפותיו של הרבי באחת השנים, וכשראה את ההקפות, החליט שמצדו יהיה זה מניעת בר של ממש אם לא יביא את בנו גם־כן, כדי שיוכה גם הוא לחוות את אותם רגעים עילאיים; הוא פשוט נדהם כל־כך ממראה עיניו עד שהוצרך להגיע בשנה הבאה גם־כן להביא את בנו לגילויים אלו. כי ההקפות אינו רק ענין של ראי' ושמיעה וכו' להיות ולעמוד שם וכו', כי אם חוויה נפשית - פשוט דורך־צולעבן הקפות [לחיות' את ההקפות]!

במשך כל המעֶת־לעת, ובמיוחד בשעת ההקפות עצמם, היה זה כאילו העולם איננו - פשוט הלך לו כל העולם כולו לגמרי, ונמצאים עכשיו בשטח שלמעלה מזמן ומקום. הרגשנו שב'עולם' שלנו ישנו רק הניגון ששרים עם הריקודים והעידודים של הרבי. פשוט ראו זאת על פניו הק' של הרבי, וכשהרבי הסתכל עליך בעיניים, זה 'לקח' אותך לגמרי, והוציא ממך את כל הכחות שהיו אִי־פעם בקרבך, לשמוח ולשיר עד שיגמרו הכוחות לגמרי.

באחת השנים, נשברה לחברי הרגל, ומשך זמן מה נאלץ ללכת בעזרת קביים, כולל בשמיני־עצרת ושמחת־תורה. בהתאם לזה, קיבל את רשות ה'ועד המסדר' לעמוד קרוב מאד לרבי כדי שלא ידחפוהו וכו'. כשנגשתי אליו אחר־כך, שאלתי (בבת־שחוק): "האם גם עלי לילך עם קביים כדי להיות קרוב לרבי בהקפות?" והוא ענה לי, "ומה אתה חושב, שלעמוד קרוב לרבי בהקפות זה דבר קל? הרבי רואה אותך כל הזמן וכל פעם שהוא מסתכל עליך אתה נאלץ לשיר ולרקוד בכחות שלא דימית בכלל שיש בתוכך מעולם!"

זהו בהחלט מעמד ששום תיאור שבעולם ושום מילים לא יוכלו לבטא את הדברים עד סופם - בשום אופן. לא שמנו לב לזיעה, למאמצים וליגיעה וכו', רק רקדנו ורקדנו עד הסוף, וכשהגיע הסוף - רקדנו יותר חזק! וזה אמת לגבי כל־אחד־ואחד מקהל־האלפים ששהו בתוך בית־הכנסת [לערך שבע־שמונה אלפי איש, ועוד כאלף או יותר נשים], שכל־אחד־ואחד מהם אינו חושב על שום דבר, רק לראות את הרבי ולראות את פניו עוד פעם, כִּאֲפֵן נֶאָךְ אֶ קוֹק' [לתפוס' עוד מבט] וכו'. וזהו זה. והרבי מצידו אינו חוסך שום כחות, שר ורוקד, מעודד ומעורר בכל כחו ומאודו - אה! אשרי עין ראתה כל אלה! הכל היה באופן שמח ביותר, אפילו כשהרבי לא עודד השירה בצורה "רשמית", הרי שכל תנועותיו היו פשוט "אומרים" לשמוח!

הפעם הראשונה אצל הרבי

אחרי מילים אלו של הקדמה, וכנ"ל - מילים עניות ביותר בערך למה שאכן קרה - הבה ונדבר על אי־אלו דברים שאני זוכר מרגעים בלתי־נשכחים אלו. הגעתי לראשונה לחצרות קדשנו בשנת ה'תשל"ו.

הראשונה שאמרו לחיים לרבי, היה קשה להם להבחין בדיוק מתי הרבי פונה אליהם). על-כל פנים המשכתי להחזיק בכוס מוגבהת למעלה ושוב הרבי הנהן בראשו אלי, אבל עדיין לא ידעתי בבירור אם הוא מתכוון אלי או לא, ואז פתאום הרבי חיך אלי בפנים צוהבות - ואז הרגשתי שאכן הרבי פונה אלי, ורק אלי... (היתה זו גם הפעם האחרונה שהרבי חיך אלי...).

כ"ה אלול תשל"ז / jem / 20932

בסך-הכל היה זה 'א' גאנץ פרייליכער פאָרברענגען' [התוועדות שמחה מאוד]. בהמשך התוועדות, קרוב יותר לסופה, התחיל הרבי לנגן 'כי בשמחה', ובאמצע השירה עמד מלוא קומתו ורקד על

לקחתי סידור, נגשתי לספר-תורה והתחלתי לברך, אבל חיש-מהר הרגשתי בשתי עיניים 'נוגעות' בי - ומביטות בי בתוקף. היו אלו עיניו הק' של הרבי! לא הצלחתי להוציא את המילים מפי. אז הבנתי מהו פירוש המשפט "וארכובתי דא לדא נקשן"...

מקומו בשמחה רבה. במשך התוועדות שרו גם-כן 'האָפּ קאַזאַק' בשמחה גדולה, ובסיום חילק הרבי דולרים על-ידי הטנקיסטים, וגם כאן זכיתי בפעם הראשונה לקבל דולרים מידו הק'.

אחר-כך כיבדו את בן-דודי בהגבהת התורה. הוא הגביה את ספר התורה והראה אותו לרבי, ולאחר-מכן התיישב כשהספר פתוח, כמנהג העולם. הרבי עשה סימן בידו שיניחו תחילה על הבמה, כמנהגנו.

גילויים מיוחדים

שמיני-עצרת ושמחת-תורה תשל"ו

הסדר היה, שבליל שמיני-עצרת, היו השולחנות שבמרכז בית-הכנסת מסודרים בכעין 'חי"ת', דהיינו: שולחן אחד בצד צפון, שולחן שני בצד דרום, ועוד שולחן בצד מערב, כדי שהקהל לא ידחף לתוך ה'מסגרת' - השטח בו היה הרבי רוקד בשעת ההקפות. והצד הרביעי - מכיוון מזרח, נשאר פתוח, כיון שממנו היה הרבי נכנס לרקוד בהקפות.

כשהרבי נכנס לבית-הכנסת להקפות, בדרכו למקומו, עבר בצד הצפוני של השולחנות עד שהגיע למקומו הקבוע בצד המזרחי של בית-הכנסת. אך כשהרבי פנה לצאת מבית-הכנסת אחרי סיום ההקפות, הלך בין שני השולחנות לתוך ה'חי"ת', וכשהגיע לסופם היה נראה כאילו הרבי "נתקע" בפני השולחן המערבי... כולם המתינו לראות מה יעשה, ולפועל משך הרבי ברגלו 'באָקס' שהיה מונח מתחת לשולחן ברגלו הק', עלה על-גבי הקופסה, וממנה לשולחן (היה זה שולחן גבוה במיוחד - כמו שהיה מצוי ב770 בימים ההם...), ואז קפץ עד לרצפה שאחרי השולחן, ובשעת הקפיצה עשה בידו הק' תנועת עידוד! אין לשער ולתאר המחזה הנדיר והמרהיב שנגלה לעינינו באותה שעה...

מאוחר יותר כשהרבי חזר מהאהל, הודיע שתקיים "א קורצע פארברענגען" [התוועדות קצרה]. היתה זו התוועדות הראשונה שלי אצל הרבי; חוויה מיוחדת מאוד. מיד כשהרבי נכנס והתיישב על מקומו סימן לר' יואל שיתחיל את ניגון ההכנה למאמר. ופתאום אני רואה איך שקם אחד מזקני החסידים ומתחיל לנצח על הנגינה בידיו... כששאלתי מי זה, נעניתי שהוא ר' הענדל ליבערמאן - אחיו של ר' מענדל פוטערפאס.

אחר-כך התחיל המאמר ד"ה בסוכות תשבו גו'.

הפעם הראשונה שאמרתי 'לחיים' לרבי היה אז - אחרי המאמר. הרמתי כוסית יין לרבי והרבי ענה "לחיים ולברכה" בכיוון שלי, אבל לא ידעתי בדיוק אם הרבי אכן פונה אלי בדווקא (שמעתי גם מכמה אחרים שבפעם

(יצויין שהרש"ג, שהלך מאחורי הרבי, היה צריך לעבור

7 / jem / 142612 / כ"ג תשרי תשל"ו

גם־כן, וזה לא עבר כל־כך בקלות, והיה צריך שהמזכירים (ריב"ק וריל"ג) יתמכו בו משני צדדיו).

באותן השנים (היינו, לפני שמיני עצרת תשל"ח) הפירמידות כיסו את כל אורך הקיר עד התקרה, משני צדי בית־הכנסת. אני תפסתי מקום בין הפירמידה הראשונה לשניה, בצד ה'עזרת נשים' של קינגסטון. הרבי נכנס לבית־הכנסת; באולם השתררה דממה מוחלטת, והרבי הגיע למקומו, הניח את סידורו על הסטענדער והתחיל לנגן ניגון (של השיר "זָאָל שוין זיין די גאולה)...". אני עדיין זוכר את שאגת הקהל שהמשיך לנגן מיד באופן ספונטני, ואיך שהתחילו כולם לשיר ולקפוץ בשמחה רבה ועצומה כו'. היה זה כעין הקדמה וכניסה לאווירה המרוממת של שמיני־עצרת־שמחת־תורה.

עד תשל"ח - בשמיני־עצרת התחילו להתפלל תפילת ערבית ב7:30, והקפות ב9:30 לערך. אחרי

של "מקום קבוע" בהתוועדות זו, ואף אחד לא היה זורק אותך ממקום מסוים.

התוועדויות אלו זכורים לי כרגעים מיוחדים במינם; הן מפאת תוכן השיחות, וכן את האופי והחיות שבה היה הרבי מעודד את שירת החסידים, הכל היה באופן שונה, הכל ב'רוח' של שמחת־תורה - מאד מרומם. אציע לפניכם כאן מאורעות אחדים הבולטים בזכרוני ממה שראיתי במשך השנים בהתוועדויות אלו:

בשנת תשל"ו, לא הלכתי לתהלוכה בליל שמחת־תורה, כי נשארתי עם אבא שלי, ובמילא הייתי נוכח בתחילת ההתוועדות. זכרוני שבקיודו, היה נראה לי שהרבי יושב על כיסאו, אבל פתאום הבחנתי שהרבי ממשיך לירד יותר - אז הבנתי שבאמת הרבי עמד, אך הסתיר עובדה זו, כדי שהקהל לא יבחין ויצטרך לעמוד על רגליו.

באמצע ההתוועדות, הורה הרבי שישרו ניגון עם מילים בשפת המדינה. התחילו לנגן From 770 we're marching out... [מ770 צועדים...] הרבי לא הגיב ולא עשה שום תנועה, כאילו לא שרו כלל, והבחינו שאי־זה הניגון שרצה.

התחילו לחשוב על עוד ניגון באנגלית, ובינתיים פנה הרבי לר' בערל זלצמן והורה לו: "זלצמן! זינג עפעס אויף רוסיש [תנגן משהו ברוסית]!". הוא התחיל לנגן "מי חב־דניקי" כו' (ניגון ברוסית), והרבי עודד בתנועות קלות בראשו. כשסיים הנ"ל את שירו אמר הרבי עוד הפעם לנגן באנגלית, באמרו "נו! וואו זייענען די מדריכים פון די מחנות [היכן המדריכים ממחנות הקיץ]?" והתחילו לשיר

תשל"ח נעשו מאמצים רבים כדי שלא להכביד על הרבי, ובין הדברים הוחלט שיתחילו את ההקפות מוקדם יותר, ב9:00. כן גם בנוגע למכירת הפסוקים וכו' - שלפני תשל"ח היתה המכירה נמשכת כשעתיים וחצי או יותר, ואחרי־כך התחילו למכור רוב הפסוקים לפני־זה ורק אחדים נמכרו בשעת מעשה.

בשנים שהייתי, לפני כניסתו של הרבי שרו - בדרך־כלל - את הניגון כתיבה וחתימה טובה כו' (בלי המילים) ורקדו בעיגולים וכו', ואחרי־כך המשיכו עם כניסתו של הרבי. דבר בלתי נשכח הוא המחזה הנפלא, איך שהרבי היה מגיע למקומו, מסתובב לכיוון הקהל ומעודד את שירתם במחיאית כפיים. ההתרגשות שאחזה את כולנו בשעת מעשה אי אפשר לתאר, ושמחתינו כולנו התנהלה בדיוק ממש לקצב של ידי הרבי.

ניגונים בכמה שפות

התוועדות לפני הקפות תשל"ו

בנוגע להתוועדויות שלפני הקפות, הנה היו אלו התוועדויות מיוחדות עם גילויים נעלים. בכלל היה הקהל קטן יחסית (על־כ־פנים בתחילת הפארברענגען), כי רוב התמימים ואנ"ש היו הולכים לשמח וכו' בבתי כנסיות במסגרת ה'תהלוכה', ולכן היו מסדרים השולחנות בהתאם לזה, בשונה מהרגיל. מכיון שכן, לא היה קיים כלל המושג

שטילער!" אז אמר לו הרבי "זאָג צום ערשטן'ס לחיים [ראשית כל, אמור 'לחיים']!". לאחר אמירת לחיים הכריז עוד פעם "שאָ שטילער" ואמר לו הרבי "זאָג דריי מאָל, אַזוי ווי כל נדרי [אמור שלוש פעמים, כמו 'כל נדרי']!" הנ"ל הכריז ג' פעמים, אבל כנראה שלא הבין הכוונה ב"אַזוי ווי כל נדרי", ולכן פירש לו הרבי אחר־כך "דריי מאָל, יעדער מאָל אויפהויבן דעם קול [שלוש פעמים, ובכל פעם להגביה את הקול]". ולכן הכריז עוד ג' פעמים, והפעם הרים את קולו בכל הכרזה.

במשך כל הזמן הזה היה הרבי עם חיוך גדול. אחר כך אמר הרבי ברכה אחרונה וניגן "אי וואדיעמי..." (בלי המילים), פעם אחת את כל התנועה ובפעם השני' עודד בחוזק, ובוזה יצא מבית־הכנסת.

המראות הללו היו בתשל"ו. בעצם לכל שנה היו ה'גילויים' שלה. אני זוכר פעם אחת (תשד"מ) שבה הרבי התאונן בפני החסידים על זה שבשמחת־תורה צריכים לצוות ולעורר אותם לנגן, והרי בשמחת־תורה צריכים אתם "פון זיך אליין זינגען [לנגן מעצמכם]!" והתחילו לנגן הניגון 'כתיבה וחתומה טובה' (בלי המילים) והרבי עודד בחוזק רב למשך 40 דקות! (באמצע השירה ניגש הרש"ג לרבי ודיבר אתו, והתחיל לבכות וכו', מאורע שהעיב על השמחה במקצת - כמובן; אבל אחר־כך, כשסיים, המשיכו לנגן, וביתר שאת).

שמחה גלויה

שמיני־עצרת ושמחת־תורה תשמ"ב

בסוכות של שנת תשמ"ב היה הרבי נראה קצת 'אַנגעצויגען' [רציני]. כל הזמן הרבי תבע מהחסידים שמחה גדולה, אבל בשעת מעשה היתה ניכרת על פניו הק' רצינות יתירה. אפילו תנועות העידוד של הרבי - שהיו בחוזק מאד - נראו לנו יותר מעידוד, לתביעה שיהיה יותר שמחה. וכך נמשך הדבר במשך כל ימי חג־הסוכות.

אבל כשהגיע לשמיני־עצרת - ונכנס לתפילת ערבית בליל שמיני־עצרת, היה נראה שהרבי היה מאד בשמחה - והיה נראה שכביכול נגמר מה שהיה במשך כל השבוע, והשמחה היתה נכרת ביותר.

הרבי מחא כפיו בשמחה רבה, והבחורים דיברו

"ג'וסט וואָן שבת כו'" [רק שבת אחת, רק תורה אחת וכו'], והרבי החל לעודד את השירה בחוזק רב! (דבר זה היה נראה מוזר ביותר, כי הניגון במקורו הוא אמריקאי לא־יהודי לגמרי).

אחר־כך הורה הרבי לשיר ניגון צרפתי עם מילים בצרפתית, והבהיר שהגם שלאדמו"ר הזקן היתה מלחמה איתם, אף־על־פי־כן הוא מצווה לשיר וכו', והתחילו לנגן את ההמנון הצרפתי עם המילים (כולל גם תנועה נוספת שלא נכנסה ל'האדרת והאמונה'). הרבי עודד כל הזמן, בפנותו לצדו הימני, ששם עמדו כל הקבוצה הצרפתית, (ביניהם גם ר' מאיר אבוחצירא, ששם היה מקומו הקבוע במשך כל השנים, ואילו היה הרבי מסממן באצבעותיו (לשרוק). אחר־כך הורה לנגן שיר ב'מאַמע לשון'. ושרו "זאָל שוין זיין די גאולה..." והרבי עודד. אחר־כך הורה לשיר גם בלה"ק שזהו "אם כל השפות" (בהמשך למה שאמר לפני־זה ע"ד "מאַמע לשון"), ושרו "אין אדיר . . מפי א"ל".

בדרך־כלל לקראת סוף ההתוועדות היה ר' מרדכי טעלשעבסקי קם ומכריז על־דבר הסדר, שיצאו כולם מבית הכנסת כדי שיוכלו המסדרים להכין וכו', הנה הפעם הורה לו הרבי לקום על השולחן, ואז הכריז "שאָ

דבר בלתי נשכח הוא המחזה הנפלא, איך שהרבי היה מגיע למקומו, מסתובב לכיוון הקהל ומעודד את שירתם במחזאת כפיים. ההתרגשות שאחזה את כולנו בשעת מעשה אי אפשר לתאר, ושמחתינו כולנו התנהלה בדיוק ממש לקצב של ידי הרבי

Jem / 190068

דאָך זיין לכתחילה אריבער, זאָל מען זינגען דעם לכתחילה אריבער [מכיון שכעת זו ההתחלה, והתחלה ענינה הוא 'לכתחילה' וצריך להיות 'לכתחילה אריבער', שינגנו את הניגון 'לכתחילה אריבער']...". כשהתחילו לנגן, עשה הרבי תנועות עידוד בידו הימנית, ואת ידו השמאלית הניח על לבו הטהור ולחץ עליה בחוזק, כשהוא מונה את מספר הפעמים שחזרו על התנועה הידועה באצבעותיו. מאוחר יותר שמעתי אומרים שבהושענא רבה לפני כניסת החג נכנס הרבי לסוכתו לקחת תרופה עבור הלב, ובשעת מעשה שאל האם עדיין ישנם כאלו שלא קבלו לעקאָח... אבל לפועל, הרבי מחה כפיו בחוזק רב בכל ההקפות.

ברכת כהנים ומופת גלוי

שמיני-עצרת ושמחת-תורה תשד"מ

בליל שמחת-תורה שנת תשד"מ - אמר הרבי בין השאר, שבכחה של תורה, הרי לכל אחד מישראל ישנו הכח לברך, והתחיל כ"ק אדמו"ר לומר "יברכך אדני וישמרך; יאר הוי' וגו' ישא הוי' וגו' (בהזכירו את השם רק בפסוק א' ולא לאח"ז)... ואני אברכם". (בשיחה אחר-כך הסביר הרבי למה אמר בסוף רק את המילים "ואני אברכם", בלי לומר גם את התחלת הפסוק "ושמו את שמי"), וכל הקהל ענו "אמן" אחרי כל פסוק.

ביניהם ששמחה כזו עם מחיאת כפיים כאלה לא ראינו אצל הרבי מאז מוצאי פורים - ליל ש"ק תשמ"א. [כידוע שבפורים תשמ"א (שחל להיות בערב-שבת-קודש), אמר הרבי מאמר באופן פתאומי בזאל הקטן, ואחר-כך אמר לחיים והורה לכולם שיאמרו לחיים בלי הגבלות, וכשנכנס להתפלל קבלת שבת בבית-הכנסת למטה, שררה אז אצל החסידים שמחה גדולה, וגם על הרבי ניכרת היתה השמחה, והרבי מחה כפיו בחוזק ובשמחה רבה].

אחר-כך היו שיחות בין ההקפות, מה שזכור לי במיוחד הוא שלפני ההקפה הששית - כשסיים דבריו, הכריז הרבי בקול "און מ'גייט פראַווען די הקפה השישית און די הקפה השביעית [וניגשים לערוך את ההקפה השישית וההקפה השביעית] מתוך שמחה וטוב לבב..." הרגשנו איך שהרבי 'מכין' אותנו לשמוח בכל-אחת מההקפות...

לכתחילה אריבער

שמיני-עצרת ושמחת-תורה תשמ"ג

בשנת תשמ"ג - היה זה מאה שנים להסתלקות אדמו"ר המהר"ש, כידוע שבאותה תקופה הרבה הרבי לדבר בלהט על-דבר הענין של 'לכתחילה אריבער'. וכשנכנס להקפות בליל שמיני-עצרת, הכריז, "אַזוי ווי ס'איז אַ התחלה, און התחלה איז ענינה 'לכתחילה' און ס'דאָרף

היה נראה שאין זה הזמן להתחכמויות וכיו"ב, ולבסוף כשאמר שהוא טנקיסט קיבל מהרבי דולרים.

ביום הושענא רבה בשעת כניסת החג, כש 770 כבר מתמלא, ומתחילים לתפוס מקומות להקפות, אני עומד ורואה איך שנושאים את ר' ישראל לייבוב מ-770 על אלונקה כשפניו לבנים כסיד. כנראה שהוא עבר התקף לב (ויש אומרים שזה בהמשך למה שקרה בלילה הקודם, כנ"ל), ולקחו אותו לאמבולנס שכבר המתין בחוץ. תוך כדי דיווחו על כך לרבי, והרבי אמר שלא יקוהו לבית הרפואה, כיון שאם יקחו אותו "אני לא אוכל לטפל בו..." והרבי הורה שישאר כאן עבור החג, ויביאו אותו לבית הכנסת לכל התפילות ולהקפות והתועדויות.

סדרו עברו מיטה ככולל אברכים, על־מנת שיהיה במקום קרוב לבית חיינו במשך ימות החג. אינני זוכר שראיתו בהקפות בליל שמיני־עצרת, אך בבירור אני זוכר שהיה בשחרית של שמיני־עצרת, בפארבריינגען של ליל שמחת־תורה, ובהקפות של ליל שמחת־תורה. בזמנים אלו הוא הובא על כיסא גלגלים, והיה נראה חלוש ביותר, ממש חולה. ידיו היו שמוטות על מסעד הכיסא, וכל גופו היה שמוט ומכווץ. פניו היו לבנים וכו'.

בהקפות של ליל שמחת־תורה העלו אותו על הבימה של הרבי, שם עמדו אחדים מזקני החסידים ומשב"קים. באמצע ההקפות, בא' הניגונים פנה הרבי לכיוונו וסימן למשב"קים שיוזו ולא יסתירוהו, כדי שהרבי יוכל לראותו. הרבי מחא כפיים בחוזק ובתוקף מיוחד לכיוונו. הוא היה חלש, עד שלא שם לב לעידודו של הרבי. עד שמישהו נגע בו והראה לו שהרבי מוחא כפיים לעברו. אז הוא החל למחות כפיים בחולשה ובקושי. אני עמדתי ולא יכולתי להאמין למראה עיני, ראיתי מופת גלוי מהרבי לנגדי, הרבי המשיך להסתכל עליו ולמחוא כפיים, והוא הלך והתחזק לעיני כולם, לאט לאט הוא החל למחוא כפיים בחוזק יותר, ואני רואה אדמימות נכנסת לפניו החיוורים, ופשוט הוא הלך והבריא עם כל מחיאת כף. לא יאומן כי יסופר! ממש, הרבי הבריא אותו בגלוי לעיני כל ישראל. אני זוכר שראיתי אותו באסרו חג והוא כבר הלך על רגליו כמו איש רגיל...

'העולם שרק'

שמיני־עצרת ושמחת־תורה תשמ"ה

בשנת תשמ"ה, עמד יהודי אחד ליד ארון הקודש ושרק במשך ההקפות, וכשהרבי חזר למקומו אחרי ההקפה

[בתור מאמר המוסגר: משנת תשל"ט ואילך, היו מכינים קידוש גדול בשדרת איסטערן פארקווי (בחסות ר' נחום מרקוביץ שי'), והרבי היה מאוד מרוצה מזה, עד כדי כך, שבאם בדרך־כלל כשעזב הרבי את ההתועדויות, היה שוהה בחדרו 45 דקות עד הקפות, הנה כששמע לראשונה על־דבר הקידוש שנערך בחוץ, שהה שם עוד רבע שעה, כדי שיוכלו כולם לקדש ולאכול וכו'. אזי באותה שנה - בעת הקידוש כולם בירכו אחד את השני בברכת כהנים, בהתאם לדברי הרבי בהתועדויות שלפני־זה].

בליל שמיני־עצרת של שנת תשד"מ, היה הרבי מאוד שמח, הרבה יותר מתמיד. אני זוכר, למשל, שכששרו "על הסלע הך", התכופף הרבי לפניו והניע את ידיו הק' מצד זה לצד זה, ישר לפניו, קשה להסביר את הציור בדיוק... אבל זה היה ממש ציור נפלא מאוד, שמחה עצומה.

בשיחה שלאחרי־זה (בליל שמחת־תורה), דיבר הרבי על־דבר־זה (ניתן לקרוא את־זה בהנחה המודפסת), שלכאורה ראינו בהנהגות רבותינו נשיאינו שבדרך־כלל בשמיני־עצרת היו יותר רציניים וכו' ומדוע השנה היתה שמחה יתירה מתמיד? והסביר הרבי ע"ד משל, מהסיפור הידוע ע"ד אדמו"ר הזקן והמחלוקת שהיתה לו עם תלמידי המגיד האחרים מי ינצח במלחמת

נפוליון וכו', ואיך שהקדים אדמו"ר הזקן ותקע בשופר לפני התפילה כדי לפעול הנצחון וכו' (אני עדיין זוכר היטב ביטויו של הרבי, שכשהרים האדמו"ר שנחלק על אדמו"ר הזקן את השופר כדי לתקוע, צעק באכזבה, "איי! דער ליטוואק האָט פֿאַר־כאַפֿט [ה'ליטאי' 'חטף']!..."). ומכאן ניתן ללמוד שלפעמים צריכים להקדים ענין מסויים מזמנו הרגיל, בכדי להביא עלידי זה פעולות טובות. וסיים הרבי, שלכן גם השנה הקדימו את השמחה יותר מן הרגיל.

[דרך־אגב - באמת, בשנה ההיא השמחה וה'שטורעם' בהקפות של שמחת־תורה לא הגיעו לשיאן כמו שהיה בלילה שלפני־זה].

בליל הושענא רבה תשד"מ, הרבי דיבר שיחה מאוד מפורסמת על אריכות והמשכות הגלות, שיחה כואבת, כשבאמצע, דיבורו של הרבי נקטע בבכיות. פניו של הרבי היו מאוד רציניות. ניתן לומר שהיה נראה כאילו היה זה זמן של 'גבורות'. לאחר השיחה היתה חלוקת דולרים על־ידי הטנקיסטים, והרבי הורה שרק מי שהלך באותו יום למבצעים בפועל יבוא לקחת דולרים. הרה"ח ר' ישראל ע"ה לייבוב, מראשי צא"ח באה"ק באותם הימים, ניגש גם הוא לקבל דולרים, והרבי שאל אותו "דו ביסט אַ טנקיסט [האם אתה טנקיסט?]" הרב ליבוב ענה (בהתחמקות) "איך האָף אזוי [אני מקוה שכן]", והרבי אמר לו "האָפֿן איז ניט גענוג [לא די לקוות]...", מסגנון דבריו של הרבי

jem / 5839

השביעית הרבי התחיל לנגן "נייעט נייעט", ופנה לשמאלו לצד הקיר ורמז שישרקו, וה'עולם' היה 'על גלגלים' - כנראה שהיה זה הפעם הראשונה שהרבי הורה לשרוק בשבת או חג.

גם זכור לי מאותה השנה שבלייל שמחת-תורה בא' השיחות התחיל הרבי לדבר על-דבר היסורים שבדיבור שהיו אצל אדמו"ר הריי"צ, ואיך שהרופא "וואָס ער אַליין איז געווען אַ פרופסור [שהוא עצמו היה פרופסור]..." בא אליו בטענה, הייתכן שאינו יכול למלאות שליחותו ולהגיד דא"ח. וכאן הרבי התחיל לדבר בקול חנוק מבכי.

נוסות הפונים

שמיני-עצרת ושמחת-תורה תשמ"ו

בשנת תשמ"ו, לקראת סיום ההתוועדות שתה כ"ק אדמו"ר את כוסו עד גמירא, עד שנטפו ממנו ה'טרָאָפּלעך' [הטיפות] האחרונות, ואחר-כך הרים את כוסו באופן שכולם יראו שהיא הפוכה - עם הפנים למטה. אני זוכר את הפנים (ובמיוחד העיניים) של הרבי בשעת מעשה שהיו נראים מאד 'מוזר', ואף אחד לא הבין מה קרה, עד שתפסו (כמדומני שר' יואל הבין ראשון), שהרבי רוצה שכולם ישתו את כל המשקה מתוך הכוסות, ויהפכו אותם למטה.

ואכן, בשיחה שלאחרי-זה ביאר הרבי את כוונתו הק', שהוא על-דרך מה שמבואר בנוגע לכוסות שבציור המנורה שבכתב-יד הרמב"ם, שמראה על ההשפעה ל'חוצה' (ע"ד חלונות ביהמ"ק שהיו 'שקופים אטומים' - השפעה החוצה, ועיין לקו"ש חכ"א שיחה ב' לפ' תרומה), וכך הוא בנוגע לעניינינו, שצריכים להשפיע ל'חוצה' (ועיין ב'הנחה' של השיחה, הביאור בארוכה). אחר-כך התחילו לנגן 'על הסלע', והרבי עודד השירה בחוזק וכו' - במשך כל הזמן הזה, היה הגביע ההפוך בידו של הרבי - מחזה נפלא ביותר!

בינתיים נעשו דחיפות באולם, כי כולם רצו לראות ולשמע וכו' והיו (הרבה) שצעקו 'שא, שא', ואז סיפר הרבי סיפור

בשעת מעשה חשבתי בלבי - אוי! הרבי רוצה לבחון ולראות מי באמת רוצה משיח נאו!

השנה השמחה ביותר

שנת תשמ"ח

את שנת תשמ"ח תְּשַׁמַּח, מכל השנים שהייתי, אני זוכר היטב כשנה השמחה ביותר. בליל שמיני-עצרת, אחרי שאמר הרש"ג את הפסוק שלו ("לעושה נפלאות גדולות" - הוא הפסוק הקבוע בו היה הרש"ג מכובד, "חתנא דבי נשיאה - הרש"ג, אין דעם פסוק לעושה נפלאות...") התחיל להתאונן, שקר לו ושאינו חש בטוב וכו'. הרבי סימן לר' בערל יוניק שיגש אליו, ושאל אותו "וואָס וויל ער [מה הוא רוצה]?" וענה ר' בערל שקר לו וכו', ענהו הרבי "אים איז קאַלט - זאָל ער גיין אויבן [קר לו - שיעלה למעלה]!". אחרי-כך התחיל הרבי לעודד את השירה באופן מבהיל! מאז, כל ניגון היו שרים למשך של עשר או חמש-עשרה דקות, לערך.

זה פשוט לא יאומן. אף אחד מהנוכחים שהיה שם לא יוכל אי-פעם לשכוח את מה שקרה באותו הלילה. הכל היה שמוח יותר, פשוט ברמה אחרת לגמרי שלא ראינו כמותה מעולם! אחדים מהזקנים שהיו בהקפות של הרבי מאז התחלת נשיאותו, אמרו כולם שאף פעם לא ראו שמחה ב770 כמו שהיה בתשמ"ח.

(מישהו סיפר לי את מה שהבחין, שכשנכנס הרבי לביהכ"ס, היה לבוש ב'סירטוק' ישן ובלוי, כביכול "מוכן לעבודה" של הלילה!...).

אני עמדתי אז בשטח שלפני ארון הקודש, לא על הפירמידות, ולכן לא הצלחתי לראות את ההקפות של הרבי עצמם, רק לפניהם ולאחריהם, ומכיון שכן לא שרנו ממש בכל הכח שלנו, היות ולא ראינו את העידודים וכו'. אבל ראינו דבר מופלא שאי-אפשר היה שלא להבחין בו: באמצע בית-הכנסת היו פירמידות לאורך כל הקיר בצד צפון ודרום, וראינו איך שפתאום - כל העומדים בצד אחד מתחילים לשיר ולצעוק עד אפיסת הכחות ממש; פניהם אדומים, ורוקדים וקופצים וכו' - כל זה למשך זמן קצר, כמו דקה או יותר. אחרי-כך ראינו שהם נחים קצת, "געכאַפּט זיך צום אָטעם" ['תופסים' נשימה] וכו', ופתאום רואים שאותו הדבר בצד השני - צועקים וקופצים וכו', וחוזר חלילה. וההסבר לתופעה זו היה פשוט: אלו העומדים באותו צד שהרבי מסתכל עליו שרו ושמוחו עד שנכלה כל כחם מהם!! כך ידענו, לאיזה צד הרבי פונה.

הגילויים באותה שנה היו כה נעלים, עד שאפילו לא זכורים לי כל הפרטים. הרבי היה עושה כלי-כך שמח בכל הניגונים - אַה!

זו היתה גם השנה הראשונה שהניחו את בימת הקריאה על-גבי בימת התפילה של הרבי, כך שכולם יכלו לראות

הרבי פשוט היה כה שמח, אחז הספר-תורה וכיוונו לכל רוח, כשאמר "ימה" ל'ימין, "וקדמה" לשמאל, וכן הלאה. במרעני ראיתי איך שנעליו של הרבי - שניהם - הוגבהו מעל לקרקע; הרבי פשוט קפץ לאוויר! לא יאומן כי יסופר מה שהיה אז, בעת שירת הניגון הזה!

שמעו כשהיה ילד ב'חדר', שכשהאב ישן בבית שלו כל בני הבית צועקים 'שא'. וכשהשר ישן יש עוד יותר שצועקים, וכשהמלך ישן, כל בני המדינה צועקים "שאָ דער מלך שלאָפּט" [המלך ישן], ובמילא מובן "וואָס פאַר אַ שלאָף דאַס איז" [איזו מין שינה היא זו!]. וסיים הרבי: על-כל-פנים בנוגע לענייננו, כלי-אחד-ואחד יתוק בפועל-ממש, ולא להראות שהוא 'חסיד' יותר וצועק 'שא'! [אגב - שמעתי שביום שמחת-תורה הד"ר ווייס אמר 'לחיים' לרבי, וגם לו הורה הרבי להפוך את הכוס על פיה].

בהתוועדות היא דיבר הרבי גם את השיחה המופלאה על-דבר ששליח בצירוף יו"ד הוא בגמטריא משיח וכו'.

עידודים מיוחדים

שמיני-עצרת ושמחת-תורה תשמ"ז

בהתוועדות שלפני הקפות תשמ"ז, שרו ניגון שהלחינו על המילים "תהא זו שנת משיח איי... דידן נצח!" (במנגינה של 'כמופת הייתי'). ופתאום באמצע הניח הרבי כף ידו על לחיו, כעושה סימן לא' הנוכחים שמתנהג כישן... אחרי-כך המשיך הרבי להראות את סימן הזה לעבר כמה-וכמה. לאחרי-זה התחיל הרבי למחוא כפיו אבל מאד מאד לאט, להראות שהעולם פשוט ישן! מובן שבראותם זאת, התחילו החסידים לשיר בחוזק יותר ולצעוק הניגון בקול גדול, כל עוד נפשם בם - אבל הרבי בשלו, ממשיך למחות כפיו יותר ויותר לאט, למשך זמן ארוך ביותר. בינתיים המתח הוגבר, והקהל שר ורקד בכל הכוח...

אגב מאורע זה - זכרני שבא' משנות המ"ם שרו באמצע ההקפות 'ווי וואָנט משיח נאו' (במנגינה של 'איוואדיעמי'), והרבי לא עודד את השירה אלא התחיל להסתכל על כולם. הרבי התחיל בצד השמאלי שלו, והמשיך לסקור את כל העומדים בבית-הכנסת מצד השמאל לאמצע ולימין, ואחרי-כך חזר עוד פעם לבחון את כולם מהימין שלו מעבר השני של ארון הקודש עד שהרבי גמר לעבור על הכל פעמיים, ואז פנה לקיר - ובזה הסתיימה ההקפה.

jem / 11831

פעם, אף פעם, בשום פנים ואופן, לא אשכח את ה'ופרצת', הזה! בכל הפעמים בחיים שלי שזכיתי לראות את הרבי, לא ראיתיו בכזו שמחה עצומה. הרבי פשוט היה כה שמח, אחז הספר־תורה וכיוונו לכל רוח, כשאמר "ימה" לימין, ו"קדמה" לשמאל, וכן הלאה. במרעיני ראיתי איך שנעליו של הרבי - שניהם - הוגבהו מעל לקרקע; הרבי פשוט קפץ לאוויר! לא יאומן כי יסופר מה שהיה אז, בעת שירת הניגון הזה!

אחרי־כך ניגש ר' יצחק לקחת את ספר־התורה, ור' לייבל גרונר רמז לו "תרד, תרד!", כי הבחין שהרבי רוצה לשיר עוד ניגון! ואכן הרבי התחיל לשיר "נייעט, נייעט". העידודים היו מאד שמחים, לא כמו ה'ופרצת', אבל שמח ביותר.

אחרי כל זה, הרבי קירב את ספר־התורה אליו, ונישק

את הרבי לכל אורך בית־הכנסת. אני זוכר שבמשך ההקפות הרימו הרבה את כוסותיהם לרבי להגיד 'לחיים', והרבי ענה לכל־אחד־ואחד "לחיים ולברכה!" - איזה מחזה נפלא! והניגונים היו כה שמחים, פשוט בעיניים של הרבי ראינו איך שהיה כל־כך "רציני" עם השמחה, עד שסחב את השמחה הגדולה ביותר מכל־אחד־ואחד רק כשהסתכל עליו. סחב וסחב יותר ויותר.

אבל זה אינו ולא כלום לגבי מה שקרה אחרי־כך, אחרי ההקפה השביעית. באותה שנה כיבדו את ר' יצחק קאָגען ("הצדיק" מלענינגרד) לתת את הספר־תורה לידי של הרבי להקפות שלו. אחרי הקפה ז' הוא חיכה לרבי ליד הארון קודש שהרבי יחזור למקומו ויתן הספר־תורה אליו. לפועל, כשהגיע הרבי למקומו, חיכה שכל המשב"קים ירדו מהבימה, ואחרי־כך התחיל לשיר 'ופרצת'. אני אף

הלילה, כי לא היינו מסוגלים לעזוב את האווירה ב770 וללכת לישון, פשוט לא יכלו! הרושם מהקפות "האָט אונז געצוואונגען [משך אותנן]" להישאר.

אני זוכר ששנה אחת רקדנו בלי להפסיק עד שבע בבקר, מבלי לשים לב בכלל שכבר עבר כל הלילה! פשוט רצו להמשיך את השמחה וההרגשה המיוחדת הלאה, כמה שניתן (בנוסף למה שכתוב ב'היום יום', שמהארבעים ושמונה שעות של שמיני־עצרת ושמחת־תורה יש לייקר כל רגע ולרקוד בתמידות, ודבר זה מתקיים במלואו רק ב770). היו גם רבים מהתמימים שהלכו אז להקפה, בהתאם למה שהרבי אמר בשנים הראשונות שכל אלו שלא נתכבדו בהקפה בשעת מעשה ילכו להקפה אחר־כך כו'.

[דרך־אגב - בנוגע ללימוד הניגונים בליל שמחת־תורה, ידוע שמעמד זה התקיים במשך 9 שנים (תשט"ז־תשכ"ד), אבל שמעתי מחותני שי', שהוא הגיע לרבי לראשונה בתשט"ו, ושמע שבשנים שלפני־זה ירד הרבי לבית־הכנסת אחרי סעודת יום־טוב ורקד עם הקהל וכו', אז הוא הגיע לבית־הכנסת בתקווה לראות את ה'ציור' הזה, ולפועל ירד הרבי וחילק משקה לכל אלו שלקחו על־עצמם הוספה בלימוד חסידות (ובאמצע החלוקה התחיל לנגן "והריקותי"). זאת־אומרת שההנהגה דחלוקת משקה נמשכה עשר שנים - מתשט"ו עד תשכ"ד, אעל־פי שלימוד ניגונים היה רק במשך תשע שנים].

הקפות ליל שמיני־עצרת

בנוגע להקפות עצמם:

בליל שמיני־עצרת, בכל שלושת ה'מחזורים' של אמירת פסוקי 'אתה הראת', אמר הרבי הפסוק הראשון והאחרון. בשמחת־תורה - לילה ויום - אמר הרבי את כל הפסוקים של המחזור הראשון, ופסוק ראשון ואחרון של המחזור השני והשלישי. בדרך־כלל - בשנים שבהן נכחתי - היה הרבי משמיע את המלים בקול רם, עד שאפשר היה לשמוע אותו בכל בית־הכנסת, באם היה שקט.

אותו. אני דיברתי על־דרך־זה אחר־כך עם חברי, והסכימו איתי פה אחד: אף פעם לא ראינו שהרבי ינשק משהו! [ואפילו אם כן, היה זה בדרך־אגב ממש עד כל־כך שלא הבחינו בזה]. אבל כאן פשוט ראינו נשיקה כזו, עד שפשוט כולם הרגישו את האהבה שרחש הרבי לספר־תורה; מעיניי זלגו דמעות ממש! לא ראיתי נשיקה כזו שניתנה מכל־הלב בכל החיים שלי - כולנו הרגשנו את ה"קוש" [הנשיקה] הזאת בשעת מעשה, ולא נשכח את זה לכל משך החיים.

בכלל, אחרי גמר ההקפות ויציאת הרבי מבית־הכנסת, היו הרבה מאוד חסידים שנשארו ב770, ורקדו לתוך

jem / 20351

שמכיון שעדיין לא נכנסה השבת בארץ הקודש, שיתקשר לוודא עוד פרטים בסיפור, ואם יש איזה התקדמות שהיא וכו'.

וכעת נחזור לנעילה של יום־הכיפורים: הרבי הורה שיתחילו לשיר "אבינו מלכנו", וכששרו, סימן הרבי שישיירו בחזקה באופן היוצא מגדר הרגיל. כל העת הרבי המשיך לבכות בבכיות איומות. להשערתי, לא נשארה אף עין יבשה בקרב כל המתפללים ב770. כולם פשוט בכו ביחד עם הרבי בהתעוררות תשובה אמיתית. כולם הבינו שמתחולל פה ענין שמיימי, שהרבי פועל ישועות לבטל איזה גזירה ח"ו היל"ת, ומצב־רוחם של החסידים היה בהתאם...

אחרי שהש"ץ גמר לומר את החצי־קדיש, המתין לסימן מהרבי שיתחיל עם המארש. כשהגיע הסימן מהרבי הוא אכן התחיל, אבל בכל החלק הראשון של זמן השירה עמד הרבי על מקומו והכה קלות על הסטענדר, ורק אחרי זה עלה על כיסאו ועודד את השירה (מעמד נורא ומיוחד הקובע ברכה לעצמו, אך אין זו מטרטנו כעת, ועוד חזון למועד...) למטרה זו העמידו את הכיסא של הרבי בצד השמאלי של הבמה (בסמיכות לעמוד של הש"ץ, כי כל שאר הבימה היה מלא ילדים בלי אפס מקום), כשגב הכיסא לצד הקיר ופניו אל הקהל, כדי שכולם יוכלו לזכות לחזות ולראות את הרבי בשעת מעשה.

אבל בשנה זו, הרבי עמד ליד הסטנדר למשך זמן ארוך ביותר (כמה רגעים, שנדמו לנו לנצח...) ויישר את טליתו שעל כתפיו בשתי ידיו, ולא הראה שום תנועות עידוד. היה נדמה לנו כאילו הרבי אינו רוצה לעלות על כיסאו, ורק אחרי כמה רגעים שם הרבי את ידו הימנית על הסטנדר ועלה על הכיסא, ועשה כמה תנועות קלות - לא ריבוי פעמים ובחזק כמו שהיה עושה בדרך־כלל - ומיד ירד מהכיסא ובזה נסתיים המארש.

עד־כאן ההקדמה של מה שאירע ביום הכיפורים בשנה זו.

עוד הקדמה קצרה: בתשל"ו, בעת ההקפות האמצעיות (היינו הקפות ב'ו, בהן עמד הרבי על בימת התפילה שלו שבצד מזרח בית־הכנסת) אמר הרבי את נוסח ההקפות והפסוקים מתוך סידורו כשפניו למזרח, ואחר־כך הסתובב, צעד קצת לכיוון הקהל (היינו לאמצע הבימה), והחל למחוא כפיים וכו'. אבל בתשל"ז, מחמת שהיה לרבי צינון במשך כל חודש תשרי (אגב: ניתן להבחין בזה בהאזנה להקלטה מהתנועות ו' תשרי באותה שנה, בקולו הקדוש, ובמיוחד בעת אמירת המארש), לכן במשך כל ההקפות נשאר נשען בגבו על הסטנדר, ומחא כפיו משם.

והנה, לפתע, כשהגיע עת ההקפה החמישית, פנה הרבי לכיוון הגבאי (ר' משה פנחס כ"ץ) שהיה באמצע ההכרזות, מי ילך להקפה וכו', והתחיל לומר משהו. כולם חשבו שיתן לו איזה הוראה בקשר לזה וכיו"ב, ומה מאד הופתעו כשפתח בשיחה, והתחיל לומר שעכשיו הוא זמן ההקפות בעיר־הקודש חברון, והיות וחברון היא אחת מערי הלויים, הורה הרבי שכל הלויים הנמצאים בבית־

אחרי כל מחזור, היה הרבי מתחיל ניגון. בשנים שהייתי, שלוש הניגונים היו: הניגון לאביו נ"ע, הניגון שמחה' הידוע, ו'ופרצת'. הניגון ופרצת' היה בא תמיד בהמשך לפסוק "והיה זרעך גו' ופרצת", שאמר הרבי ג' פעמים בליל ויום שמחת־תורה בסיום אמירת פסוקי "אתה הראת" שלש פעמים.

שיחות באמצע הקפות

תשל"ז, תשל"ט ותשמ"ב

היו שלש שנים שבהן דיבר הרבי במהלך ההקפות. הראשון היה בליל שמיני־עצרת תשל"ז - הרבי דיבר בין ההקפה הרביעית והחמישית ("מלך עולמים..."), אך לשלימות הענין צריך להקדים מה שקרה לפני־כן ביום הכיפורים:

לפני חזרת־הש"ץ של תפילת נעילה סימן הרבי משהו לילדים שעמדו והצטופפו ליד הבמה שלו. אף אחד לא הבין מהי כוונתו הק', אז התחיל ר' דוד רסקין להכריז "אלע קינדער זאלן אוועקגיין פון עמוד! [שכל הילדים יתרחקו מהעמוד]", אבל הרבי ענה לו בקול "איך האָב עס ניט געהייסן [לא ביקשתי זאת!]" וסימן עוד פעם, וכעת היה ברור שכוונתו הק' שהילדים יעלו על הבימה!

במשך כל התפילה כששרו ניגונים וכו', בנוסף על מה שהיה בכל שנה - שהרבי היה מכה בידו השמאלית על הסטנדר כאות עידוד, הרי שהפעם הרבי עשה תנועות עידוד חזקות בידו הימנית לעבר הילדים שעמדו בסמוך (ב"הוא אלקינו" ו"אתה בחרתנו").

כשהגיע הש"ץ לאבינו מלכנו, ביקש הרבי ממנו שימתין, והורה "אז די אלע קינדער וואָס זיינען פאַר בר מצוה און קענען דאווענען זאלן אַרויף קומען [שכל הילדים לפני בר־מצוה ויכולים להתפלל יעלו (לבימה)]". מיד נוצרה בהלה גדולה ברחבת בית־הכנסת, כי מאחור לא שמעו את ההוראה כל־כך בדיוק, והתחילו לשלוח אפילו תינקות בני שנתיים ושלש, ואחר־כך היו צריכים לשלחם חזרה והרבה מהם התחילו לבכות וכו'.

כל העת, הרבי עמד כשטליתו על פניו, ובכה בכי תמרורים; ממש איום ונורא (שמעתי אחר־כך בשם ר' לייבל גרונר שלא זכור לו אף פעם שהרבי יבכה בכיות כה נוראות...!)

נראה שדבר זה היה בקשר למאורעות האחרונות בארץ־הקודש, שלפני יום־הכיפורים נכנסו הערביים ימה־שכתוב למערת המכפלה ושרפו כמה ספרי־תורה בקברו של יעקב אבינו. מאורע זה גרם לרבי עגמת נפש גדולה ביותר, והרבי היה נראה מאד שבור מזה. בערב־יום הכיפורים, כשעבר ר' גרשון בער יעקובסון (מנהל העיתון 'אַלגעמיינער זשורנאַל', שזכה לפעול עבור הרבי כמה ענינים) ליד הרבי לקבל פרוסת לעקאח, ביקש ממנו הרבי

אגב, בעוסקנו בניגון 'על הסלע', הרי שבליל ב' דחג הסוכות תשל"ו, נכנס הרבי לתפילת ערבית למטה ושרו על הסלע - והרבי עודד בחוזק כל־כך עד שהיה נראה כמעט כמו שמחת־תורה ממש. בכלל, ניכר היה שהרבי מאד אוהב את הניגון הזה, ועודד ורקד איתו באופן מיוחד. בנוגע ל'וכל קרני רשעים'; אני כל פעם נזכר על מחזה מאד מופלא שהיה חוזר על־עצמו תמיד. יש בניגון תנועה ידועה שלפני המילים "אויביו אלביש" שחוזרים עליה (אוי...), ולפעמים זה היה מתארך לדקה או יותר, כשהרבי מעודד ומוחא כפיו כל הזמן. תארו לעצמכם: כל הקהל העצום שנכח ב770 שר ושואג בהתרגשות "אוי"... עד אפס הכוחות, ואז, כשהרבי היה מפסיק לעודד (הרבי היה עושה מחיאה אחת "ארוכה") בזה נפסק כל הענין בתוך חצי שניה! כולם באותו זמן ממש! ראו כאן באופן פלאי איך שהשירה של כל הקהל כולו נוהלה על פי תנועות ידיו הק' של הרבי.

ברוב השנים שהייתי, ההקפות האמצעיות היו לערך 5-6 דקות, והקפותיו של הרבי היו קצרות יותר, כי ברבות השנים לא היה לרש"ג, שרקד תמיד עם הרבי בהקפותיו, כח כל־כך, וכשכלה כחו היה הרבי מפסיק מיד. לכן בשנים האחרונות היו ההקפות של הרבי לוקחים לערך 3-4 דקות בלבד. זאת, עד תשמ"ח.

יום שמחת־תורה

בנוגע ליום שמחת־תורה:

בתשל"ו נכנס הרבי לשחרית 10:30. אבל בתשל"ז נכנס בשעה 9:55; ובית־הכנסת היה כמעט ריק לחלוטין, ואז שרו ניגון והרבי עודד בידי בחוזק רב, עד ל10:00, ואז התחילו הודו.

בשנה ההיא הגיע אחד מחברי הקונסוליה הישראלית לרבי (הגם שבדרך־כלל הם היו מגיעים בליל שמחת־תורה, אבל לפעמים אירע והיו מגיעים גם ביום) עם הבן שלו שהיה בערך בגיל 15, והיתה לו טלית ספרדית על כתפיו. זכורני שבעת קריאת־התורה פנה הרבי לעבר הילד וסימן באצבעו שיתקרב לספר־התורה ויקבל עלייה כנהוג [באותן שנים עדיין היו משתדלים להשמיע את השם לגבאי, כדי שישמע אותו ויקרא לכל־אחד לעלייה לתורה. מאוחר יותר פסק הרב זלמן שמעון דבורקין שכל־אחד יסתפק בקריאה עלידי חברו העומד לידו, וככה יקבל עלייה לתורה].

בתשמ"ז עבר ר' ישראל דוכמן לפני התיבה לתפילת שחרית, ומיד אחרי הקדיש שלאחר שיר של יום, היה לו משקה ומזונות מוכן על הצד, ומיד פתח ב"אֵלֶּה מוֹעֲדֵי . שְׁהִלַּל נְהִיָּה בְּדָבָרוֹ", ומיד אחרי־כך המשיך - בלי הפסק בינתיים - "בּוֹרָא מִיְּיָ מְזוֹנוֹת", והכל בקול רם ובאופן מצחיק, עד כדי־כך שראינו איך שהרבי פרץ בצחוק (פניו היו עדיין למזרח, ואף־על־פייכן ראינו את הצחוק מרחוק גם־כן).

הכנסת ילכו להקפה זו וישירו את המארש הידוע. ברור היה כי הדבר בא בהמשך למאורעות שאירעו זמן קצר לפני כן בחברון...

ואכן, כל הלויים נכנסו לאמצע בית־הכנסת, והרבי, כשהוא עדיין עומד במקומו, התחיל להגיד בקול רם, ובנוסח המקובל, "מלך עולמים הושיעה נא..." אני זוכר שהיה זה בקול גדול ורם ביותר. כשגמר אמר את הפסוקים באותיות קטנות שאומרים, ואמר "נו?! די מארש הידוע!" והתחילו לשיר והרבי עודד בתנועות נמרצות.

זכורני שהרבי עשה אז תנועה אחת בידו הימנית תנועה הרגילה של עידוד כשמסובב את ידו הק' מלפניו בעיגול. היה יהודי אחד - ללא זקן - שעמד קרוב לבמת הרבי שהתחיל לעשות בידי את אותם התנועות שעושה הרבי, והרבי פנה אליו כמה־פעמים עם תנועות עידוד.

כנראה שמעמד זה היה כעין השלמה למה שהחסירו כביכול בעידוד המארש בנעילת יום־הכיפורים.

בליל שמחת־תורה גם־כן, בין הקפה הד' והה', דיבר הרבי שוב, והורה שכל אלו שיש להם קשר עם צה"ל, בין אם היו במילואים ובין אם הם כעת בצבא, שילכו להקפה אחרי שכולם הלכו להקפה והרבי עוד פעם אמר בקול "מלך עולמים" וגו', לא ידעו מה לשיר, ואז הרבי התחיל לנגן "הושיעה את עמך".

בתשל"ט (לא הייתי בשעת מעשה), הרבי דיבר 5 פעמים, לפני כל ההקפות האמצעיות, והורה מי ילך וירקוד בהקפה ההיא. כשהגיע תורם של האורחים מארץ־ישראל לרקוד בהקפה, שרו "הושיעה" במשך 40(!) דקות רצופות, דבר נדיר ביותר!

גם בתשמ"ב, דיבר הרבי בליל שמיני־עצרת ושמחת־תורה, לפני הקפה ה', ולפני הקפה ו'. באחת השיחות אמר שכיון ש"במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא", לכן כל־אחד ידמה לעצמו כאילו הוא נמצא עכשיו ליד הכותל המערבי...

אחרי ההקפות בדרך־כלל היה העולם שרוי במצב רוח מרומם, היו שרים 'עלינו' כמו ששרים בקעמפ והרבי היה מעודד, ואחרי־כך אל תירא וכו'.

(דרך־אגב: באותה שנה - תשמ"ב - חידש הרבי שיאמרו האבלים קדיש־דרבנן אחרי מעריב, קודם שיצאו כולם לעשות קידוש וכו').

ואם בכל השנים היה הרבי מכריז שלוש פעמים "גוט יום־טוב" ומנופף ידו כו' (כמו שניתן לראות בוידאו ממוצאי יום־הכיפורים), הנה בתשמ"ב, בליל שמחת־תורה אחר הקפות, הכריז במקום גוט יום־טוב - "דאָלאַי גלות!" ג"פ, והקהל אחרי, ואחרי־כך התחיל לנגן "הוא אלקינו"...

ניגונים קבועים

היו ניגונים קבועים ששרו בכל שנה, כמו, ניגון 'על הסלע', ו'כל קרני רשעים' ועוד.

בשעה שהחזירו את הספר־תורה להיכל והרבי עמד על מקומו, שרו הקהל 'שישו ושמחו', והרבי מחא כפיו בשמחה רבה. היה זה 'ציור' מעניין, לראות את הרבי מוחא כפיים כשהוא עטור בטלית, וכל דקה היה צורך להחזיק בטליתו שלא תיפול...

לחתן בראשית היו קוראים לרבי ולאדמו"ר הריי"צ בשמותיהם המלאים, ואז ראינו שהרבי שינה את הנהגתו מכל השנה: בדרך־כלל היה הרבי מחזיק בעצי־חיים בלי הפסק של טלית, וביום שמחת־תורה היה הרבי מחזיק בעץ חיים על־ידי הטלית (כנראה, מפני שכן כתוב במכתב אדמו"ר הריי"צ). גם היה נדמה לי כאילו הרבי השאיר מקום בינו ובין הבעל קורא. [שמעתי (לא הייתי בשעת מעשה) שפעם אמר הרבי במפורש שאלו שהיו בבית־הכנסת בשעת הקריאה היו באותו חדר עם הרבי הקודם, דבר זה - שמעתי כבר בשנות הלמ"ד].

בשעה שהחזירו את הספר־תורה להיכל והרבי עמד על מקומו, שרו הקהל 'שישו ושמחו', והרבי מחא כפיו בשמחה רבה. היה זה 'ציור' מעניין, לראות את הרבי מוחא כפיים כשהוא עטור בטלית, וכל דקה היה צורך להחזיק בטליתו שלא תיפול...

ודאי יודעים כולם שהרבי היה מקבל כל 'מפטיר' בכל השנה כולה, מלבד פעמיים - יום כיפור בבוקר, ושמחת־תורה. ביום־כיפור היה עולה הרב חזקוני, היות וכך היה הסדר מראשית שנות השי"ן, שהמפטיר היה שייך למל"ח; ובשמחת־תורה הרבי לא קיבל מפטיר, מכיון שעלה לחתן בראשית. עד תשמ"ג היה ר' שלמה אהרן קזרנובסקי עולה, ואחרי שהוא נפטר היו אחרים עולים. ולכן בדרך־כלל היה הרבי חוזר למקומו מיד אחרי עלייתו ושומע את ההפטרה ממקומו - מבימת התפילה.

[לא הייתי בשעת מעשה, אבל שמעתי שבאחת מהשנים האחרונות ממש (או תש"נ או תנש"א), קראו לר' מענדל פוטרפס לעלות למפטיר, ואז לא חזר הרבי למקומו אלא נשאר עומד על הבימה לשמוע איך שר' מענדל קורא את ההפטרה. בשנה הבאה, ידע ר' מענדל שיקראו לו עוד־הפעם, ושהרבי יעמוד לידו וכו', ולכן לקח משקה לפני כן כדי שיהיה לו קל יותר...].

התוועדות יום שמחת תורה

בשנה ההיא התחילה ההתוועדות ב7:30 בערב (לערך), והמאמר התחיל ב12:35 בלילה! ההתוועדות נמשכה עד אחרי 1:00 בלילה.

אחרי הפארברענגען, היה הרבי מזמן על הכוס, כמנהגו בכל פארברענגען של מוצאי יום טוב. אני זוכר פעם אחת (בתש"מ) שהרבי התחיל לומר "ברשות אדוני..." ולא המשיך הלאה. זכור לי במיוחד הניגון בו אמר הרבי את המילים ב'עלה ויבא': "ביום שמיני עצרת החג הזה, ביום טוב מקרא קודש הזה..."

אסרו חג - שבת בראשית

כששבת בראשית היה חל באסרו חג, היה זה היום הקשה ביותר בשנה. כי התפילה התארכה - ר' משה טלישבסקי היה הש"ץ, והאריך ביותר בתפילה בניגונים וכו', וגם הפרשה ארוכה מאוד. אני זוכר פעם שהרבי יצא מהתפילה ב1:00, והגיע חזרה ל'שבת בראשית פארברענגען' ב1:30, ואחרי ההתוועדות היה הפסק של שעתיים, וסמוך לשקיעה נכנס עוד הפעם להתוועדות נוספת. בינתיים היו צריכים לגמור כל התהילים, חת"ת של פרשת בראשית וכו'. אחרי ההתוועדות השניה חילק הרבי כוס של ברכה, כך שהיו רבים שנשארו בבית הכנסת משבע או שמונה בשבת בבוקר, עד שלש או ארבע לפנות בוקר של מוצאי שבת!

בתש"מ (בהתוועדות הב' שבשבת בראשית כהמשך לשמחת תורה), היו 5 שיחות רצופות בלי הפסק של ניגון בינתיים, וביניהם גם השיחה החריפה שנאמרה כתגובה על מה שאחד החסידים התחיל לשיר "חיילי אדוננו..."

מכירת המצוות

במשך התוועדות שבת בראשית היה מוכרים את ה'מצוות' למשך כל השנה, והציור היה מעניין ביותר; זוהי הפעם היחידה שראינו שהרבי נשען כולו על הכיסא.

אני זוכר שבשנת תשל"ז, בשעת המכירה, הרבי עיין ב'לקוטי לוי יצחק', וראו שהרבי מתייגע להבין משהו (מתנענע בראשו רצוא ושוב וכו'), ופתאום האירו פניו לרגע - אבל עד מהרה הסתיר את זה.

הגבאי - ר' יוחנן גורדון, ואחרי פטירתו בתשכ"ט, הגבאים האחרים שמילאו את מקומו, היה נוהג תמיד לחבוש שטריימל בשעת מעשה (גם בפ' משפטים היו עורכים מגבית עבור הגמ"ח, וגם אז צוה הרבי שילבש שטריימל, אלא שלאחרי פטירת ר' יוחנן מילא את מקומו בזה חתנו - ר' שמעון גולדמן). פעם (בשנת תשל"ז) אמר הרבי שילבש שטריימל או 'ספודיק'.

בשנת תשכ"ט, לא היה שטריימל, והרבי זרק את המפה

ההתוועדות ביום שמחת תורה היתה ארוכה ביותר. אמנם, אחרי תשל"ח ההתוועדות התקצרה קצת, אבל באופן כללי היו אלו התוועדות ארוכות. זכורני שבשנת תשל"ו הפארברענגען היה ארוך ביותר - כשש שעות. באמצע ההתוועדות הרבי פנה לאחד שעמד מצד ימין על הבימה וסימן לו שיגיד לחיים. מיד כשסיים, הרבי פנה לעברו עוד פעם והראה לו שתי אצבעות (כלומר: שיגיד עוד פעם לחיים). אחרי שהנ"ל מילא את ההוראה סימן לו הרבי שוב, והפעם עם שלש אצבעות, ואחר כך עוד פעם עם ארבע! בסך הכל רצה הרבי שאותו אדם יאמר ארבע פעמים לחיים!

אחר כך ראיתי שהרבי פנה לאחד החסידים האורחים מארץ הקודש (כמדומני שהיה זה ר' ישראל קוק מכפר חב"ד) ואמר לו משהו, אבל הוא לא הצליח לשמוע, אז הרבי חזר על המשפט עוד פעם ועוד פעם 7 או 8 פעמים (!), אבל הוא לא שמע. בינתיים פסק הקהלה מלשיר, ואז חזר הרבי פעם נוספת על דבריו. מה הרבי אמר - לא שמעתי בדיוק, אבל ראיתי שכל אלו שעמדו מקרוב ויכלו לשמוע צחקו. כשסיים את דבריו, התחיל הרבי לעשות תנועות עידוד ולמחות כפיו בחזק, אבל הקהל, שכאמור - הפסיקו לשיר כדי שהרבי יוכל לדבר עם ר' ישראל קוק, שכחו כבר באיזה ניגון אחזו, ומה שרו מקודם, ובמילא התחילו כמה וכמה למחוא כפיהם מבלי לנגן כלום... עד שאחד נזכר והתחיל לנגן, וכולם אחריו.

מאוחר יותר בפארברענגען, ראיתי שהרבי לקח בקבוק של זכוכית מלא מים (או אולי היה זה סודה) ופתח אותו (היה לזה פקק מזכוכית גס כן) ומילא כרבע כוס פלסטיק עם מים, ונתן את זה לר' לייבל גרונר שימלא את השאר יין, והורה לו שיושיט את זה לר' ישראל קוק (כנראה שהנ"ל היה אחרי קצת לחיים...). כשסיים ר' ישראל לשותות, קם והכריז בקול: "ס'איז פאראן אידן אין ארץ ישראל וואָס זאָגן אז זיי וועלן ניט לייגן תפילין ביז דער ליובאוויטשער רבי וועט קומען אין ארץ ישראל [ישנם יהודים בארץ ישראל שאומרים שהם לא יניחו תפילין עד שהרבי מליובאוויטש יגיע לארץ ישראל]...", הרבי שמע אותו וחייך חיוך רחב, ועשה בידו אות ביטול.

במשך ההתוועדות אני עמדתי מאחורי הרבי, וראיתי איך שהרבי מחזיק את ידיו מתחת לשולחן, והרבי ממש 'דיבר עם הידיים', כלומר, שעשה תנועות בידיו הק' כאותות ביטוי בהתאם למה שדיבר. דוגמא מאד מעניינת שאני זוכר: באמצע השיחה אודות שלימות הארץ התבטא הרבי - בין השאר - "האָבן זיי אַרומגערינגעלט חברון [הם הקיפו את חברון]..." ובשעת מעשה עשה עיגול בידו.

זכורני גם כן שבשעת אמירת המאמר כך הרבי מפה עלידו - כהנהגת רבותינו נשיאנו בזה - אבל מעניין היה לראות שמעל המטפחת, הרבי כך גם חלק ממפת השולחן עלידו הק'.

שאו הציע לנו אחד החברים של אבא שלי שנעמוד ליד 'גן'עדך'התחתון' בעת שהרבי יחזור לחדרו מתפילת מנחה ונקבל 'ברכת פרידה' (דבר שלא היה נפוץ כל־כך באותם הימים), ואכן זה מה שעשינו.

כשהרבי עבר לדינו, ר' לייבל גרונר לחש משהו לרבי (כנראה - הודיע שאלו העומדים כאן נוסעים עוד מעט), והרבי פנה לעברינו ובירך אותנו "איר זאָלט פאָרן בשעה טובה ומוצלחת, זאָל זיין אַ הצלחה'דיקע יאָר און אַ תורה'דיקע יאָר [שתסעו בשעה טובה ומוצלחת, שתהיה שנה מוצלחת ושנה של תורה]!" ובשעת אמרו "אַ הצלחה'דיקע יאָר" הסתכל בפנים של אבי, וכשאמר "אַ תורה'דיקע יאָר" הסתכל בפנים שלי...

היום, בימי חודש תשרי, כשרצוננו ותשוקתנו לחזות ולראות את מלכנו אינם יודעים שובע, הרי ודאי ואין ספק בדבר - שכולם ללא יוצא מן הכלל כבר רוצים בכל ליבם לראות בהתגלות המשיח! יתן השי"ת שנזכה עוד בשנה זו טאָנצן הקפות צוזאָמען מיטן רבי'ן אין 770 [לרקוד בהקפות יחד עם הרבי ב770], מתוך שמחה וטוב לבב! ■

שכסתה את המזונות על הכובע של ר' יוחנן, ובשנה היא הוא נפטר.

[מעניין לציין, שבתשמ"ט זרק הרבי מטפחת לעבר ר' ישראל דוכמן כדי להעביר את הזיעה מעל פניו, ונפטר אף הוא בשנה ההיא. ובשנת תש"נ "זרק" הרבי נשיקה לר' י. העכט וגם הוא נפטר באותו שנה, ומסיימים בטוב].

צאתכם לשלום מהנסיעה הראשונה

נסיים בנוגע ל'צאתכם לשלום' מנסיעתי הראשונה בשנת תשל"ו:

באותה הפעם כרטיס הנסיעה שלנו חזרה לאנגליה אחרי שמחת־תורה היה ליום שאחרי אסרו חג, מפני שחשבנו שנוכל להיכנס ליחידות באסרו חג בלילה.

לפועל, באמצע חול'המועד הודיע הרבי באמצעות המזכירות שבאסרו חג הוא יסע לציון, ובמילא לא התקיים יחידות באותו ערב.

כמובן שהיינו מאד מאוכזבים ואבא שלי ניסה לדבר עם הרב חדקוב שיוכל לסדר לנו משהו, אבל ללא הועיל. אלא

דל"י ש"ר שמחה

סקירה מרתקת וראשונה מסוגה על התוועדות שמחת בית השואבה עם הרבי, שנשאו אופי מיוחד ושונה • את התוועדות קיים הרבי בהוראת הרבי הרי"צ כבר משנת תר"צ, ולימים הפכו ל"התוועדות לבני הישיבות", בהן השתתפו תלמידי ישיבות שונות מרחבי ניו-יורק • בחלוף השנים, היוותה ההתוועדות גם 'מושב שלישי' לוועידת צא"ח השנתית

של מצוות החג ובראשן מצות השמחה ובאחדותם של ישראל; דרך שיחות עמוקות המקיפות את כל התורה כולה, מארבעת חלקי הפרד"ס; כשמהכל לומד הרבי דרך בעבודת השם והוראה מעשית לאופן השמחה הרצוי בשמחת בית השואבה.

איש לא השית לבו לגשם שניתך לעתים על הקהל, לצפיפות ששררה בסוכה שהתקשתה מהכיל את הקהל הרב, כולם הרגישו כאיש אחד, כשבראש יושב הרבי ומנצח על הקהל המרומם.

תעלומות חכמה

ראשיתן של התוועדויות שמחת-בית-השואבה של הרבי, כבר בחודש תשרי הראשון שלאחר החתונה, בשנת תר"צ. התוועדות זו הייתה הראשונה בכלל בה התוועד הרבי ברכים. באותה התקופה נסע הרבי הרי"צ

שנה-אחר-שנה נשנה המחזה: אל סוכת 770 נקבצו ובאו ראשיישיבה ותלמידים מיישובות שונות ברחבי ניו-יורק, חסידים וליטאים, ישבו במשך שעות ארוכות אלו לצד אלו, ובראש - הרבי הנושא דברות קודש, הסברים מעמיקים ב'נגלה', וביאורם כפי שמוארים עליידי המאור שבתורה.

על קיומן של התוועדויות אלו, שהוכתרו כ'התוועדות שמחת בית השואבה', פורסמה מדי שנה מודעה בעיתונות מטעם ה'מרכז לענייני חינוך'. רבים מן המשתתפים בהתוועדויות אלו התקרבו אל המאור הודות להן והחלו ללמוד באופן קבוע חסידות.

התוועדויות חג הסוכות של הרבי בכללותן, התייחדו לא רק במיקומן השונה - בסוכה, כיום גם ב'דליים של שמחה' שנשאבו בהן. היו אלו התוועדויות בהן הקרין הרבי את שמחת החג הגדולה על הקהל כולו, ובכל פרט: החל מאמירת הלחיים, הניגונים, ובעיקר בשיחות המיוחדות. שמעו אז ביטויים נפלאים, בתוכנן

jem / 287286

מעניין לציין, שכ"ק אדמו"ר הרי"צ מספר (סה"ש תש"ג ע' 10-11), אשר גם אדמו"ר הצמח צדק נהג לערוך התוועדות שמחת בית השואבה בחיי חותנו - כ"ק אדמו"ר האמצעי, בניגונים וריקודים חזקים, ובעת ההתוועדות היה מבאר ענייני חסידות.

"דברים טובים ונכונים"

בחודש תשרי תרצ"ב שהה הרבי הרי"צ בעיר אטוואצק, אליה הגיעו גם כמה וכמה מהחסידים והתמימים, כשלימי חודש תשרי הגיעו גם הרבי והרבנית. גם באותו חול-המועד סוכות הורה הרבי הרי"צ לרבי להתוועד עם החסידים והתמימים. עדי-ראיה סיפרו שזו הייתה התוועדות מיוחדת במינה, שהתקיימה החל מהשעה שמונה בערב ועד השעה שבע בבוקר. במשך שעות ארוכות הפליא הרבי בבקיאות עצומה וגאונות נפלאה, בכל חלקי התורה, נגלה ונסתר, הלכה ואגדה, הוראות בעבודת ה' וכו'.

הרב משה אלי' ע"ה גערליצקי, שהיה באותם ימים תלמיד בישיבת תומכי תמימים בלודז' שבפולין, השתתף אף הוא באותה התוועדות. וכך הוא סיפר:

"בכלל, הרבי לא 'זו' מחותנו אפילו לרגע, הוא פשוט לא מש מהרבי הרי"צ. בהתוועדות ישב הרבי הרי"צ בראש, והרבי והרש"ג משני צדיו. הקהל ישב מסביב, והבחורים עמדו מאחור. כאשר הרבי הרי"צ אמר מאמר היה הרבי עומד, ואחרי-כך ידעו שהרבי יכול לחזור מילה במילה. אם היה דבר לא מובן - היינו מסתכלים על הרבי בכדי שיסביר זאת. זה היה יוצא מגדר הרגיל.

"הייתה לי הזכות להיות כאשר הרבי הרי"צ הורה לרבי להתוועד עם ה'עולם' בשמחת בית-השואבה בסוכות. בין החסידים דובר שצריך ליצור קשר כדי לוודא שהחסידים מהסביבה יבואו.

"כולם התכוננו... לפני-כן לא ידענו דבר, ידענו שהוא חתנו של הרבי, ידענו שהוא תלמיד-חכם גדול, אבל לא ידענו עד כמה. עד אז לא ידענו שהרבי כל-כך מיוחד בכל הנושאים, ורק בהתוועדות זו שמענו חידושים יוצאים מגדר הרגיל.

"הרבי התחיל מציטוט המשנה 'יהודה בן תימא אומר הוי עז כנשר רץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים', כך התחיל הרבי והמשיך משמונה בערב ועד שבע בבוקר סביב משנה זו. הרבי ציטט זוהר, קבלה, גמרא, משניות, מדרש וליקוטים בלי סוף.

"הקהל יצא מכליו. מעולם לא ידענו על הגאונות היוצאת מן הכלל. לאחר הלילה המופלא הזה ראינו

לביקור בארצות-הברית, ובחצר ליובאוויטש שהייתה באותם ימים בריגה, נשאר קהל החסידים, כאשר זו להם ההזדמנות הראשונה לגלות ולו מעט מגדולותו העצומה של 'חתנא דבי נשיאה' - הרבי.

הרב אלי' חיים ע"ה אלטהויז, שכתב אל הרבי הרי"צ מכתבים בהם פירט את הנעשה בימי נסיעתו, מציין את התוועדות שמחת בית השואבה המיוחדת עם הרבי: "לילה אחת משמחת בית השואבה נתאספנו אנחנו אנ"ש שי' בסוכת רבינו שליט"א, והרמכל-מקום שליט"א ישב אתנו, והרבה דברים נעימים שמענו מפיו, והי' לנו לכולנו לעונג גדול. שתינו בכל פעם לחיים אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובסוף הערכנו טלגרמה "לחיים" אל כ"ק שליט"א, בטח נתקבלה והיתה לעונג".

לאורך השנים הבאות, שהה הרבי בכמה מחודשי תשרי במחיצת חותנו הרבי הרי"צ, ובהוראתו התוועד מדי שנה בשמחת בית השואבה.

בחודש תשרי תרצ"א, שוב שהה הרבי בריגה, והתוועד בשמחת בית השואבה. על התוועדות זו סיפר הרב מאיר ע"ה בליזינסקי, שהתגורר באותם ימים בפולין:

"הרבי היה שקט ומופנם מאוד, ומאז חתונתו השתוקקו אנ"ש והתמימים לשמוע אותו מתוועד. באותו חודש תשרי שהיתי בריגה. באחד מלילות חג הסוכות התפרסם בחצר הרבי הרי"צ כי "דער איידים" - הרבי, יתוועד לרגל שמחת בית השואבה. הידיעה התפשטה אז במהירות וגרמה שמחה רבה בין אנ"ש והתמימים.

"בחוף שרר אז קור אדיר, אך הרבי ישב שעות ארוכות והתוועד בטוב טעם, והכל ראו כי הוא 'פה מפיק מרגליות'. בין השאר הוא ביאר אז בהרחבה, חן ודעת את מאמרו של חותנו הרבי הרי"צ שנאמר במוצאי-יום-הכיפורים הפותח בפסוק "ויגד לך תעלומות חכמה כפליים לתושיה".

לימים, כאשר נתגלה האור הגדול של רשימות הק' של הרבי, פורסמה התחלת רשימת "ראשי פרקים" מהתוועדות שמחת בית-השואבה זו, בראשה ציין הרבי: "חול המועד סוכות תרצ"א, ריגה, באולם צעירי אגודת ישראל".

הנראה הכוונה היא לדברים שאמר הרבי בהתוועדות שמחת בית השואבה!

"ברוך, אמור לחיים!"

על אחת מהתוועדויות אלו שהתקיימה באותן שנים, סיפר אחד מתלמידי ישיבת 'תומכי תמימים' בפולין: "התבוננו באורח עבודתו בימים הנוראים ובחג הסוכות, והבחננו כי מעבר לפשטות החיצונית מסתתרים דברים רבים. במיוחד נשארה חרותה במוחנו ההתוועדות של שמחת בית השואבה.

"התוועדות זו ערך הרבי על-פי הוראת חותנו הגדול, הוא אמר לחיים על כוסות מלאים ולקח הרבה 'משקה'. בהתוועדות דיבר הרבי שליט"א באריכות בעניין עבודתם של גרשון קהת ומורי והרחיב את הביאור על-פי מדרש, קבלה וחסידות.

"במהלך ההתוועדות פנה הרבי שליט"א אל המשפיע של הישיבה, הרב ברוך פולישער (פרידמן) - הוא היה חסיד אמיתי, ממש מופשט מגשמיות העולם הזה - ואמר לו: "ברוך, אמור לחיים!". כשהמשפיע התמהמה לעשות כדבריו, החל הרבי שליט"א לדבר באריכות אודות האחריות שנושא על-עצמו משפיע בתומכי תמימים וכו' ובסיום דבריו חזר ושמח ואמר: "ברוך, אמור לחיים!". כשטרם אמר 'לחיים', אמר לו הרבי אמירה מסוימת, ומיד עשה המשפיע כבקשתו.

"לאחר שקיבל הרבי את הנשיאות, דיבר עמו פעם אחד מידידי על זכרון אותה התוועדות. הרבי שליט"א שאלו האם הוא זוכר את מה שדובר בה, וכשהשיב בחיוב והזכיר את הנקודות חייך הרבי שליט"א חיוך רחב".

בשנת תרצ"ד לא שהו הרבי והרבנית במחיצת הרבי הר"צ.

מן ההתוועדות של שנת תרצ"ה, גם כן יש בידינו רשימה קצרה, על "משנה סוף ביצה. שמחת בית השואבה תרצ"ה, ורשא".

גם בחודש תשרי תרצ"ו לא שהה הרבי במחיצת חותנו - ומימי הסוכות יש בידינו את רשימת "סוכות רצ"ו [מקצתו בבית-הכנסת], אולם אין עדות על התוועדות שמחת בית השואבה.

בחודש תשרי תרצ"ז היה הרבי גם כן במחיצת חותנו, אולם אין בידינו עדויות על התוועדות. בשנים הבאות, עד בוא הרבי לארה"ב לא שהה במחיצת חותנו.

"לבני הישיבות"

מאז בואו של הרבי לארה"ב, החלה להתקיים, מטעם

בחג הסוכות תרצ"ה אירע מאורע מעניין נוסף: לקראת חג הסוכות הוקמו עבור כ"ק אדמו"ר הר"צ, ששהה בוורשה [וגם לי יצא לשהות במשך כל החודש בוורשה], התבטא הרבי (ש"פ בראשית תשי"ז), שתי סוכות. הגדולה - בה היו מתקיימות בדרך-כלל סעודות החג בהשתתפות מוזמנים, והקטנה - שהוקמה בסמיכות לחדרו של הרבי הר"צ ויועדה לשימושו הפרטי. בשבת חול-המועד היה הרבי הר"צ מצונן, ולא יכול היה לרדת לסוכה הגדולה. על-כן התקיימה הסעודה בסוכתו הקטנה, ואל שולחנו הוזמנו להצטרף, חתנו הרבי, והרב עזריאלזעליג ע"ה סלונים, שהגיע לחצר הרבי הר"צ במיוחד לאותו חודש תשרי.

במשך הסעודה שח הרבי הר"צ בנושאים שונים וסיפר סיפורים רבים, ולאחר הסעודה ישב הרבי יחד עם הרע"ז סלונים וערכו חזרה על הדברים.

במכתב שכתב הרע"ז אל הרבי בשנת תש"ח, מזכיר על סיפור "של רבינו מהר"ש עם הרה"ק ר' שלום מבעלזא, מה שהריח ברוח קדשו של רבינו מהר"ש, כפי ששמענו מכ"ק אדמו"ר שליט"א, בשבת חמ"ס צ"ה, בהסוכה על הגוזזטרא (שכבוד תורתו וגם אני ישבנו אז בהסוכה) בטח הוא זוכר..."

שזהו הרבי! לאחר-מכן, כמובן, היתה לנו דרך ארץ מסוג אחר..."

הרבי העלה על הכתב את ראשי הפרקים מההתוועדות, המתפרסים במחברת רשימותיו הק' על פני אחד-עשר עמודים!

בהיות ששנה זו היתה שנת "הקהל" - אמר הרבי, בין היתר, ביאור עמוק על עניינו של המלך הקורא בתורה, כשברשימה נפתח הביאור במילים: "בשנה זו בחוהמ"ס, הרי לבד שביה"ש, ישנה גם מצוות הקהל", ולאחר-מכן העניין מבואר באריכות, על-פי נגלה וחסידות.

בשנת תרצ"ג שוב שהה הרבי בריגה, וגם מהתוועדות זו העלה הרבי ראשי פרקים ברשימת "שמחת ביה"ש צ"ג ריגה. באולם הישיבה (מקצתו)".

ברשימות מימי חג הסוכות של אותה שנה, כתב הרבי על דיבור עם הרבי הר"צ אודות ההתוועדות:

"בוקר ד' דחול-המועד ספרתי, עפ"י שאלתו, ראשי פרקים ממה שאמרתי באולם הישיבה, אמר: לפני ה' זה [לפרש מרז"ל וכו'] מכל-מקום] אלא שאדני"ע לקח דרך זו, וילך בנתיב דקיק, נתיב הל"ב שעליו איתא בזהר נתיב דקיק.."

גם במכתב הרלו"צ אל הרבי מיום "ג' חיי שרה" תרצ"ג, כותב: "טוב הדבר שאמרת... הי' לעונג מה שהיית במסיבה בשמחה ואמרת דברים טובים ונכונים". ככל

כמאתיים-שלוש מאות אנשים נכחו בהתוועדויות, ששיחותיהן עסקו בעיקר ב'נגלה'.

"באותן שנים, שני הבניינים הסמוכים ל-770 (784), בהם נמצא גם הז'אל הגדול', לא היו שייכים לחב"ד, ובין בנין 770 עצמו לבניינים אלו, הייתה חצר פתוחה ובלתי מקורה, בה נבנתה הסוכה, שגודלה נאמד בכעשרה מטרים, ובה התקיימו התוועדויות שמחת-בית-השואבה.

"הייתי נער צעיר מאוד, כך שאינני זוכר את תוכן השיחות העמוקות שאמר הרבי, אולם אני זוכר היטב כיצד הרבי היה מזכיר מזמן לזמן מאמר חז"ל או קטע גמרא, ועורך מעין 'בוהן' לנוכחים, כאשר הוא שואל אותם האם הם יודעים היכן הוא מובא. פעמים שידעו לענות, פעמים שלא, ופעמים שרק אחד מן הנוכחים ידע".

ה'מרכז לענייני חינוך', התוועדות 'שמחת בית השואבה' קבועה עמו, שהוגדרה כמיועדת לתלמידי הישיבות. בשנים אלו, היו באים להתוועדות רבים מתלמידי הישיבות באזור, ואף לא מעט תלמידים שהיו גם סטודנטים בקולג' במהלך חלק מהיום, כפי שהיה נהוג באותן שנים בארה"ב.

באותם ימים היו מתפרסמות מודעות בעיתונים, שהזמינו את התלמידים לבוא להתוועדויות הללו.

כך תיאר בפנינו מזכירו של הרבי, הרב חיים-יהודא ש' קרינסקי, שהיה נער צעיר ב-770 בשלהי שנות ה'ש"ן, את מראה אותן התוועדויות מיוחדות:

"התוועדויות אלו היו מיועדות באופן רשמי לתלמידי הישיבות, והיו מגיעים אליהן ראשיישיבות, ותלמידהן.

מודעה שפורסמה
בעיתונות של אותם
הימים על-דבר
התוועדות עם
הרבי

דיווח מיוחד שפורסם בגיליון 'קובץ ליובאוויטש' משנת תש"ו, על ההתוועדות:

תלמידי ישיבה רבים בשמחת בית השואבה של המרכז לענייני חינוך

בחול'המועד-סוכות, נערכה בסוכה הגדולה של כ"ק אדמו"ר שליט"א באיסטון-פארקוויי על-ידי המרכז לענייני חינוך התכנסות שמחת-בית השואבה, בה נטלו חלק עשרות בני תורה ותלמידים כמעט מכל הישיבות של ניו-יורק.

הרב מנחם שניאורסאהן, חתנא דבי נשיאה ויו"ר ועד הפועל סון מרכז לענייני חינוך, האט געזאגט דברי תורה, הלכה, חסידות און מוסר מעניינא דיומא און דער עולם האָט געזונגן גען פארשידענע חסידישע ניגונים.

די סוכות'דיגע מסכות פון מרכז לענייני חינוך זיינען שוין א יעהרליכע טראדיציע אין די ניו-יארקער ישיבה פרייען. אין דער היי-יאהריגער שמחת בית השואבה האָבען אנטייל-גענומען, אויסער די תלמידים פון דער ליוכא-וויטשער ישיבה, אויך תלמידים פון מתיבתא ר' חיים ברלין, מתיבתא תורה ודעת און אויך תלמידים פון ישיבת ר' יצחק אלחנן.

פילע תלמידי הישיבת אויף שמחת בית השואבה פון מרכז לענייני חינוך

חול המועד סוכות איז אין דער נרויסער סוכה פון כ"ק אדמו"ר שליט"א אויף איסטון פארקוויי איינגעארדענט געווארען דורך דעם מרכז לענייני חינוך א פיערליכע שמחת בית השואבה מסכה מיט דעם אַנטייל פון צעהנדליגער בני תורה און תלמידים פון כמעט אלע ישיבות פון ניו-יארק.

הרב מנחם שניאורסאהן, חתנא דבי נשיאה און יו"ר ועד הפועל סון מרכז לענייני חינוך, האט געזאגט דברי תורה, הלכה, חסידות און מוסר מעניינא דיומא און דער עולם האָט געזונגן גען פארשידענע חסידישע ניגונים.

די סוכות'דיגע מסכות פון מרכז לענייני חינוך זיינען שוין א יעהרליכע טראדיציע אין די ניו-יארקער ישיבה פרייען. אין דער היי-יאהריגער שמחת בית השואבה האָבען אנטייל-גענומען, אויסער די תלמידים פון דער ליוכא-וויטשער ישיבה, אויך תלמידים פון מתיבתא ר' חיים ברלין, מתיבתא תורה ודעת און אויך תלמידים פון ישיבת ר' יצחק אלחנן.

"השיחות לא התמקדו דווקא בתורת חסידות חב"ד. היו שם דרוש, אגדתא וגם הרבה 'לומדות'. היינו חוזרים משם בתחושה עילאית. הרבי הציג את הדברים בעריבות ו'געשמאק' גדולים.

"זה לא היה דומה למה שהתפתח מאוחר יותר, כשהרבי קיבל את הנשיאות, יתכן שהיו על השולחן עוגות ו"ש ואמרו 'לחיים' - אלו לא הפרטים הבולטים בזכרוני - אולם אני זוכר את סגנון הרצאת הדברים, שהיה דומה יותר לשיעור. לעתים הרבי היה עושה הפסקה קצרה, מניח למשתתפים לנוח קמעא, וממשיך. "הרבי הותיר רושם של תלמיד-יחכם ענק, גאון. בתוכן הדברים ניתן היה לראות גאונות, בקיאות עצומה וזיכרון מדהים. מעולם לא היו לפניו ראשי פרקים, והיה מדבר ומפלפל באריכות. זה הותיר רושם מיוחד על כולם. "לישיבת 'תורה ודעת' היה ייצוג מכובד, והיו בחורים

"היה זה מחזה מעניין מאוד"...

על התוועדויות אלו סיפר גם החזן ר' בן-ציון ע"ה שגקר, שהיה באותן שנים תלמיד בישיבת 'תורה ודעת', ונהג להשתתף בקביעות בהתוועדויות 'שמחת-בית השואבה':

"בימי חול'המועד היה הרבי מוסר 'שיעורים'. זה היה מיועד במיוחד לבחורים מישיבות שונות, לאו דוקא מליובאוויטש, כ"אם יותר לחוגים אחרים.

"זכורני שהשתתפתי בהם יחד עם הגאון המפורסם הרב משה שי' וולפסון, היינו חברים מגיל צעיר, הוא היה מחובר מאוד לתורת חב"ד, ויחד עם חברים נוספים מהישיבה היינו הולכים לשם.

מהתוכן שנאמר בעת ההתוועדות, בה מבואר על מצוות הסוכות השונות, עניינן ורמזן בעבודת האדם וכללות עניין המצוות כולן ברובדים שונים.

מעניין לציין, שכאשר מבאר הרבי במהלך הרשימה את סוגי ארבעת המינים וביטויים בסוגי בני ישראל, כותב הרבי בסוג הלולב: "תלמידי חכמים, בחורי הישיבות".

הרב זלמן ע"ה פויזנר, שנכח באותה התוועדות, סיפר על נקודה קצרה מדברי הרבי במהלכה:

"שלושה סוגי עבדים הם: א) המעריצים את האדון ושומעים בקולו כאשר אומר להם לעשות דבר מה. ב) המקיימים את ציווי האדון לא רק כאשר הוא מצווה, כי אם כבר כאשר הוא מרמז שרצונו בכך. ג) המוסרים את עצמם לחלוטין לקיום רצון האדון, עד כדי שהוא אינו צריך לומר או לרמז להם על רצונו. הם מבינים מעצמם מה רוצה האדון.

מישיבות חסידיות אחרות כגון 'מטרסדורף', 'איסט סייד' ועוד.

"הידיעה על ההתוועדות בתחילה עברה בתוך הישיבות מפה לאוזן, ולאחר שזה הפך למסורת, זה היה מובן מאליו. נותר היה רק לברר באיזה יום מימי חול המועד האירוע יתקיים. שמעו היה ידוע, והבחורים המתנינו לו".

שלושה סוגי עבדים

כבר בחג הסוכות תש"ב, חודשים ספורים לאחר בואו לארה"ב, התוועד הרבי בשמחת בית השואבה עם בני הישיבות.

מאותה התוועדות יש בידינו את רשימת "שמחת ביה"ש תש"ב" המיוחדת והעמוקה, שרשם הרבי

רשימת 'שנים אוחזין בטלית' בתחילת חורף תש"ב
החל הרבי בעריכת קובץ "שנים אוחזין בטלית", המהווה "הצעת תוכן שיחה בהתוועדות ומסיבת בני תורה".

את הקובץ ערך הרבי במספר מהדורות, צייר בכתי"ק 'שער בלאט', כתב 'פתח־דבר', ואף הוסיף מאחורי השער המיועד את הכיתוב: "מי שיש לו איזה הערות והארות בשיחה הנדפסת בזה, מתבקש לכתוב על־פי האדריסה...".

בהקדמה מונה הרבי מספר טעמים להוצאת הקובץ ובו שיחה עמוקה המבארת את סוגיית "שנים אוחזין בטלית", אשר "בחרנו, בתור התחלה". אחד הטעמים שמציין הרבי לבחירת שיחה זו: "שיחה, אשר, לפי מצב הנאספים אז, נתבארו כל העניינים שבה, באופן מובן גם למתחילים בדרך זה, גם לאלו שרק לראשונה פוגשים הם במושגי ח"י הנפש ועניניו". ככל הנראה, הכוונה היא להזדמנות של התוועדות 'שמחת בית השואבה'.

הרבי אמנם ערך את הקובץ לדפוס, אך מסיבות שונות לא הודפס, והרשימה נתגלתה רק לימים, והודפסה ברשימות הקודש.

103346 / jem / י"ח תשרי תשט"ו

כל אחת מהמילים "מרכז", "לענייני" ו"חינוך", כשעל-כך נסובה כל ההתוועדות.

כאשר ביאר הרבי את המילה "מרכז", הקדים אשר טוב מאוד עשה מי שלא למד 'הנדסה', אולם מי שכן למד, וחושב שאי-אפשר ללמוד מכך הוראה בעבודת ה', עליו לדעת שגם מזה ניתן ללמוד הוראה.

הרבי הסביר שכשם שבחוקי ההנדסה, הרדיוס - היוצא מנקודת היסוד - משפיע על היקף העיגול שמסביב: ככל שהרדיוס יהיה גדול יותר, יוכפל העיגול פי ששה; כך גם בשבת - המהווה הנקודה והמרכז וממנה מתברכין כולהו יומין - ששת ימי השבוע (כנגד היקף העיגול). דבר זה מתבטא גם בכך שאומרים "היום יום ראשון בשבת, שני בשבת וכו'" - המלמד על כך שכל אחד מן הימים, מרכזו הוא השבת.

על תוכן דברים אלו שנאמרו על-ידי הרבי בשנת תד"ש, חזרו הרבנים ליבל שי' פויזנר וצבי שי' פוגלמן

בשנת תשח"י, תיארה הרבנית חנה נ"ע ברשימותיה את תחושותיה לנוכח מראה התוועדות שמחת-בית-השואבה של בנה - הרבי:

מאוחר יותר, לפנות ערב, התקיימה התוועדות - גם היא כמו בכל שנה - עבור תלמידי ישיבות.

ישבתי שם שעה וחצי. היה זה לילה של תורה. בזמן שנכחתי שם היו השיחות בנגלה בלבד. הציבור שהה שם עד שעה מאוחרת בהרבה. היה זה ציבור גדול בהרבה מכלל שנה.

בני דיבר, בלי עין הרע, כל כך הרבה, כל כך עניין את כולם, וכולם הקשיבו כל כך!

בין כל השיחות התקיימה נגינה של שמחה, מזוגה מכל הקולות, עד שניתן לומר על כך "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה בעולם".

עבורי אישית היה זה נחת ותענוג רוחני. יתן לך השי"ת אריכות ימים וכל טוב.

"וכך ברוחניות: ישנן מצוות מדאורייתא שהן חובה, כגון לולב, אתרוג וסוכה, ולכן המסורים לאדון, הקב"ה, מקיימים את הציוויים הללו. נוסף על כך ישנן מצוות דרבנן - שיש להן יסוד ומקור בתורה, אולם זה רק ברמז, כמו שנאמר "כל צמא לכו למים" - שלאחר שחלפו שלושה ימים מבלי מים, ואין מים אלא תורה, בני-ישראל היו צמאים וביקשו מים. ועל-כך כותב הרמב"ם שזהו המקור לקריאת-התורה מדי שני וחמישי, אך זהו רמז בלבד.

"נוסף על כך, יש סוג שלישי - מנהג בלבד, שאינו כתוב בתורה, ואף אין לו רמז בתורה. כגון 'הקפות', המוזכר לראשונה בדברי הגאונים ואף-על-פי-כן מקיימים זאת מכיון שיודעים שזהו רצון הקב"ה.

"הרבי הוסיף שלא רוקדים בעת קיום מצווה מדאורייתא, ואף לא במצווה מדרבנן, כי-אם דווקא בקיום מנהג, מכיון שכאשר מרגישים שיודעים ומכירים את רצון הקב"ה, גורם הדבר שמחה לאדם, ומשום כך רוקדים דוק אז..."

מרכז, לענייני, חינוך

בהתוועדות שמחת בית השואבה של שנת תד"ש התוועד הרבי עם תלמידי הישיבות במשך כמעט לילה שלם.

באותה התוועדות הסביר הרבי מדוע בחר הרבי הרביי"צ את השם "מרכז לענייני חינוך", ואמר שיחות על

הישיבות, ומאחר שהרב שוסטרמן וריל"ג עבדו בבית הדפוס עד שעה מאוחרת, הפסידו את ההתועדות.

למחרת אמר ריל"ג לרבי: היות שלא זכינו להיות נוכחים בהתועדות מאחר שעסקנו בהדפסת הקונטרס, למה נגרע? הרבי שאל מי מבקש זאת, וכשומר ריל"ג שהרב שוסטרמן והוא המבקשים, הסכים להתועד.

ואכן, באותו הערב התקיימה התועדות נוספת וארוכה, בה אף התבטא הרבי שמכיוון שבלילה הקודם היה צריך לומר מקור על כל עניין, ואפילו לציין את הדף, לא יכול היה לומר את כל שרצה.

באותה התועדות דיבר הרבי רבות על ההתקשרות אל הרבי הריי"צ, והיה בשמחה והתגלות גדולים, אמר הרבה 'לחיים' מבלי לטעום דבר, והורה גם לחסידים לומר הרבה 'לחיים'.

בהתועדות ב770 בשנת תשמ"ז; לימים, נתגלתה רשימה (המודפסת ב'רשימות' חוברת ג) כתוכן הזה ללא ציון תאריך. מסתבר מאוד שרשימה זו היא מאותה התועדות.

ניטא קיין פארפאלן

בשנת תש"י, התועד הרבי כבכל שנה, ודיבר על השמחה, כרגיל בהתועדויות אלו. ההתועדות נמשכה עד השעה שתיים-עשרה בלילה.

באותו היום, הורה הרבי לר' יהודא ליב גרונר לנסוע לבית הדפוס ולסייע לר' מרדכי שוסטרמן בהכנת קונטרס 'שמיני-עצרת - שמחת תורה' של כ"ק הרבי הריי"צ. באותו ערב התקיימה ההתועדות לבני

jem / 103340

שמחת בית השואבה, עורר הרבי על העניין, והסביר בפרוטרוט את מטרת ואופן הפעולות של האיגוד, אשר עניינו לעורר כל תלמיד בישיבה לעבוד עם הזולת ולחזקו ביראת שמיים וקיום המצוות. בכדי להצליח בזה - אמר הרבי - חשוב שתלמידי הישיבה יקפידו על נתינת צדקה. וכן, מכיון שבימינו נחלשה ידיעת ה'שולחן ערוך', על-כל תלמיד באיגוד לקבל על-עצמו לקבוע שיעור יומי בהלכות הנצרכות.

בשנת תשי"ד, התבטא הרבי בעת ההתוועדות: "מסתמא חושד בי ה'עולם' שכאשר אדבר עוד ועוד, 'אחסוף' דקות ספורות קודם הסיום ואומר שצריכים ללמוד חסידות... ובכן, במקום שיחשדו בי (אף שאסור לחשוד ביהודי) ואשאר נחשד, והעניין יישאר בשתיקה - אומר זאת בגלוי: הקשיבו יהודים! צריכים ללמוד חסידות!"...

עם השנים החל אירוע זה ללבוש צורה של התוועדות רגילה. עם זאת, מכיון שבאופן רשמי יועדו לתלמידי הישיבה, דוברו בהתוועדויות אלו כמה וכמה עניינים ב'נגלה', כשהרבי משלבם יחד עם פנימיות התורה ולאורה. בהתוועדויות אלו לא נהג הרבי לומר מאמר.

"נו! שאקלט זיך!"

בהתוועדויות אלו דיבר הרבי רבות על עניינם

"צריכים ללמוד חסידות!"

לאורך שנות הנשיאות המשיך נוהג זה. מדי שנה הייתה מפורסמת בעיתון 'טאג מארגן ז'ורנאל' מודעה על ההתוועדות שתקיים ביום פלוני [התוועדות זו התקיימה ביום א' דחול-המועד, וכאשר חל בשבת - ב' דחול-המועד], ואכן הגיע קהל הן מקרב החסידים והן מבין בני הישיבות.

הייתה זו הזדמנות עבור תלמידי הישיבות וראשיהן להיודע לאורו הגדול של הרבי ולנפלאות תורתו העמוקה. להתוועדות זו היה הד נרחב והשפעתה על השומעים הייתה עצומה.

הרבי ביקש שלהשפעה על הקהל הנגרמת בשעת ההתוועדות יהיה המשך, ומספר פעמים עורר לשמור על קשר עם הנוכחים בהתוועדות ולהמשיך לקרבם לתורת החסידות.

ואכן, במשך השנים עורר הרבי בהתוועדויות אלו על חשיבות לימוד החסידות וההשפעה על הזולת.

כך, בהתוועדות זו בשנת תשי"ג, הקדיש הרבי שיחה שלימה לעניין 'איגוד תלמידי הישיבות' - שחידש בהתוועדות יו"ד שבט תשי"ב (לאחר שבשנת תש"א עורר על-ידי הרבי הריי"צ, אך מסיבות שונות לא יצא הדבר לפועל) - אשר מטרתו לאחד את תלמידי הישיבות כולן, מתחיל מתלמידי מוסדותיו של הרבי. בהתוועדות

התרגשות והתעוררות

להלן דיווח שפורסם על התוועדות שמחת בית השואבה בשנת תשט"ז ב'קובץ ליובאוויטש':

כפי המנהג שהונהג בשנים קודמות, גם בשנה זו ארגן ה'מרכז לענייני חינוך' התוועדות שמחת בית השואבה במיוחד לבחורי ישיבות. להתוועדות הגיעו מספר גדול של רבנים, ראשי ישיבות ותלמידי ישיבה מישיבות שונות בעיר. הגיע גם קהל גדול של יהודים מכל החוגים והשכבות. ה'שאלש' היה גדוש ועמוס. הרבי שליט"א דיבר כדרכו בקודש עניינים רבים בנגלה ובחסידות, אודות משמעותה של שמחת בית השואבה. בכל שיחה ובכל עניין היה משהו חדש, הן בחידושי תורה, והן בעבודת השם עליכי חסידות, דבר שהכניס את הקהל להתרגשות והתעוררות. הדיבורים הנלהבים של הרבי שליט"א וניגוני חסידי חב"ד והריקודים יזכרו לאורך זמן אצל כל אלה שנטלו חלק בהתוועדות שמחת בית השואבה זו, שנמשכה עד אחר חצות הלילה.

כוכב ליובאוויטש

שמחת בית השואבה
מאז ישיבה לייק

לויס דעם אינגעצירטען טנהג אין די פריערדיגע יאר'ן האט איר היינטיגער דער מרכז לענייני חינוך אינגעקאדענס אַ שמחת בית השואבה פארטריענגען ספעציעל מאז ישיבה לייק. אים דעזינגען פארברענגן געזעצטען געקומען א גרויסע צאהל רבנים, ראשי ישיבות אין ישיבות תלמודים פון פארשידענע ישיבות אין שטאט. עס זיינען איר געקומען א גרויסער צעלם אידען זון אלע קרייזען און סיכעסן. דער שטיק לאָט און הויף איז געווען מול געפאסט. דער רבי שליט"א האָט כדרכו בקודש גערעדט פילע ענינים אין גגלה אין הכ"י דות העכטן די בערייטונג פון שמחת בית השואבה. אין יעדע כיתה אין אין יעדען קניין איז געווען עפעס נייעס. סיי אין חידושי תורה אין סיי אין עבודת ה' עפ"י חסידות. האָט האָט פארענעקראַכט דעם פילם אין התרגשות און התעוררות. די התלהבותדיגע רייז פון רבין שליט"א אין די חב"ד חסידות'ע ניגונים און ריקודים זעלען לאנג געדענקט ווערען ביי אלע זעלען האָבען אנטייל געטומען אין דעם סמחה ביה"ש פארברענגען. זעלענער דאָס די פארברענגען ביי גאר האַלבער נאָכט.

להתפרץ בעניינים אחרים, על-כן מודגש יותר הצורך לנצל את טבע השמחה לענייני קדושה. ועל-אחת-כמה: וכמה בימי הסוכות, אז מקיימים את מצוות "ולקחתם לכם", עליה איתא במדרש: "במה שישאל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידיהן אנו יודעין דישראל אינון נצוחיא", הרי שבוודאי יש לילך עם מארש של נצחון.

וסיים הרבי: "זאָגט אַ פריילעכן ניגון" - שיתחילו הבחורים, תלמידי הישיבות, וזו תהיה התחלה טובה גם עבור הבעה"ב.

כן היה גם בשנים אחרות - בהן צווה הרבי לבחורים לפצוח בניגון ולסחוף אחריהם את הקהל כולו.

בכמה וכמה מהשיחות שנאמרו בעת התוועדויות אלו דיבר הרבי על מהותם של ארבעת המינים כפי שמתבטאים בסוגים השונים בבניישראל, כאשר תלמידי הישיבות נמשלים ללולב, שבו כרוכים ואחריו נסחפים יתר המינים.

פעמים רבות קישר את היות בני-הישיבות ה'לולב',

ותפקידם של בני הישיבות, ולמד הוראות מענייני דיומא בשייכות עמהם.

את ההתוועדות בשנת תשכ"ג פתח הרבי באמרו: "התוועדות זוקשורה עם תלמידי הישיבות, וכיון שהסדר הוא 'אזלת לקרתא הלך בנימוסא', מביאים אפוא ראייה שבמפורש נדפס בעיתון ("עס איז בפירוש געווען אַזוי געדרוקט אין פייפער") שההתוועדות מיועדת לתלמידי הישיבות - שאין בעולמם אלא תורה", וביאר באריכות את מעלתם בכך שהתורה היא כל עניינם, כאשר מקשר זאת לבחינת ה'לולב'.

בשנת תשי"ג דיבר הרבי על הסדר הנאמר בפרקי אבות, ש"בן חמש למקרא וכו' . . . בן עשרים לרדוף" ואמר שעיקר עבודתם של תלמידי הישיבה הנוכחים כאן, שהינם בסביבות גיל העשרים, צריך להיות ב"לרדוף" ("יאגן זיך") בלימוד התורה. "שטייגען" בלימוד התורה.

הרבי אמר שמכיון שבפרט בקרב בני ה"עשרים לרדוף", בהם עלול טבע השמחה והזמרה ("ענערגיע")

לכך שעליהם לנגן בשמחה. כך לדוגמה בהתוועדות שמחת-בית: השואבה בשנת תש"כ, במהלכה אמר הרבי: "נמצאים כאן גם אלו שעדיין לא יצאו לעסוק בעולם, וכל ענינם הוא שנמצאים בד' אמות של הלכה, יחד עם הקב"ה שנמצא בד' אמות אלו, שהם בני הישיבה, שכל ענינם צריך להיות - ומסתמא כן הוא בפועל - לימוד התורה, ואילו כל שאר הענינים באים בתור טפל, ורק כפי המוכרח כדי שיוכלו ללמוד תורה בהתמדה ושקידה, הרי על שמם נקראת כל השמחה - "שמחת לולב", ולכן, צריך להיות קולם נשמע במיוחד, ומהם יומשך גם אל האתרוג, ההדס והערבה". וסיים הרבי: "כוונתי היא לענין של פועל!". לאחר שניגנו בשמחה גדולה, הוסיף הרבי: "בין בני תורה גופא מצינו בגמרא שיש מעלה מיוחדת ב"הבל שאין בו חטא" וכיון שנמצאים כאן גם תלמידים שהם עדיין לפני בר-מצוה, שבאו מכמה מקומות - יבחרו "לולב", ויתחילו לנענע... וינגנו "האדרת והאמונה"...

ילכו בראש לקראת הגאולה

בהתוועדות בשנת תשכ"א, בחלק שהוקדש ל'צעירי אגודת חב"ד', פתח הרבי ושאל: "נו... היכן היושב ראש?". ר' צביהירש ע"ה גאנזבורג ניגש והחל למסור דו"ח, אך לא היה ניתן לשמוע את קולו, והרבי הגיב: "העכער", הוא ניגש אל המיקרופון והחל לדבר, כאשר הוא מפרט את סדר האירוע, ותכני הדיבורים במהלכו, כשתוך דבריו הרבי מעיר ושואל על הדברים.

כשסיים לדבר, הרבי אמר שוב, שכל מה שעשו הוא חלק קטן ממה שיכולים לעשות, והכל תלוי ברצון, והביא דוגמא מאחד שנסע והפך עיר ומדינה שלימה, ואמר שלא צריכים לומר את השם, העיקר שהוא קיבל את ההחלטה שצריך לבצע את השליחות והצלחת.

והוסיף: "כל זה הוא לגבי אדם אחד, ומכל-שכן כשיש שנים ויותר. לא צריכים להיות מונחים בשטויות - לשחות חלב וללכת לטייל, או להראות 'קונץ', שלא הולכים לטייל למרות שרוצים לעשות זאת. אלא צריכים לנסוע, למרות שזה רחוק מעבר לים, כדי לבצע את השליחות.

"והירצון שלא יהיה זה בבחינת גזירה שגזרתי, אלא מתוך רצון אישי, שאז הוא יהיה במחיצתו של הרבי. ושזה לא יהיה כפי שפלוני כתב לי שהוא רוצה להיות כמו 'גולם', שיוורו לו מה לעשות בכל דבר קטן, אלא צריך להיות חב"ד חג"ת נהי"ם. אלו הנוסעים ומבצעים את השליחות, ילכו בראש לקראת הגאולה, ואלה שסוברים ש"שב ואל תעשה עדיף", "ייסחבו" אחריהם!"

ובשנת תשכ"ג אמר: "ובכן, גם עתה תהיה התחלת הנהגות במין הלולב (תלמידי הישיבות), והם יפעלו וימשיכו זאת גם במין האתרוג. מלבד לולבים ואתרוגים אין כאן סוגים אחרים... נו! שאקלט זיך!..."

מלחמת תנופה

עניין חשוב נוסף היה בהתוועדות שמחת בית השואבה.

מדי שנה בימי חול המועד סוכות מתקיימת ועידת צא"ח השנתית, בה מוסרים דו"ח מהנעשה במהלך השנה ודנים על הפעילות העתידה להתקיים בשנה הקרובה. בשנים בהן התוועד הרבי בשמחת בית השואבה, התקיימה הועידה באותו היום. ועידה זו התחלקה לשני מושבים, כאשר ההתוועדות של הרבי מהווה כעין 'מושב שלישי'. ואכן, במהלך ההתוועדות היה הרבי מבקש שאחד מחברי הנהלת צא"ח ימסור דו"ח מהועידה, ואחד הנציגים היה עומד וחוזר על ראשי פרקים מן האסיפה, כשהרבי מעיר הערות שונות ומדבר אל הדוברים.

הועידה החלה להתקיים בשנת תשי"ז, כאשר במהלכה הגיעה ברכה מהרבי למשתתפים, בה נאמר שבעצם היה הרבי צריך להשתתף בוועידה, רק שאינו יכול, ומשום כך ההתוועדות שתיערך בערב תהווה המשך הועידה, בה ידבר הרבי.

בהתוועדות שהתקיימה בערב, לאחר השיחה לבני הישיבות, פתח הרבי ואמר: "כיון שישנו כאן הכינוס של 'צעירי אגודת חב"ד', והרי זהו הכינוס הראשון, יאמרו כולם יחד 'לחיים' וינגנו ניגון - להראות כוחם בניגונים, ואחר-כך יעריכו כוחם בפעילות". באותה התוועדות נשא הרבי שיחה מופלאה בעניין 'צעירי אגודת חב"ד', כאשר הוא אומר שעתה הגיעה העת לסדר חדש - לפיו עוברים מ'מלחמת הגנה' ל'מלחמת תנופה' בהפצת היהדות והמעיינות. וכך אמר הרבי: "וזאת היא עבודת הצעירים בכלל וצעירי אגודת חב"ד בפרט, אל לנו לעשות חשבונות כמה חיילים נמצאים אצלנו וכמה חיילים אצל הצד שכנגד, כי, 'הצעיר יהי' לאלף', וגם שבין שורות האויב גופא הנה בנפשו פנימה הוא על צדנו. ולזאת עלינו ללכת במלחמת תנופה במרץ ומס"ג, ואז בודאי יהי הנצחון, 'דידן נצח', היינו, ש'האתרוג' וה'לולב' יצרפו אליהם את ה'הדס' וה'ערבה', וכולם יחדיו יתנענעו לד' רוחות ולמעלה ולמטה, כדי להמשיך בכל הששה קצוות 'נר מצוה ותורה אור' ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות".

בשיחה אודות צא"ח בהתוועדות שמחת בית השואבה תשי"ט, התבטא הרבי בביטויים מיוחדים. וכך אמר:

"וכנהוג ב'אסיפה' - שהרי 'אזלת לקרתא הלך בנימוסה' - ישנו 'טשערמאן' (ישב-ראש) שאומר

כמה מילים, ואח"כ פועל בעצמו 'אתכפיא' ומוסר את עיקר הדיבור למישהו אחר, ובשעת מעשה מקנא בו... בחשבו, שהוא במקומו הי' עושה יותר טוב, אבל אין לו ברירה... וכך הולכים 'מחיל אל חיל' [הרבי הוסיף בבת-שחוק: מוטב להשתמש בלשון זה מאשר בלשון ההפכי...] מנואם אחד למשנהו, ועד שמוציאים את ההחלטות שהכינו אשתקד, ואומרים שיהי' כדאשתקד, וכך מתכוננים לשנה החדשה...

"בפרט זה לא חייבים 'להדר' בהנהגה ד' אזלת לקרתא הלך בנימוסה"... ובכל אופן - אם הכינו את ההחלטות מקודם אם לאו - הנה בנוגע לעבודה בפועל יהיו כל הענינים בהוספה על כל מה שהי' אשתקד, ובאופן המבואר באגרת התשובה בנוגע לתיקון העבר: "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים וכו'", והיינו, שאפילו אם מצד העבודה דשנת תשי"ט היו צריכים לפעול באופן כך וכך, הרי כיון שצריכים להשלים גם את השנים תשי"ח תשט"ב ותשט"ז והשנים שלפני, אזי צריכים לפעול כמה פעמים ככה!".

הרבי סיים ואמר שהוא בעצמו לא היה ב'מושב' הראשון, אולם ישנם אלו שנכחו ויודעים מי הי' ה'טשערמאן', 'ספיקער', "טאָסט־מייסטער" (יו"ר, נואם, מנחה) וכל שאר התוארים, ובמילא, יעמדו בראש וינהלו את המושב השני, ולא יאריכו כמו במושב הראשון...

"אגרא דכלה דוחקא"

בשנת תשכ"ד התקיימה התוועדות שמחת בית השואבה האחרונה, ומאז ההתוועדות לא התקיימה עוד. לאורך השנים כולן היו דחיפות רבות בסוכה, והרבי צריך היה להורות שלא ידחפו בכדי שכולם יוכלו לראות ולשמע. לעתים נפלו פירמידות ושולחנות נשברו, ואף אירעו שדפנות הסוכה זזו ממקומן. לא פעם התעוררו

באחת השנים, נכח בהתוועדות שמחת בית השואבה תלמיד ישיבה בני המלאכים (קבוצה שהתפלגה בעבר מחסידות חב"ד), שנמשך לראות התוועדות של הרבי, אך מחמת השתייכותו התבייש לעמוד יחד עם כולם. על כן החליט לשכב על סכך הסוכה ומשם הקשיב בהנאה צרופה. הדבר לא החזיק מעמד זמן רב מדי, ובמהלך ההתוועדות קרס הסכך, כשהוא נופל יחד עמו על השולחן שבסוכה...

הרבי הפסיק את הדיבור ואמר בבת-שחוק: "אַ מלאך אַראָפגעפאַלן פון הימל" [מלאך נפל מן השמים].

בהתוועדות שבת-חול-המועד, היו בסוכה דחיפות נוראות והרבי אמר: "ובכן, אינני גורס את ההנהגה לדחוף ולהידחף כו', שאין זו הדרך וההנהגה הראויה בשעת התוועדות, והיא היפך הרצון ותקוה כו', ומסתמא זהו גם היפך רצונם של רבותנו נשיאנו, ואין להאריך בדברים המצערים ומבהילים! ה"סדר" הנ"ל מתנהל כבר כעשר שנים "ואין איש שם על לב"!

"הטעם להנהגה זו - אינני יודע, ואפילו אם הייתי יודע - אין זה הזמן ואין זה המקום לדבר אודות ענין זה בזמן ההתוועדות. ואף ש"אגרא דכלה דוחקא" - אין רצוני להיות הגורם לדבר, מה יכול אני לעשות בענין זה - אינני יודע, מלבד לקצר בהתוועדויות, ואזי יוכלו ללכת לנוח במקום אחר... ומצד טעם זה ה"ל בדעתי שלא להתוועד היום, אבל נמלכתי בדעתי, כי מי ירוויח מזה כו', וגם מצד הענין ד"כוס של ברכה", שאין זה ענין לחלק ממנו לאחר כמה ימים כו'. אלא שאותם ענינים שבדעתי לומר - אומר בקיצור..."

בעת התוועדות שמחת-בית-השואבה, שוב היו

בעיות עם התאורה במקום ופעם נערכה ההתוועדות בחושך.

עובדת קיומה של ההתוועדות בתוך הסוכה הפתוחה, הפריעה גם לשמיעת קולו של הרבי, עקב הרכבים שחלפו ברחוב וכיו"ב, כך שכולם השתדלו להצטופף בקירוב יותר למקומו של הרבי, מה שתרם להגברת הדוחק.

עד לשיפוץ ה'שאלאש' והפיכתו למבנה מקורה, בשנת תש"כ, הוא שימש גם כסוכה, אולם לאחר-מכן עברה הסוכה למיקומה הנוכחי, מימין לבנין 770. הסוכה הפכה קטנה יותר, ובקשתו של הרבי שישאירו אפשרות בגג ה'שאלאש' בכדי שייפתח ויהפוך לסוכה, לא יצאה לידי פועל.

הדוחק בהתוועדויות הסוכות - הפך עצום עוד יותר. בערב-חג-הסוכות תשכ"ד, בעת שעלה לחדרו לאחר תפילת מנחה, נתן הרבי חבילה של דולרים בידו של הרב שמואל ע"ה לויטין ואמר: "אינני שולל שתהיה התוועדות שמחת-בית-השואבה גם כן".

"בבית המקדש לא היה יותר מאשר כאן"...

במכתב שכתב החסיד הנודע ר' אברהם ע"ה פריז לחתנו הרב אפרים ע"ה וולף בחול' המועד'סוכות תשכ"א, הוא מתאר את מראה התוועדות שמחת בית השואבה באותה השנה:

אמש כ"ק אדמו"ר שליט"א התוועד מהשעה שמונה עד לשעה אחת.

מי שלא ראה שמחת בית השואבה (שמחה זו) לא ראה שמחה מעולם. שם (בבית המקדש) לא היה יותר מאשר כאן. זה אותו העניין ממש, רק החומר שלנו אינו כלי פנימי כדי לקבל אור כזה.

אולם באותו הרגע - זהו אותו גילוי אור כפי שהיה שם, וייתכן אפילו שהוא ממקור נעלה יותר, היות שכדי להעלות ולרומם חומר נחות שכזה, אפילו לרגע אחד, לעמוד בכזו מדריגה - צריכים להמשיך אור ממקור נעלה יותר.

דע לך, איני אומר את הדברים מתוך התרגשות - מכך שאנו רואים כיצד הצדיק מתפלל. התרגשות זו (מתפילת הצדיק) היא רק מן הכוחות שאינם נוגעים לבשר הגוף. כאן זה לא כך, כאן הכל יחד - לבי ובשרי ירננו, הרבי שליט"א מרומם אותנו למדריגה שלו. בשעת מעשה, באותו הרגע, אין בחירה (חוץ מאשר מישהו יתקש, "איני רוצה") ומעין זה מהנ"ל נפעל כאן ללא הרף.

דחיפות. להלן קטע מיומנו של הרב אהרן ע"ה הלפרין המתאר את שאירע:

"באור ליום ג' דחג'הסוכות (י"ט תשרי), התקיימה התוועדות מיוחדת לבני תורה שהיה עליה פרסום בעיתונים, ואכן היו ריבוי יהודים ובחורים שהגיעו ממקומות סמוכים. בהתוועדות זו היו הרבה מאוד שיחות בנגלה.

"בחלק הראשון של ההתוועדות דובר אודות מעלת התשובה שבא דווקא לאחר החטא כדאיתא בגמרא שדוד הקים עולה של תשובה. בחלק השני דיבר בעניין קידשה לשעתה או לעתיד לבוא, מחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן באריכות גדולה.

"באמצע ההתוועדות, מרוב דחיפות, נשברה א' מקירות הסוכה והרבי השליך את המיקרופון לצד ואמר שחזור על עצמו העניין דאתמול בנוגע לדחיפות.

"התוועדות זו נמשכה עד השעה אחת וחצי בלילה ולאחר-מכן המשיכו להתוועד ור' יואל כהן חזר על

השיחות ואמר שלאחרי התוועדות כזו בקשר לתשובה, 'מתחשק לעשות עבירה'..."

לשנה הבאה לא התקיימה ההתוועדות המסורתית (אולם ביום טוב ובשבת חול'המועד התקיימו התוועדויות, עד לשנת תש"ל) כאשר הציבור סבר כי זה מפני האבילות לאחר הסתלקות הרבנית חנה. הרבי העביר הוראה לרב חזקוני כי בל יפרסמו עוד בעיתונות על ההתוועדות הקבועה לבני הישיבות, אך שעם זאת אחד האורחים יתוועד. ומני אז - פסקה ההתוועדות לחלוטין ולא התקיימה עוד, כשהטעם לכך הוא אי הסדר שנגרם כתוצאה מתנאי הסוכה הבלתי נוחים.

בספרי ה'התוועדויות' מופיעות השיחות שנאמרו בעת התוועדויות אלו לאורך השנים, העוסקות גם במעלתם, עניינם ותפקידם של תלמידי הישיבות, באותיות נפלאות. ■

נלכה באורחותיו

מבצע ד' מינים

"ד' המינים כוללים כל בני ישראל; וכמו שאי אפשר לצאת ידי המצוה כלל מבלי האתרוג, כן ממש אי אפשר לצאת ידי מצוה זו כלל מבלי הערבה, שאין בה לא טעם ולא ריח" - סקירה מפורטת ומרתקת אודות המבצע הראשון של הרבי, מבצע ד' מינים

כל הבחורים ואתרוגיהם בידיהם, לברך בהם עם יהודים שלא ברכו. במבט היסטורי, הייתה זו הפעם הראשונה בה יצאו החסידים בגפם אל רחוב העיר, ולקטו אחד לאחד נשמות יהודיות, לקרבם לאביהם שבשמים. יחד עם ההיענות הלבבית, וההזדמנות להיווכח כי ליבם של ישראל ער הוא, נתקלו החסידים בכאלו שלדאבוננו התרחקו מצור מחצבתם ותהו לפשר הדברים. "מה העניין לברך על לימון באמצע חודש אוקטובר?" התפלא יהודי מבוגר כששמע את ההצעה.

ופרצת

אם בשנה הראשונה היה קיום ההוראה מנת חלקם של תלמידי הישיבה ב770, הרי שבשנים הבאות התפשט המבצע בעידודו של הרבי לארץ הקודש ולריכוזי אנ"ש נוספים.

בכתביו של ר' אוריאל צימר מאותם שנים, מופיעים תיאורים מפורטים מפעילות המבצע בארץ ובחצרות קדשנו: "פעולה נשגבה שהוכתרה בשם 'מבצע נטילת לולב' נעשתה השנה עליידי צעירי חב"ד בירושלים, בדוגמה לנוהג שהונהג לאחרונה בארה"ב עליידי כ"ק אדמו"ר שליט"א" (פורסם ב'בטאון חב"ד' מהשנה השנייה למבצע - תשט"ו). "והמחזה היה מרענן ביותר לראות יהודים נעמדים באמצע הרחוב, מברכים "על

עוד מינקות, שגורים בכפי כל חסיד דברי המדרש המפורסם על משמעות התכללותם של ד' המינים, לאור ביאוריו הרבים של הרבי. על טעם וריח ומה שביניהם. אולם דור השביעי התייחד בהורדה לעולם המעשה. כזה הוא מבצע ד' מינים. בו חוברים יחד האתרוג אל הערבה, עדי "וייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".

ראשון הוא לכם

כפי המופיע ב'שלשלת היחס', מבצע ד' מינים הינו למעשה הזימה הראשונה עליה עורר הרבי, שהפכה לימים למבצע נרחב. את ההוראה הראשונית על המבצע מסר הרבי דרך המזכיר הרב חודקוב. באחד מימי הסליחות, שלהי אלול תשי"ג, זימן הרב חודקוב את תלמידי הישיבה אליו והורה להם, כי בימי חג הסוכות יצאו לרחובות ויזכו יהודים בנטילת ד' מינים. גם ילדי ישראל - הוסיף, מן הנכון להזמין לסוכה ליזכות במצווה. הרב חודקוב נימק את העובדה שהדברים נמסרים עוד לפני ראש השנה, בכדי שהבחורים הנוסעים מחוץ לעיר לחודש החגים ישמעו את ההוראה וידאגו לבצעה.

ואכן בבוא העת, בבוקר יום א' דחג הסוכות בסיום התפילה, הכריז הגבאי ב770 שאחרי סעודת החג ייצאו

י"ז תשרי תשמ"ט / jem / 256493

פרסום ראשון

מענה מיוחד בכתב יד קודש על דו"ח של "צעירי אגודת חב"ד העולמית אודות מבצע ד' מינים: נת' ות"ח ת"ה. ויה"ר שיהיו פירות וכו' במשך כל השנה. להחזיר המצו"ב

Raskin Family Archives

הידור מצווה

בליובאוויטש אין 'חכמות'. במכתב להנהלת צא"ח (ב' מרחשוון תשי"ח) שהתקשו לגייס משאבים לפעילות, מציב הרבי אלמנט נוסף למבצע, שגם מלמדנו על אופי הפעולה הנדרש בדור השביעי: "ולפלא מה שכותבים שדנו איפוא להשיג הד' מינים הנצרכים למבצע זה, שהרי בטח כל אלו שהתעסקו בזה, יש להם הד' מינים או לאביהם וקרוביהם, וכבר ידועה הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר שנתן לכו"כ לברך בהאתרוג שלו, ומסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו, והרי על-ידי משמוש נוגעים בהענין דהדר, ענה שאין לך הדר מזה שכו"כ מבנ"י יקיימו בו מצות נעלית זו. וכבר ידוע כלל חז"ל 'ניחא לי' לאינש דליתעבד מצווה בממונו".

ר'עוונה אחר הקורא' ניתן לומר, כי מנהג רבותינו נשיאינו לתת לברך על הד' מינים שלהם, הוא בבחינת 'נתינת כח' ו'אני המתחיל' למבצע העתידי.

תואנה הם מבקשים

כמו במבצעים מאוחרים יותר, היו כאלו שבאיצטלא תורנית טענו סרה על הפעולות הנרחבות: "ושואל אשר

נטילת לולב" ומוודים על שזיכו אותם במצוה זו" כתב בהזדמנות אחרת.

"אעורר את אנ"ש להשתתף במבצע זה"

פעם אחר פעם פונה הרבי לפעילי צא"ח בדרישה לפעול ולהאדיר את המבצע. במכתב מה' חשוון תשט"ז, קובל הרבי על אי דיווח אודות המבצע ובד בבד מתאר לשבח את פעולות אנ"ש בתחום:

"לפלא שאינו מזכיר ע"ד 'פעולת ד' מינים', כוונתי למה שנהגו כאן, וכמדומה גם על-ידי צעירי אגו"ח באה"ק ת"ו אשתקד - להזמין העוברים ברחוב וכיו"ב לברך על ד' המינים. ובשנה זו הוסיפו כאן בעיקר ביקור בבתי הבראה וכיו"ב והי' בהצלחה רבה, ואולי ימלא בהזדמנות הבאה".

לקראת השנה הבאה באגרת מכ' אלול תשט"ז פונה הרבי ל'רשת אהלי יוסף יצחק' בבקשה "ומה טוב שמבצע הד' מינים יופעל ביחוד בתוככי בתי התלמידים-ות-על-ידי המורים-ות-דהרשת או עכ"פ אוהדי הרשת". ובסיום חודש החגים ממשיך הרבי לוודאות את התרחבות המבצע "בטח גם השתא התעסקו בזה ובהתפשטות יותר, וכפסק הדין דמעלין בקדש".

"בסיוור זה נתקלתי במחזות קורעות לב מחד גיסא ומרננות נפש מאידך גיסא, יהודים שזה עשרות בשנים כמעט ושכחו על יהדותם, ומה גם צורת קיום מצות מעשיות נשכה מהם לגמרי דווקא יהודים אלו אצו הראשונים, בקשו והתחננו לברך אתם ברכת לולב, ושמתם ותודתם עברה כל גבול.

"זוגות צעירי חב"ד לא זו בלבד שביצעו את המשימה בשמחה ובהתמסרות יוצאת מהכלל, אלא גם העריפו בדיבוריהם טל של תחיה רוחנית על יהודים אלה, ניחמו אותם, דברו על לבם ומזמן לזמן הזכירו להם להמשיך גם אחרי יציאתם מבית החולים לשמור על מצוות היהדות וסיימו בברכות נאמנות להתראות שוב לא בבית החולים אלא בבית הכנסת. דבר זה נשנה ושולש מחדר לחדר, מבית חולים לבית חולים ובכל מקום ומקום הביאו אתם צעירי חב"ד עודד ותקוה והכניסו קרן אורה ושמחה בחייהם הקודרים של אנשים סובלים אלה.

"ברוקלין העיר חולקה איזורים איזורים, ועל כל איזור מונו אנשים מיוחדים לביצוע משימה זו. וכך זוכו עשרות אלפי יהודים בקיום מצוות נטילת ד' מינים. אגב, מבצע זה של "ד' מינים" מתבצע בימי חג הסוכות, בכל הערים והמדינות בהן קיימים מרכזים של צעירי חב"ד. כן גם פועלים בזה צעירי אגודת חב"ד בערי הארץ ומושבותיה". אמת מה נהדר.

אל תשליכנו

ואם בעידוד רוחם של יושבי בתי הרפואה עסקינן, מן הנמנע שלא לציין את הסיפור שסיפר הרבי בעצמו, במענה לטענה כי "כמה מהזקנים אינם צלולים בדעתם", בהתוועדות ש"פ תולדות תשמ"א:

"כאשר נכנס הבחור כשלולב ואתרוג בידו לזקן אחד, שנחשב היה כאינו צלול בדעתו, התעורר הזקן מעירפול חושי ובבת אחת הכיר בכל המתרחש סביבו והוא עצמו בירך את הברכה מתחילתה ועד סופה ללא כל סיוע. שכן מיד עם כניסתו של הבחור כשהלולב והאתרוג בידו, נייערו בו זכרונות ימי הנערות והדבר גרם ליציאתו מעירפול חושי!

"הרופאים שעמדו שם - המשיך הרבי לספר - נדהמו, שכן אותו זקן כבר חודשים לא קלט את המתרחש בעולם שמסביבו וכל העצות שנוסו לא צלחו. וכאן נכנס בחור כשלולב ואתרוג בידו, אפילו לא דיבר מאומה והדבר כבר פעל על הזקן שיכיר באשר מתרחש סביבו".

את הצטרפותה של הסוכה אל המבצע בשנים מאוחרות יותר, כמו התיאורים המרתקים מפועלו של המבצע בבסיסי סיני, קצרה היריעה מלהכיל ועוד חזון למועד. ■

ברחוב בין המון עוברים ושבים יש לחוש בודאי שבשיעור מלא עיניו איכא טפח מגולה באשה בשער ושוק וכו', נמצא דעוברים על לאו דאורייתא כשעושים הברכה, והברכה והנטילה אפילו בשארי הימים הוא רק דרבנן. ומובן שתמהתי ביותר וביותר לקושיא כזו שיבטלו ודאי מצוה דרבנן מפני שאפשר שאותו המברך בעת הברכה ימצא נגדו הנ"ל ומול פני המברך הנ"ל כו' וכו', ואין כאן המקום להאריך בפרטי הדינים אשר בכמה אופנים מותר אפילו בעוצם עיניו, עאכ"כ כשמחזיר פניו וכו', כמבואר ומצוינים המקורים באחרונים. . ואשרי חלקם של כל המזכים את הרבים במצוה האמורה, וכידוע פירוש רז"ל בהרמזים שלה, אשר ד' המינים כוללים כל בני ישראל אין יוצא, וכמו שאי אפשר לצאת ידי המצוה כלל מבלי האתרוג, שיש בו טעם וריח, כן ממש אי אפשר לצאת ידי מצוה זו כלל מבלי הערבה, שאין בה לא טעם ולא ריח" (ג' מרחשון תשי"ז).

טל של תחיה

בתיאור חי ומפורט, פורש ר' חנוך גליצנשטיין בפני קוראי עיתון 'שערים' את המבצע וארחותיו, במסגרת שהייתו בחצרות קדשנו בחודש תשרי תש"כ. לפנינו חלק מאותו יומן, שזכה לעבור את הגהתו של הרבי: "ביום ב' דחג הסוכות הכריזו בגמר התפלה, שעל כל הנוכחים לחזור בשעה 3 אחרי הצהריים ל"סעווען סעוונטי", בכדי לצאת לזכות את בני ישראל בנטילת ד' מינים. (בגלל חלות יום ראשון של חג בשבת זאת, רק מתחיל מיום השני של חג).

"לשעה הקבועה חזרו כולם והנהלת צעירי אגודת חב"ד ניצחה על הסדר, לצייד את כל הזוגות בארבעה מינים ולהורות להם היכן עליהם לפעול בשליחותם זו. היה זה מחזה מרנין לב, מאות זוגות, צעירים זקנים, רבנים ופשוטיעם בלי יוצא מהכלל, גוייסו כולם ל"מבצע" אדיר זה, שהקיף את ברוקלין העיר, על רחובותיה מוסדותיה ובתי החולים שבה.

"נצטרפתי לקבוצה שביקרה אחד מבתי החולים הגדולים שבעיר. הנהלת בית החולים ציידה אותנו ברישיונות מיוחדים של שהייה במקום ונתנה לנו רשימת החדרים בהם יש חולים יהודיים. התקדמנו מחדר לחדר, ניגשנו אל החולים היהודיים שציפו בכליון עיניים לבואנו (בתי חולים שונים הדפיסו לפני חג הודעה מיוחדת לחולים היהודים שיתכוננו לביקוריהם של נציגי צעירי אגודת חב"ד שיבואו לזכותם בד' מינים) ומתוך בכיה של שמחה נטלו את הלולב והאתרוג בידיהם ובירכו.

ידיד נפש אב הרחמן

חלק שני

הגאון החסיד הרב יעקב עמנואל שוחט

ע"ה, זכה לקשר נדיר ומיוחד עם הרבי, שהעניק לו יחס אבהי, וליווה אותו בכל צעד ושעל בחייו, החל מתחילת התקרבותו לליובאוויטש, ועד לעבודתו המסועפת ככותב ומרצה דגול • לא חסיד שגרתו היה הרב שוחט. הרקע ממנו בא היה שונה, וההסתגלות לליובאוויטש ארכה לו זמן • לפני מספר שנים, בעיתוי נדיר, ניאות הרב שוחט לספר על מסכת מיוחדת זו ועל יחסו המיוחד של הרבי כלפיו, במסגרת התוועדות פנימית עם חוג אנשים מצומצם • סגנונו של הרב שוחט ישיר וחף מגינונים, והשתדלנו לשמור על אופי זה במדת האפשר • ברשימה שלפנינו גם סיפורים מפתיעים ולא מצויים, אולם דווקא אלו מלמדים על יחסו ודאגתו של הרבי לחסידיו, ממש כאב לבן

התעסקות בהוצאה לאור

לשנים שלשה מאמרים, אולם עד מהרה התפתחה לה סדרה בת עשרים מאמרים.

הרבי קרא את הכתבות הראשונות בסדרה ושלח לי מכתב בן שני עמודים עם הערות ותיקונים על מה שכתבתי. בנוסף להערות, עודד אותי הרבי להמשיך הלאה בסדרה. גם אחרי הכתבות הבאות קיבלתי מכתב נוסף ובו הערות, תיקונים והוספות.

לאחר שסיימתי את סדרת המאמרים, הציע הרבי שאקבץ אותם יחד לספר, שייצא לאור עלידי המרכז לענייני חינוך, שגם ישא בכל ההוצאות. ואכן, הספר יצא לאור בשנת תשכ"א ונקרא (באנגלית) בשם 'רבי ישראל בעל שם טוב'.

קול חתן

זמן קצר לאחר־מכן, בשנת תשכ"א, התחיל הרבי

בסוף שנת תשי"ח סיימתי את לימודיי בישיבה, ובשנת תשי"ט חזרתי לטורונטו ולימדתי לימודי־קודש בבית הספר שם. בשנת תש"כ התחלתי את דרכי בכתיבה.

מאז ימיי בישיבה, הרבי תמיד הזכיר במכתביו אליי את עניין הפצת המעיינות. בשעתו לא הבנתי את הסיבה לכך, כי לימוד חסידות לא היה הצד החזק שלי...

שנת תש"כ הייתה שנת המאתיים להסתלקות הבעל־שם טוב. לכבוד זה החלטתי לכתוב כמה מאמרים על הבעש"ט. את המאמרים פרסמתי בעיתון "די יידישע זשורנאל", עיתון אידישאי יומי שיצא בטורונטו, בחלק האנגלי שבעיתון. המאמרים היו סקירה ביוגרפית על תולדות חייו של הבעש"ט, בעיקר מתוך מקורות חב"דיים. מתחילה חשבתי שהחומר שבידי יספיק

SKN יא"י בישיבה, הריהי גאיז
פצבי האכביו אל"י אר אנ"ן
פפצג האנ"ן. השלמו אל
הבני אר הסיבה לכך, כי ליאוז
חסיגו אל הרה פצג האנ"ן של...

למראי החיצוני, 'סידרת' את הזקן וקיצצתי חלק מהשערות הפזורות.

"על זקן אומרים פרוע?"

מיד כשנכנסתי ליחידות, הדבר הראשון שהרבי שאל אותי היה "מה קורה עם הזקן?". אמרתי לו שאני נוסע לשידוך, והבחורה 'קית' שאינה מכירה חסידים, ולכן אני לא יכול להגיע כך עם 'זקן פרוע'...

הרבי הגיב בתמיהה על הביטוי הזה ואמר "זקן פרוע? על זקן אומרים פרוע? על ה"ג תיקוני דיקנא? הייתכן?". הרבי הוסיף ואמר לי שאם היא בלונדון, אזי היא יודעת איך נראים חסידים, ואין לי סיבה לדאגה.

זו הייתה יחידות ארוכה מאוד, ובמהלכה ביקש ממני הרבי שאפגש עם פרופסור בשם לואי ג'ייקובס שהתגורר בלונדון. באותה תקופה סערו הרוחות בלונדון בעקבות הצעה למנות את פרופ' ג'ייקובס לנשיא סמינר הרבנים האורתודוקסי המקומי "ג'וס קולג". האגף השמרני בקהילה מחה בתוקף כנגד הכוונה הזאת, בגלל ספר שפירסם פרופ' ג'ייקובס באותה תקופה, ובו קיבל טענות אפיקורסיות מסויימות. למרות זאת, הרבי ביקש שאפגש עימו ואשוחח איתו בנושא החסידות.

אותו פרופ' ג'ייקובס היה חוקר מפורסם שהתמחה בתולדות עם ישראל, ואף פרסם מחקרים רבים על תנועת החסידות. הרבי אמר לי שבניגוד ל'חוקרים' אחרים בתחום, פרופ' ג'ייקובס באמת יודע ומבין בחסידות, ושכדאי שאפגש עמו.

בנוסף לכך, הורה לי הרבי להיפגש עם עוד כמה אנשים בלונדון, ביניהם עורך העיתון "ג'ואיש כרוניקל" ועוד. בסוף היחידות הרבי חיך ואמר לי, "מן הסתם תשלח לי גלויה משם".

כשהגעתי ללונדון, נפגשתי עם האנשים שהרבי ביקש ממני להפגש עמם. אגב, כתוצאה מהפגישה עם פרופ' ג'ייקובס נוצר בינינו קשר שנמשך לאורך שנים רבות.

הפגישות עם כלתי לעתיד עלו יפה, וכעבור כמה ימים כבר היינו מוכנים להחלטה, ונסענו לעיר דאבלין - שם התגוררו הוריה של הכלה - כדי לסגור את השידוך באופן רשמי. דיווחתי על כך לרבי במברק, וקיבלתי

ללחוץ עליי בקשר לשידוך. באותה תקופה הייתי מגיע לרבי בכל שנה בשבתות 'מברכים' אייר ואלול. כאשר הגעתי לרבי ונכנסתי ליחידות, אמר לי הרבי שכבר הגיע הזמן לשידוך, ושאל אותי האם כבר עשיתי משהו בנידון.

לא ידעתי מה לענות, משום שלמרות שעוד לא עשיתי שום צעד ממשי בענין, כבר היו לי מחשבות על כיוון מסויים בנושא. לומר לרבי שכבר עשיתי משהו בנידון לא יהיה מן האמת, אבל מצד שני גם לא יהיה מדויק לומר שלא עשיתי דבר - משום שכבר התחלתי לחשוב בכיוון. בסוף עניתי לרבי, "ניט הלכה למעשה". כלומר, שמחשבה כבר יש, אולם הנושא טרם הפך למעשי. בתגובה הרבי המשיך לעודדני וללחוץ עליי שאעשה מעשה בענין השידוך.

כעבור כמה חודשים נסעו הוריי לביקור בארץ-ישראל, ובדרכם עצרו בניוירק ונכנסו ליחידות. הרבי שאל אותם מה מתקדם בקשר לשידוך עבורי, והם אמרו לרבי שהם כבר העלו בפניי כמה הצעות, אבל אני עדיין לא מעוניין. הרבי שאל אותם האם הם מסכימים לכך שהוא יכתוב לי מכתב בקשר לזה, ואבי ענה שהם בודאי ישמחו אם הרבי יכתוב לי בנידון. הוריי התקשרו אליי עוד לפני שהם נסעו לשדה-התעופה ואמרו לי לצפות למכתב מהרבי, אולם בסופו של דבר לא הגיע אליי מכתב בעניין.

בחודשים הבאים נוצר קשר עם משפחתה של כלתי לעתיד, וסוכם שניפגש. כתבתי על כך לרבי והוא עודד אותי ונתן לי את ברכת הדרך. סוכם שאסע ללונדון, שם התגוררה כלתי לעתיד, לאחר חגי תשרי תשכ"ב. לפני ראש השנה קיבלתי את ברכתו של הרבי דרך הטלפון מהמזכירות, ובעשרת ימי תשובה קיבלתי מכתב בתוכן זהה, כאישור על מה שנמסר לי בטלפון, בצירוף הוראה ש'ודאי אנצל את נסיעתי לשליחות מצוה להיפגש עם כמה אנשים שונים'. את נסיעתי ללונדון תכננתי עם עצירה בניוירק, כדי שאוכל להיכנס ליחידות.

באותו זמן הזקן שלי צמח ומראהו היה לא-מסודר. מאחר וחששתי מתגובת כלתי לעתיד, שלא הגיעה ממשפחה חסידית,

110661 / jem / כ"ד תשרי תשכ"ד

לקב"ה. הרבי כתב שכשמדברים על הקב"ה אי אפשר לומר שהוא "חייב", שהרי הקב"ה הוא נמנע-הנמנעות. הרבי נתן לי על כך חמשה או ששה מראי-מקומות לספרי קבלה שונים: עץ חיים, הפרדס, שומרי אמונים ועוד. תהיתי לעצמי מאוד על כך - הרי אפילו לא ידעתי איך הספרים הללו נראים, ובטח שלא יכולתי להבין אותם...

שאלתי את הרבי בתגובה: אם אכן אי אפשר לומר על הקב"ה שום דבר בצורה של קביעה, כיצד ניתן לקבוע בהחלטיות שהקב"ה הוא נמנע-הנמנעות, והרי גם זו קביעה החלטית? תשובת הרבי הייתה שאכן גם זו קביעה, אבל בדרך שלילה. היתה לי חלופת מכתבים ארוכה עם הרבי בנושא. הרבי נכנס לדיון שלם בנושא, בדברי הרשב"א, שיטת הצמח-צדק ועוד.

בסביבות פורים נכנסנו, אני וכלתי יחד, ליחידות אצל הרבי. כעבור מספר לא רב של שבועות, נכנסתי שוב ליחידות, הפעם לבדי. היה זה בדרכי מבית הוריי בקנדה לחתונה - שהתקיימה בג' סיוון בלונדון - כשבדרכי ללונדון עצרתי בניו-יורק כדי להיכנס שוב לרבי. היחידות הזו התקיימה בשעות הצהריים של יום ראשון ר"ח סיון, מיד לאחר תפילת מנחה. הבאתי עמי ליחידות בקבוק 'משקה' מה'אויפרוף' שלי כדי לתיתו לרבי. לפתע, באמצע היחידות, ביקש ממני הרבי לפתוח ארון קטן בחדרו ולהוציא ממנו את הכוס שלו. הוצאתי את הכוס מהארון והגשתי אותו לרבי. הרבי מזג לתוכו מהבקבוק שנתתי לו עד שהכוס התמלאה. הרבי

הגיש לי את הכוס המלאה ואמר לי שה'משקה' שבתוך הכוס הוא שלו עכשיו, והוא נותן לי את זה כהשתתפותו בחתונתי.

(מאוחר יותר, כשסיפרתי על כך למזכיר ר' לייבל גרונר, הוא אמר לי: כעת אני מבין את מה שאירע בהתוועדות בשבועות. באותה התוועדות הרבי הוציא בקבוק 'משקה' קטן, ומזג לתוך הכוס שלו ושתה לחיים. היה זה מהבקבוק שנתתי לרבי ביחידות...)

הרבי גם הוציא ממגירת שולחנו כסף ונתן לי את זה כ"דרשה געשאנק", ועוד כמה שטרות של 5 דולר כדי לערוך התוועדות בלונדון.

לפני היחידות כתבתי לרבי שיש לי בעיה בקשר לניגון ד' בבות של אדמו"ר הזקן. מאז הפעם הראשונה ששמעתי את הניגון הזה מאוד אהבתי אותו, ומאוד

מברק בחזרה עם נוסח ארוך של ברכת מזל טוב לקישורי התנאים.

בדרכי חזרה מדאבלין, כשהייתי בשדה-התעופה 'שאנון', נזכרתי פתאום בבקשתו של הרבי לשלוח לו גלויה. קניתי גלויה נסגרת עם תמונה יפה, וכתבתי עליה מילים מאוד חמות לרבי. קניתי גם בקבוקי 'משקה' ויצאתי בחזרה לניו-יורק. באותו הלילה בו הגעתי לניו-יורק, נסעה קבוצה של שלוחים לארץ הקודש. פגשתי את הרב קרינסקי ונתתי לו שני בקבוקי 'משקה' כדי שימסרם לרבי בשמי.

בתוך שבוע ימים מאז שחזרתי הביתה קיבלתי מכתב ארוך מאוד מהרבי. בראש המכתב הרבי הודה לי על הגלויה וה'משקה' ששלחתי, ובהמשכו שב הרבי ובירך אותי על השידוך.

באותה תקופה שהתה אמי בבית הרפואה, והרופאים חששו שהיא עברה התקף לב. הרבי כתב ברכה שלימה עבורה, וכתב בצורה מאוד חריפה על כך שכתוב "רפא רפא" - "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות", אבל

הבאתי אלי ליחידות בקבוק 'משקה' מה'אויפרוף' שלי
כדי לתיתו לרבי. לפתע, באמצע היחידות, ביקש ממני
הרבי לפתוח ארון קטן בחדרו ולהוציא ממנו את הכוס
שלו. הוצאתי את הכוס מהארון והגשתי אותו לרבי.
הרבי מזג לתוכו מהבקבוק שנתתי לו עד שהכוס
התמלאה. הרבי הגיש לי את הכוס המלאה ואמר לי
שה'משקה' שבתוך הכוס הוא שלו עכשיו, והוא נותן
לי את זה כהשתתפותו בחתונתי.

מעבר לכך אין להתייחס למה שהרופאים אומרים; הרשות שניתנה להם הוא רק לרפאות ולא לתת תחזיות. בסוף המכתב באו עוד הערות על מאמרים אחרים שלי שהרבי קרא באותו שנה.

נמנע הנמנעות

תשכ"ב הייתה שנה שבה הרבי הרעיף עליי כל כך; היו לי חמש או שש יחידויות, וקיבלתי מהרבי לפחות 12 מכתבים.

באחד מכתבים הללו, העיר הרבי על מה שכתבתי באחד ממאמריי את הביטוי "חייבים לומר" בקשר

שלי, נכנסתי שוב ליחידות, הפעם יחד עם אשתי. הייתה זו יחידות מיוחדת מאוד, בה הרבי הרעיף עלינו שפע ברכות.

היום האחרון של ה'שבע־ברכות' שלי היה למחרת, ביום שני, וחשבתי לערוך את סעודת ה'שבע־ברכות' אצל אחותי, שהתגוררה בניו־יורק. אלא שאז שאל אותי דודי, הרב חדקוב, "מה עם ה'שבע־ברכות' האחרון ב770...?" שאלתי אותו מי יארגן את הסעודה, אך הוא אמר שלא צריך לסדר הרבה - מספיק לקנות רק כיכר־לחם וקצת הערינג. ואכן עשינו כדבריו. ביום שני ערכנו סעודת 'שבע־ברכות' בהתוועדות קטנה ב770. אני חזרתי חלק ממאמר, והרב יואל כהן חזר מהשיחות שהרבי נשא בתקופה הסמוכה.

מאוחר יותר שאל הרבי את הרב חדקוב מה היה קול השירה ששמע מהזאל, וכאשר הרב חדקוב סיפר לרבי על מה שהיה, אמר לו הרבי שהוא כיוון לדעת גדולים בהצעתו לקיים את ה'שבע־ברכות' ב770.

רציתי שישירו את הניגון בחתונה, אבל ידעתי שלא יהיה שם אף אחד שיוכל לשיר את הניגון. חשבתי אולי להקליט את הניגון, ולהשמיע את ההקלטה בחתונה, אך זה לא היה נראה לי כפתרון טוב. ביחידות הרבי אמר לי שאסור להקליט את הניגון, אבל הציע פתרון אחר לבעיה: הרבי אמר שבודאי יש שם חזן עם מקהלה, ואם אשלח להם את התווים של הניגון - הם יוכלו לשיר אותו על פיהם. וכך אכן עשינו לבסוף.

ביחידות אמרתי לרבי שיש לי עוד בעיה: הרי המנהג הוא שהחתן מקבל את הסידור של הרבי לתפילה, ומכיוון שהחתונה שלי תהיה מעבר לימים, שאלתי את הרבי מה לעשות. הרבי חשב לרגע, ואז פתח את המגירה שלו, הוציא סידור קטן בפורמט כיס, ואחר כך הוציא סידור נוסף מאותו סוג - אחד עבורי ואחד עבור כלתי - ונתן לי את הברכה כרגיל לחתנים בעת שקיבלו את הסידור, "אויסבעטן אלעס גוט'ס".

החתונה התקיימה כאמור בג' סיון, וביום ראשון שלאחרי חג השבועות, נסענו בחזרה דרך ניו־יורק. ביום ראשון בלילה, כעבור שבוע בלבד מהיחידות הקודמת

מוטב שאומר לרבי את האמת, שלדעתו אינני מסוגל לעשות את המלאכה הזו.

הצעתי לרבי לחילופין שאתרגם את "שער היחוד והאמונה" או את "אגרת התשובה". הרבי חשב לרגע אך סירב מיד, באומרו שלתפקיד זה הוא מייעד מישהו אחר. הרבי התעקש שאקח על עצמי את העבודה. היה ברור שאני רואה בזה את ה"בלתי אפשרי", אך הרבי התעלם מכך והוסיף ואמר לי, "חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידיו דבר שאינו מתוקן". כתגובה אמרתי בהלצה שעבור זה צריך להיות קודם בגדר "חבר"...

הרבי צחק ואמר "כשנותנים תואר זה יכול להיות באחד משני אופנים, או שכבר אווזים בזה או שזה נמצא בכח". כשנוכחתי שלמרות הכל, הרבי ממש עומד על כך שאקבל על עצמי את העבודה הזו - הוסכם שלכל הפחות אתחיל בה.

בפעול, כשהתחלתי לעבוד על זה, גיליתי לפתע שאני ממש "נשאב" לתוך העבודה. איני יודע כיצד להסביר זאת, אך פשוט לא יכולתי להתנתק מהעבודה. הייתי ממשיך במלאכת התרגום במשך לילות שלמים, כשאני מסתייע בספרים רבים המסבירים את המושגים בקבלה המובאים באגרת הקודש, כמו כתבי האריז"ל שבדיוק הוצאו אז לאור, ועוד.

הרב שוחט בויכוח על השקפת היהדות

מקבל את החבילות בדואר ישירות מהרבי, ואת התרגום הייתי שולח בחזרה ישירות לרבי.

כמות המכתבים שקיבלתי בתחילה לעבודה היתה מאוד גדולה, וחלק נכבד מהמכתבים הכיל רק פרטים פעוט־יערך. לכן כתבתי לרבי הצעה - אולי כדאי שאכתוב רק את תמצית הדברים, ולהדגיש את החלקים החשובים. הרבי שלל את ההצעה וענה שעליי לתרגם כל מילה. הרבי נימק זאת באומרו שאף פעם אין לדעת באיזה פרט הכותב מבטא את עצמו ואת מה שכואב לו, לכן עליי לתרגם כל מילה. בעבודה זו עבור הרבי המשכתי במשך שנים רבות.

במשך כל העת הרבי המשיך לדחוף אותי לכיוון הכתיבה. המל"ח היה משלם לי 50 דולר לשבוע לעבודה של כעשרים וארבע שעות שבועיות. זה לא היה סכום גבוה למדי, אבל באותה תקופה זו הייתה ההכנסה העיקרית שלי.

בפרדס הכתיבה

כעבור כשנתיים, בסביבות שנת תשכ"ד, הייתי ביחידות יחד עם אשתי, והרבי הורה לי לתרגם לאנגלית את החלק הרביעי של התניא - אגרת הקודש. אני מצדי טענתי שאיני מסוגל לתרגם את אגרת הקודש. אמרתי שכאשר אני לומד את אגרת הקודש בשיעורי החת"ת וכיו"ב אני לפעמים חושב שהבנתי משהו, אבל אני לא מסוגל בשום אופן לתרגם ולהסביר את זה, עם כל המושגים הקבליים הנמצאים שם.

באמת ובתמים חשתי שאני לא מסוגל לעשות את העבודה כפי שהרבי רוצה שתיעשה, ולכן סברתי -

הרבי ס"ם כן: " כל הן"ל הנוצל
לאחיו. והנוצל אלו, להכונן שיקדוש
כל סלנו וארצו לאורה, לאצל, וצל
כל צפה כרבה". כצלנו בו רצנו
לכח לקול' הרבי פלג בכל הלארץ
כזי לאנוץ לאחי לאישו סא, ואילו
לכשיו, כשכבר לא הייתי לאנוץ
כצה, הרבי אורה לי כן לכח
ולחגסן ה"לצל!"

יכולתי לראות בחוש כיצד הוראתו של הרבי אליי לעסוק במלאכת התרגום נתנה לי גם את הכוחות לעמוד במלאכה. מושגים וספרים שלפניי לא הצלחתי להבינם כראוי, כמו נפתחו בפניי מחדש, עד כדי כך שהעיון בהם משך אותי לשקוע בו...

במהלך העבודה נוכחתי לראות שהערות השוליים

הרב שוחט בשיחה עם סטודנט בעיני יהדות

בספרי החסידות שלהם. מדובר היה בעבודה עצומה, משום שכדי לכתוב ספר כזה צריכים קודם כל ללמוד את כל ספרי החסידות של האדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הזקן, ואז לעמוד על ההבדלים הדקים שביניהם... אמרתי לרבי שאנסה, והרבי אמר לי לבקש הכוונה מגדולי החסידים בזה.

שאלתי חסידים גדולים, מבינים עצומים בדא"ח, וכולם אמרו לי שהם לא יודעים את החסידות של אדמו"ר האמצעי. ביחידות הבאה סיפרתי זאת לרבי. הרבי חייך ואמר לי שכך הוא הדבר באמת. הם אינם מנסים סתם להתחמק, אלא הם באמת אינם יודעים...

היחידות הזאת הייתה מאוד מעניינת. הרבי דיבר איתי הרבה על אדמו"ר האמצעי, ואמר שאף אחד

מהרביים האחרים לא כתב והדפיס כל כך הרבה כמוהו. הרבי אמר לי שיש שני דברי פלא בקשר לאדמו"ר האמצעי: האחד - הוא כמעט ואינו מזכיר את ספר התניא. אמנם הוא מביא את כל הרעיונות שמופיעים בתניא, אבל את הספר עצמו כמעט ואינו מצטט. הפלא השני שהרבי ציין הוא, שלמרות שהוא כתב והדפיס כל כך הרבה חסידות, ועוד בחייו, החסידות שלו כמעט ואינה נלמדת.

לצערי, מכיון שלא יכולתי למצוא אף אחד שיכול היה לכוון אותי בזה, העבודה הזאת נעצרה ולא התקדמה.

אינן מספיקות בשביל לבאר את כל המושגים הקבליים, אותם יש להסביר לקורא כדי שיבין את התרגום כראוי, והחלטתי לכתוב הקדמה בסיסית בה יבוארו מושגי היסוד הקבליים שמופיעים באגרת הקודש.

היו לי הרבה שאלות בהבנת הדברים ושלחתי אותן לרבי, אך הרבי שאל אותי בתגובה האם שאלתי קודם אצל אחרים. עשיתי כדברי הרבי ופניתי למספר אנשים לשאול אותם את השאלות שהתעוררו אצלי - ואכן שאלות רבות פתרתי אצל אחרים. על השאר שאלתי את הרבי וקיבלתי ממנו תשובות.

כששלחתי לרבי את ההקדמה שכתבתי, אמר לי הרבי שהוא רוצה שזה יצא לאור גם כספר בפני עצמו. ואכן, הספר הופיע בפני עצמו תחת השם "יסודות

מיסטיים בחסידות" (באנגלית). כל העבודה הזאת לקחה לי כשנתיים וחצי.

*יכולתי לראות בחיול כיצד הוראתו
של הרבי איתי ללמוד התלמוד
הגדול נלמדה לי גם את הכוחות
ללמוד התלמוד. מושגים וספרים
שלא פנינו לא נלמדה להבין
כראוי, כמו נפתחו לפני לחיול,
לך כפי שפנינו בהם ללמד
אולי ללמוד בו...*

הם באמת אינם יודעים...

לאחר שסיימתי את התרגום של אגרת הקודש, הרבי נתן לי עבודה אחרת: לכתוב ספר על דרכו של האדמו"ר האמצעי בחסידות, וההבדלים בינו לבין האדמו"ר הזקן

אינני יודע, ולמאי נפקא מינה". כלומר, העבודה הזאת נועדה דוקא עבורי, מסיבה בלתי־ידועה, אבל כך הם פני הדברים ועליי להשלים את המלאכה.

בשלב מסוים התקשרתי לרב חדקוב ואמרתי לו שאני פשוט לא מסוגל. אין לי חוש בזה. ביקשתי ממנו שימסור את העבודה למישהו אחר, ואני אשלם על כך, אבל הוא חזר עם תשובה שלילית.

האמו שלן יצאה הוראה שאנשים יאשיבו למה
אך רצו "חור שלום לרבי. אני הייתי כונה אך
רצו" ח שלי פלם בחודש, והאמו יום שלישי - רצה
שלה הראשית - רבהי אך רצו" ח ומסרתי אמו
למכירי. כבר רצתי ריום קיהלתי לנפך, ובו לינה
אחר "המפתחות?". האמו יום יצאו שלשה לנפך
בלבד, וכה רינה אחר למה... רבהי כה למה שלן
אוי נפשי, הראוי כלה נפך רלנין לרבי

כאמור, הייתי מגיע לרבי פעמיים בכל שנה, לשבת 'מברכים' אייר ושבת 'מברכים' אלו (לשבת 'מברכים' אייר - מפני שהיא סמוכה לכ"ו ניסן, היום בו הגעתי לראשונה לליובאוויטש, ושבת 'מברכים' אלו סמוכה ליום־ההולדת שלי). ובכן, בשבת 'מברכים' אלו תשל"ז הייתי בהתוועדות. הרבי התחיל לדבר בשיחה על שבת 'מברכים' אייר ושבת 'מברכים' אלו שאלו הם השבתות 'מברכים' המרכזיות שבמהלך השנה. הרבי הסביר ששבת 'מברכים' אייר היא עבור כל תקופת הקיץ, ושבת 'מברכים' אלו הוא היום שבו מברכים את חודש אלו, ואלו כולל גם את שבת 'מברכים' תשרי, ולכן שבת 'מברכים' אלו כולל את כל תשרי ודרכו את כל השנה כולה. לאחר־מכן הרבי המשיך לבאר את עניינה של שבת שלישית - שבת בראשית.

מהצורה שבו הרבי דיבר, חשבתי שהוא מדבר אליי, משום ששתי שבתות אלו הן השבתות שבהן אני מגיע בקביעות. חשבתי שהרבי בעצם אומר לי שעליי לבוא גם לשבת בראשית, והחלטתי מיידית שאגיע גם לשבת בראשית. לאחר ששמענו מה קרה בשמיני־עצרת אותה שנה, התעוררה אצלי התלבטות האם לקיים את ההחלטה ולבוא, משום שידעתי שבשל המצב לא תהיה התוועדות. לבסוף גמרתי אומר, שהיות וכבר הוחלט אצלי לבוא לשבת בראשית - עליי לנסוע, למרות הכל.

באותו זמן יצאה הוראה שאנשים ימשיכו לכתוב את הדו"חות שלהם לרבי. אני הייתי כותב את הדו"ח שלי פעם בחודש, ובאותו יום שישי - ערב שבת בראשית - כתבתי את הדו"ח ומסרתי אותו למזכירות. כבר בצהרי

בשנת תשל"ג נפתח בטורונטו - מקום מגוריי - בית־קפה, ששימש כמסווה תמים לתנועה נוצרית מיסיונרית שניסתה למשוך יהודים צעירים לאמונתם הכוזבת בדרכי שקר ורמיה. כאשר נודע לי על כך, נחלצתי יחד עם כמה חברים למלחמת חורמה בהם. פרסמנו על הרצאה מיוחדת שאמסור בנושא באולם 'בני ברית' בעיר. להרצאה הגיעו יותר מ־500 איש, ביניהם קבוצה קולנית של פעילים מיסיונריים. היתה לי הרבה סיעתא־דשמיא בנאום (בו לא נצרת את לשוני, והשתלחתי בהם בחריפות ובבוטות), והדברים הותירו רושם עז בקהילה היהודית. בתוך זמן קצר נאלץ 'בית הקפה' לסגור את שערי.

בעקבות ההצלחה בטורונטו, הוזמנתי להרצות בנושא על־די שלוחים וקהילות יהודיות במקומות רבים ברחבי העולם, שסבלו אף הם מפעילות מיסיונרית. השתדלתי להמנע מוויכוחים רשמיים, אך מסיבות שונות נאלצתי פעמיים לקיים וויכוח פומבי רשמי עם נציג מטעמם, כאשר בשתי הפעמים הכרעתי אותם בצורה מוחצת.

השמועות השונות שמסתובבות על ההוראות שכביכול קיבלתי מהרבי בעניין הזה - אינן נכונות כלל. אמנם דיברתי עם הרבי על הנושא הזה פעם אחת ביחידות, אבל בשום אופן לא אספר מאומה ממה שאמר לי בנושא.

"המפתחות?"

בסביבות שנת תשל"ו הורה לי הרבי לערוך מהדורה חדשה של ספרי הבעש"ט ו'המגיד', עם הערות ומפתחות. עריכת המפתח לתורת הבעש"ט לא הייתה קשה מדי, כי התורות שישנן הן קצרות. אבל תורות 'המגיד' הן ארוכות ומורכבות יותר, והתקשיתי מאוד בעבודה. התחלתי לעבוד על המפתח לספרי הרב־המגיד, אבל בשום אופן לא הצלחתי להתקדם. למדתי את כל הספרים לפני שהתחלתי, ובמשך שנה שלימה ניסיתי להתקדם בעבודה, אך ללא הצלחה. כך נמשך העניין והתעכב כשנתיים, כשבכל מכתב שקיבלתי מהרבי באותה תקופה נשאלתי: מה מתקדם עם המפתח על ספרי 'המגיד', ומתי זה יהיה מוכן.

פעם הרבי כתב לי פתק קצר, "למה זה נוגע אליו

אחרי התשובה הזו הרגשתי מאוד רע עם עצמי, והחלטתי שעליי לעשות "תיקון" על כך. מכיון שהתיקון צריך להיות מעין הפגם, החלטתי כ"תשובת משקל" לערוך מפתח להמשך מים רבים תרל"ו של אדמו"ר המהר"ש. לפני כן לא למדתי מעולם את החסידות של הרבי מהר"ש, והאמת - הגעשמאק שבלימוד ההמשך היה שווה את כל המאמץ.

את המפתח לפסוקים ומאמרי חז"ל על ההמשך, סיימתי בתוך כמה ימים ושלחתי לרבי לקראת חנוכה. כתבתי לרבי שבגלל מה שקרה החלטתי לעשות את זה כ'תיקון', ולשלוח את זה כמתנה לחנוכה. בתגובה, ביקש ממני הרבי להשלים את המלאכה בעריכת מפתח העניינים. זוהי עבודה קשה בהרבה, אך בתוך שבועיים כבר סיימתי גם אותה, ושלחתי את המפתח המוכן אל הרבי.

במאמרי תרל"ו יש חלק שני - כולל הנחות של אדמו"ר הרש"ב ועוד - שטרם הודפס באותם ימים. הרבי הוסיף וביקש ממני, שהיות וכבר ערכתי מפתח ל"מים רבים", שאמשיך ואשלים מפתח לכל מאמרי תרל"ו, כך שאפשר יהיה להוציא את הכל בספר אחד. כדי לעשות זאת הייתי צריך לחכות עד שהדפיסו במיוחד בשבילי עותק מהספר... עשיתי את המפתח גם לחלק הזה ואכן הכל הודפס בספר אחד עב כרס (וכל כך השקעתי והתעמקתי בעבודה מפורטת עליו, שיצא עביו רב יותר מספר המפתחות על כל שאר ספרי הרבי המהר"ש יחד...).

הרגשתי שעדיין חסר משהו ב'תיקון' שלי, ולכן ערכתי מפתח לפסוקים, מאמרי חז"ל, רמב"ם, וכתבי האריז"ל שבספר התנייא. לכמה מובאות בשם האריז"ל התקשיתי במציאת המקור; לחלק מהם מצאתי כעבור זמן, ולחלק לא מצאתי מקור עד עצם היום הזה (ישנם עוד מאמרי חז"ל המובאים בספרים שונים, אך עוד לא נמצא המקור הכתוב שלהם). סיימתי את העבודה בספוק, ושלחתי את זה לרבי, וקיבלתי על כך מענה, "ת"ח ת"ח".

על הפסוק בתהילים "על מה שוא בראת כל בני אדם" פירש הבעש"ט, "על מה שוא בראת", זו טענת השטן שבא לפני הקב"ה בעת שהוריד לעולם את נשמת משה רבינו, והתלונן: שלחת לעם ישראל את משה רבינו, שעתיד לעשות את כל האותות והמופתים הגדולים, וכתוצאה מכך כולם יכירו בהקב"ה, "למען ידעו כי אני ה'". בזה תגמר כל העבודה שלי ויתום תפקידי. הרי כיצד יוכל האדם לחטוא ולסור מדרך התורה? על כך ענה לו הקב"ה, "כל בני אדם": בכל פעם שאני מוריד לעולם נשמה גדולה, אוריד עוד נשמה, שלמטה תיראה כנשמה גדולה - אך מקורו מ'שדין יהודאין'... הנשמה הזו תראה אף היא כצדיק ותלמיד'חכם גדול, וכל מה שיעשה נשמת הצדיק כדי לעורר לתשובה - יורה הוא בטענות שונות ומשונות לעשות בדיוק ההפך.

היום קיבלתי מענה, ובו מילה אחת "המפתחות?". באותו יום יצאו שלשה מענות בלבד, וזה היה אחד מהם... דבר זה ממש זעזע אותי נפשית, בראותי כמה נוגע העניין לרבי, והחלטתי שעליי לנסות שוב.

בפועל, התחילה פתאום העבודה לזרום, ובתוך חודשיים כבר סיימתי את כל המלאכה. את מה שלא הצלחתי לעשות במשך שלש שנים, סיימתי כעת בתוך חודשיים...! הספר יצא לאור לקראת י"ט כסלו והוקדש לרגל היובל לנישואי הרבי והרבנית.

תשובת משקל

כעבור כשנה, כמדומני בכ' חשוון תשל"ט, קיבלתי טלפון מהמזכירות על עבודה נוספת: עריכת מפתח לכל ספרי אדמו"ר הזקן שעדיין אין עליהם מפתחות. הווי אומר: כל ספרי המאמרים שלו... הרבי ביקש שהעבודה הזאת תוגמר עד י"ט כסלו. היתה זו עבודה מרובה פי עשר מעריכת המפתח לתורת 'המגיד', והרבי רוצה שזה ייגמר בתוך חודש...

מאחר שכדי לערוך מפתח בצורה טובה יש ללמוד - ראשית כל - את הספרים, התחלתי ללמוד את המאמרים שבספר אתהלך לאזניא. במקביל לתחילת העבודה - בלימוד המאמרים - כתבתי לרבי שאני מאוד מתקשה בעבודה הזאת של עריכת מפתחות. הזכרתי את דברי הרבי אליי בעבר בקשר למפתח לתורת 'המגיד', שהעניין נוגע אליי במיוחד, ושאלתי האם כך הוא הדבר גם עתה בענין מאמרי אדה"ז, משום שאם לא - הרי שאני מבקש שהרבי יטיל את העבודה על מישהו אחר כי עבורי עריכת מפתחות הינה "עבודת פרך".

בינתיים, עד שקיבלתי את תשובתו של הרבי, כבר למדתי חצי ממאמרי אתהלך לאזניא והתחלתי לעבוד על המפתח.

כעבור יומיים מכתבת המכתב קיבלתי מענה, המענה הכי חריף שאי פעם קיבלתי מהרבי, "אין דרכי לשים עבודת פרך על מי שהוא" ולכן הוא יעביר את העבודה לאחרים. ואכן, הרבי העביר את העבודה לאברכי הכולל, כל חברי הכולל עבדו על זה יומם ולילה, ממש עשרים וארבע שעות ביממה, עד שהעבודה נגמרה ויצאה לאור לקראת י"ט כסלו, כמו שהרבי ביקש.

הצטערתי מאוד מהלשון החריפה של תשובתו של הרבי וכתבתי על כך לרבי. הרבי כתב לי בתגובה שאת הביטוי "עבודת פרך" הרי לא הוא המציא, אלא רק ציטט מדבריי... בכל אופן, כתב לי הרבי, מכך שסירבתי לבצע את העבודה, יצאה טובה - כי כך הוא קיבל את מבוקשו והמפתחות יצאו לאור כבר לי"ט כסלו. הרבי המשיך וכתב שהדבר הוא לפלא עליי, שלא תפסתי את חשיבות העניין של עשיית "אזוניים לתורה" וכו'.

כל גענעקע ש'ן צציק, ו'ן אחר כאה וכלה כש'רציק
 אצ'ר איגן, או אפ'לו אה'ט א'ן, פ'ר'י צ'ה א'ג'ר ר'ושם
 א'צ'ר פ'ר'י פ'ר'י א'מ'ר'ט א'ח'ו'ס'ין ב'ל א'ז'ם א'ג'ר א'ן -
 י'צ'ו. כל א'ח'ז א'ג'ר - ו'לו א'ר'פ'ים ב'וד'צ'ים - פ'ר'פ'יש
 א'ג'ר פ'י'ח'ז א'ח'לו'ב א'א'ג'ה א'ר'י'ה, פ'ו'א ר'ן פ'ו'א
 א'ב'ו. א'ג'ר א'ח'ש'ן א'ח'ו'י ס'פ'ו'ר'ו, א'ת' א'ס'ל'ן פ'צ'ה
 פ'ר'י א'י'ק'ז א'ר כל כ'לו א'ז'ם א'ח'ו'ו ו'פ'ד'ר פ'ו'ג'ר א'ן
 ר'ושם א'צ'ו

הרב שוחט מקבל דולר מהרב

כך היה במשך כל הדורות. בכל פעם שירדה לעולם נשמה גדולה, שבכוחה להחזיר את כל עם ישראל בתשובה - נשלחה נשמה נוספת שתתנגד לפעולות הצדיק.

בדיוק כך היה בזמננו עם הרבי. לצדיקים עם כח כזה, להשפיע על אנשים אפילו בדרך מקיף - חייבת להיות התנגדות. אל הרבי הגיעו

(לדולרים וכדומה) אנשים כל כך רחוקים,

אנשים שלא היה להם כל שייכות לכל ענין החסידות ושום הבנה במהותו של רבי. זה היה ניכר במוחש בצורה שבה הם התלבשו והתנהגו. אבל רק מלראות את הרבי - פרצו רבים מהם בבכי. ללא סיבה. עצם השהייה במחיצת הצדיק גרמה להם להרהורי תשובה. פשוט הרגישו את הקדושה באוויר.

מובא ב'היום יום' בשם השפאלער זיידע, שכל תנועה של צדיק מותירה רושם. כשהשפאלער זיידע היה ילד, הבעש"ט פעם הניח את ידו על ליבו, והשפאלער זיידע אמר שהוא עדיין מרגיש חום הנגיעה הזו. כל תנועה של צדיק, ועל אחת כמה וכמה כשהצדיק מדבר איתך, או

אפילו מביט עליך,

הרי זה מותיר רושם עז. הרבי היה מתרכז לחלוטין בכל אדם שעבר עליידו. כל אחד שעבר - ולו לרגעים בודדים - הרגיש שהדבר היחיד שחשוב באותה עת לרבי, הוא רק הוא לבדו. הדבר נמשך שניות ספורות, אבל בזמן הזה הרבי מיקד את כל כולו באדם שמולו והדבר הותיר עליו רושם עצום.

אם לא היתה ההתנגדות לרבי, העולם היה נראה אחרת לגמרי. ה'עד מת' היה נגמר כבר מזמן. להביא את משיח צדקנו זה דבר שתלוי בנו, ובידינו לפעול זאת. עלינו להמשיך בדרך שהרבי התווה לנו, וכך נזכה לחזות בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש. ■

קדשנו במצוותה

סקירה מקיפה על הנהג המיוחד לפיו זכו החסידים מדי שנה בשנה לברך על ארבעת המינים של הרבי, למן השנים הראשונות ועד לרגעים המרטיטים של סוכות תשנ"ב בהם עמד הרבי והביט בכל-אחד-ואחד מן העוברים

חת הזכויות המיוחדות להן זכו החסידים בחודש תשרי, הייתה ההזדמנות המופלאה ליטול ולברך על ארבעת המינים של הרבי, בכל יום מימות החג.

א

הנהגה זו, לברך על ארבעת המינים של הרבי, החלה כבר בימי הרבי הריי"צ. אולם בשנים הראשונות לבואו של הרבי הריי"צ לארצות הברית היו זוכים לכך רק זקני החסידים ויחידי סגולה. בשנים תש"ט ותש"י, נתן הרבי הריי"צ את ארבעת המינים שלו בידי חתנו הרבי, בכדי לזכות בהם את קהל החסידים הרחב. הרבי ירד לסוכת 770 וזיכה בהם את אנ"ש כולם. בזמן בו בירכו החסידים, ישב הרבי בסוכה וטעם דבר מה [פעם, נכנס אחד מזקני החסידים לרבי ואמר ש'לא מתאים שחתנו של הרבי יאכל ברבים קודם התפילה'. הרבי אמר לו שבדבר שחסידים עושים - אין להתבייש].

בשנת תשי"א, לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ, זמן מה טרם שקיבל על עצמו הרבי את הנשיאות בגלוי, זכו החסידים לברך על ארבעת המינים של הרבי לראשונה. הרבי נכנס לסוכה הגדולה שב'שאלאש', ובעודו יושב ואומר קרבנות מתוך הסידור, ניגשו החסידים בזה אחר זה, בירכו ונטלו.

ומביט עליין

בשנת תשי"ב, בנו עבור הרבי סוכה קטנה לצד סוכת הקהל שב'שאלאש' (גודלה של הסוכה היה קטן במחצית מזו ששימשה את הרבי בשנים מאוחרות יותר, בחזית 770). סוכה זו שימשה את הרבי והרבנית בעת סעודות החג, כיון שבאותן שנים לא הייתה סוכה אחרת בבית הרבי בפרזידנט (באותה סוכה, הייתה גם הרבנית חנה מדליקה את נרות החג).

בבוקר יום טוב ראשון של חג הסוכות, הגיע הרבי מביתו, ומיד נכנס לסוכה הקטנה כשהוא סוגר אחריו את הדלת. הנוכחים במקום, לא ידעו האם הרבי ייתן את ארבעת המינים שלו לברכה, ואיש לא אזר אומץ לדפוק על סוכתו של הרבי ולבקש זאת. בתוך כך, נכנס לסוכה הרה"ח ר' זלמן ע"ה דוכמן, שהיה לו זה חודש תשרי הראשון אצל הרבי. כששמע על הנעשה, ניגש חיש לסוכתו של הרבי וביקש לברך על ארבעת המינים שלו, באומרו: "זכיתי לברך על הלולב של הרבי הרש"ב, זכיתי לברך גם על של הרבי הריי"צ, ואני מבקש לזכות ולברך גם על הלולב של הרבי". הרבי נעתר לבקשתו, ואחריו נכנסו שאר החסידים ובירכו על הלולב. מני אז, החל הסדר הקבוע לפיו החסידים מברכים על ארבעת המינים של הרבי בכל שנה ושנה.

הרבי היה מגיע מביתו לפני התפילה ונכנס לסוכה, כשהוא משאיר אחריו את הדלת פתוחה. החסידים היו נכנסים אחד-אחד, והרבי היה מביט בכל אחד בכניסתו. החסידים היו מברכים, ומנענעים רק נענוע אחד, כנדרש בכדי לצאת ידי חובה. הרבי הרכיב משקפיים ובפניו היה פתוח ספר, בדרך-כלל היה זה המשך 'וכה' תרל"ז, או מאמרים אחרים מתורתו של הרבי מהר"ש. התור היה נמשך עד השעה 9:30-9:45 לערך.

מתואר כי הרבי היה מביט על כל-אחד בשעה שברך ועונה 'אמן'.

"זכיתי לברך על הלולב של הרבי הרש"ב,
זכיתי לברך גם על של הרבי הריי"צ, ואני
מבקש לזכות ולברך גם על הלולב של
הרבי"...

על כך. אך משרבו הקוראים, הבין שיש דחיפות בדבר וניגש.

כשהגיע אל חדר המזכירות, נאמר לו שהרב חדקוב נמצא עלידי חדרו של הרבי. ר' מאיר שיער שהרב חדקוב מעוניין לדבר עמו מבלי שאחרים ישמעו. רק כשהגיע למקום הבחין שדלת חדרו של הרבי פתוחה, והרב חדקוב סימן לו להיכנס פנימה. הרבי מעוניין לדבר עמו.

כאשר נכנס, יצא הרב חדקוב מהחדר ור' מאיר נשאר לבדו עם הרבי. הרבי ישב כשפניו נגד הקיר, בסירטוק בלבד, ועיין בספר. הרבי הביט בו ואמר שמחר אי"ה יגיע מאוחר, ומבקש שהוא ייקח את הלולב והאתרוג, יניחם במקום בטוח, ובבוקר ייתן לקהל לברך עליהם; כשהרבי יגיע לתפילה, יעשה הפסק ולאחר־מכן הקהל ימשיך לברך. ר' מאיר נדהם מגודל השליחות והזכות שהטיל עליו הרבי, לרגעים אחדים עמד כך בחדר, אך תיכף התעשת ונטל עמו את ארבעת המינים.

ואכן, למחרת בשעה שמונה, עמד ר' מאיר בסוכה של הרבי שהייתה ב'שאלאש', והקהל נכנס וברך. כשהגיע הרבי מביתו לתפילה, עשו הפסקה, והרבי לקח את ארבעת המינים וברך עליהם, אחר כך המשיך הקהל לברך, עד שהגיע המניין להלל. כרבע שעה לאחר

בהזדמנויות אחרות הרבי רק עמד והביט על כל אחד, תוך ששפתיו הק' רוחשות. עדויות נוספות מספרות כי היה נוהג לומר לכל אחד מהעוברים (גם בימי חול המועד): "מתנה על-מנת להחזיר".

הרה"ח ר' שלום דובער ע"ה קסלמן, שהיה איטר יד, סיפר כי באחת השנים ניגש כמהסס באיזו יד ליטול את הלולב וכאשר הרבי הבחין בכך, אמר לו מיד: "א לינקער? נעמט דעם לולב מיט דער לינקער האנט!" [שמאלי? טול את הלולב ביד שמאל]...

חסך את זמני...

סדר זה נמשך עד לשנת תשכ"ב. באותה שנה גדל מספר החסידים שהגיעו לחודש תשרי לבית חיינו, וביום הראשון של החג, נמשך התור לברכה אל תוך זמן התפילה, והסתיים לערך ב5:10.

באותו ערב, ליל יום־טוב שני, נקרא ר' מאיר הארליג אל הרב חדקוב. ר' מאיר לא נחפו לעלות, משום שבביליה הקודם נערכה התוועדות ובה אמר מילה לא טובה למישהו, כך שחשב שהרב חדקוב חפץ לנזוף בו

הלולב מגיע עד לרחוב 'ברוקלין', מן הסתם הקהל לא שתה קודם לכן, ואינני רוצה להטריחם...

לאחר השיפוץ שנערך ב'שאלאש', עברה הסוכה לחצר שבין 770 לספריה (במקום בו ממוקמת כיום), והקהל היה מברך בצד הפונה לכביש. לאחר שנבנתה בריכת התשליך עבור הרבי, נבנה בצדה מקום מיוחד עבור הברכה על ארבעת המינים של הרבי.

במשך השנים, היה הרבי נכנס בבוקר אל סוכתו עם ארבעת המינים, ומבעד לדלת הסגורה מברך על הלולב. כאשר הרבי היה פותח את דלת הסוכה, היה זה האות לר' מאיר לגשת ולקחת את ד' המינים.

לאחר התפילה, חלפה כרבע שעה עד שהרבי מסר לר' מאיר את ארבעת המינים, בזמן זה היה הרבי עורך את סדר הנענועים עם כל אחד ואחד מן האתרוגים שנשלחו אליו.

בשנת תשל"ו, היו גשמים כבדים מאוד, ור' מאיר שאל את הרבי, האם לערוך את הברכה לציבור בתוך בית הכנסת, מחשש שהאתרוג ייהרס. בתחילה הרבי לא הגיב על ההצעה, ר' מאיר שאל, "מה לעשות בפועל?" והרבי ענה: "על הלולב מברכים בסוכה". מאז ידע שעליו למלא את תפקידו בסוכה, ורק בסוכה. באחת השנים אף נתן לו הרבי שני הדסים נוספים בהושענא

התפילה נתן לו שוב הרבי את לולבו, ואלו אשר לא הספיקו לברך בבוקר, עשו זאת כעת.

ישר כח' מיוחד

בשנתיים הבאות - תשכ"ג ותשכ"ד שוב בירכו החסידים בתוך סוכתו של הרבי, כאשר הרבי יושב או עומד עם ספר, ומביט על כל אחד מהנכנסים.

בשנת תשכ"ה, שוב ביקש הרבי מר' מאיר שיהיה אחראי על-כך, אך הורה שיברכו בסוכת הקהל.

מאז, בירכו החסידים על ארבעת המינים של הרבי בסוכה הגדולה, שהייתה באותן שנים ברחבת ה'שאלאש'.

[במהלך השנים כתב אחד מזקני החסידים לרבי מדוע עניין כה נעלה מופקד בידיו של 'אברך צעיר'. במענה לכך השיב לו הרבי: היכן הייתם כשהוא חסך את זמני? כעת אתם כותבים?!]

באותה השנה, לאחר שהרבי בירך על ארבעת המינים ונעל את דלת הסוכה, רצה ר' מאיר להציע לרבי שיטעם תה ועוגה, ושאל האם להכין משהו לשתות. הרבי ענה לו: כעת הגעתי מהבית, וראיתי שהתור לברכה על

ר' מאיר הארליג מגיש לרבי את הד' מינים לקראת הלל

הרבי הביט בכל אחד ואחד מן העוברים ומברכים על הלולב, נשאר חקוק בלוח לבם של אלפי החסידים שעברו בפני הרבי, לעד.

היו אלו שעות היסטוריות, שהיוו הפתעה מוחלטת עבור החסידים הרבים, והעבירו רטט בכל מי שזכה להביט במראה הפלאי, ולברך על הלולב כאשר הרבי מביט בו.

במשך השנים אירע שהרבי היה פותח את דלת הסוכה שלו, לא רק בכדי להוציא את הלולב לציבור, כי אם בכדי לבקש לולב או אתרוג אחר. ביום טוב ראשון של סוכות תשנ"ב, בשעה 8:10 בבוקר פתח הרבי את הדלת, ובידו הק' אחז את ארבעת המינים. ר' מאיר הארליג ניגש ושאל האם הרבי חפץ להחליף את האתרוג, אך הרבי לא השיב והמשיך לצעוד.

כעבור מספר רגעים הרבי פנה אל ר' מאיר, ושאלו, "וואו איז דער עולם?" [היכן הקהלה?]. ר' מאיר המופתע לא הספיק לענות, ולסוכה נכנס ר' לייבל גרונו. הרבי שאלו: "וואו בענטשט דער עולם?" [היכן מברך הקהלה?], והמשיך: "איך וויל זען ווי דער עולם בענטשט דעם ערשטן טאָג" [אני רוצה לראות איך הקהלה מברך ביום הראשון].

השעה הייתה 8:15 בבוקר. הרבי יצא עם ארבעת המינים ועלה לחצר בה נבנתה הסוכה. השולחנות שעמדו בדרך הוסרו ונעשה 'שביל' בו יכל הרבי לעבור. הרבי צעד עד לסוף הסוכה, ונכנס לחדרון הבנוי בתוכה, בו בירכו על הלולב. הרבי הביט על הסכך, ואחר־כך על השולחן, ושאל האם זהו השולחן שעלי־דו מברכים, כשנענה בחיוב על־ידי המזכיר, נעמד אחורי השולחן, והניח עליו את ארבעת המינים.

ר' מאיר הארליג היה מבולבל לנוכח הדבר, ור' שלום־בער שי' לויטין שהיה הראשון בתור, נטל את ד' המינים, בירך עליהם והרבי ענה: אמן. לאחר־מכן בירכו חברי המזכירות ואחריהם התחיל התור, כשכל אחד מוסר לחבירו את המינים. לאחר כמה דקות נטל ר' מאיר בעצמו את המינים והחל למסרם לכל אחד, כמעשהו מדי שנה בשנה.

הרבי עמד כשמולו העוברים בתור. לימינו, בצד עמד ר' מאיר הארליג. כל אחד ואחד עובר, הרבי עומד ומסתכל עליו בשעה שמברך את שתי הברכות (מתוך הסידור שהיה מונח על השולחן) ועונה "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן" אחרי כל ברכה.

רבי, ואמר לו, "על השנה מגיע לך 'יישר כח' מיוחד, שהרי ירד גשם"...

זיכרון

סיפור המלמד אותנו על חשיבות ופעולת הברכה על ארבעת המינים של הרבי, אירע באחת השנים, כאשר לאחר שהרבי כבר נעל את הסוכה, התעניין אצל ר' מאיר על אברך פלוני האם כבר עבר וברך. ר' מאיר ענה שהלה טרם הגיע, והרבי ביקש שכאשר יבוא - ידפוק בסוכתו. לאחר־מכן, התעניין הרבי אודותיו שלוש פעמים נוספות, ור' מאיר שלח לקרוא לו.

היה עניין בכך שאותו אברך יברך על ארבעת המינים, והרבי השיגח ווידא שהוא אכן יעשה זאת.

ביום הראשון של חול המועד בשנת תשכ"ז, בשעה שאחד מהנוכחים בירך, אחזתו התרגשות גדולה, והאתרוג נפל ונפסל... היה זה כבר לאחר שהחלה התפילה, ר' מאיר סיפר זאת לרבי, והרבי אמר לו להביא מביתו את האתרוג של הרבנית. לאחר התפילה, כשביקש את האתרוג, אמר הרבי: זהו אינו האתרוג שלי ואינני יכול לתתו. אף בימים הבאים לא נתן את הד' המינים לברכת הציבור, עד ליום הושענא־רבה לאחר התפילה.

מספר פעמים, כאשר אירע ומאן־דהוא פסל את האתרוג ור' מאיר סיפר על כך לרבי, אמר הרבי: מוטב בשבילי ובשבילו שלא אדע את שמו, ונתן אתרוג אחר שיברכו עליו.

בהושענא־רבה, היו זוכים גם הילדים והנשים לברך על ארבעת המינים של הרבי. הרבי היה מזכיר על כך לר' מאיר מדי שנה באמרו: אל תשכח לתת גם לנשים ולילדים לברך. הגב' מאריאשא ע"ה שגלוב היא שהייתה עומדת ומעניקה לנשים את הזכות לברך על ארבעת המינים של הרבי.

"איך וויל זעהן"...

המחזה של היום הראשון של סוכות תשנ"ב, כאשר

jem / 207871

היו אלו שעות היסטוריות, שהיוו הפתעה מוחלטת עבור החסידים הרבים, והעבירו רטט בכל מי שזכה להביט במראה הפלאי, ולברך על הלולב כאשר הרבי מביט בו

וויל וויסן די צייט? [הרבי רוצה לדעת את השעה] ואמר הרבי: "וואָס איז די נפקא מינה?", בהמשך אמר ריל"ג ש'ועד המסדר' אומרים שייקח עוד כמה שעות, ואמר הרבי: "איך וויל זיין דאָ ביז'ן סוף" [אני רוצה להיות כאן, עד הסוף].

במהלך החלוקה ירד גשם מפעם לפעם, אולם דברים שכאלו לא תפסו מקום בזמן נשגב זה.

בשעה האחרונה של החלוקה, הביאו את כיסאו של הרבי, תוך רצון שהרבי ישב עליו, אולם הרבי לא התייחס לכך. כאשר הזיזו את כיסא הברזל והעמידו את כיסאו של הרבי, השעין הרבי את ידו על חלקו האחורי של הכיסא.

מספר פעמים במהלך החלוקה נעמד הרבי בעמידה זקופה מבלי להישען על דופן הסוכה, היה זה מחזה מלכותי מאוד.

לאחר שש שעות ועשרים דקות של ברכה, קרוב לשעה 2:35, הסתיים התור. לקראת השעה שלוש, הרבי ירד ל770, והתפלל עם הקהל שחרית מוסף ומנחה.

■ היה זה חג הסוכות האחרון לפני כ"ז אדר תשנ"ב...

כעשרים דקות לאחר יציאת הרבי לסוכה, הובא למקום כיסא ברזל, והרבי השעין את ידו הימנית עליו.

מפאת גודלה הקטן של הסוכה, יש בה מקום לשני אנשים בלבד - וכך, כל אחד מן העוברים זכה לברך על הלולב כשהרבי והוא לבדם בתוך הסוכה. היו שהגדירו את תחושתם באותה עת כמעין 'יחידות פרטית' עם הרבי (בתחילה עמד ר' לייבל גרונור ממש בסמוך לרבי, אך הרבי סימן לו שיצא כך שהוא עמד בחוץ, ורק הרבי עמד בתוך הסוכה).

לאילו מהעוברים אשר שכחו לברך 'שהחינו' סימן הרבי שיברכו, ולכמה שהחזיקו את האתרוג הפוך, סימן שיחזיקו כראוי. כאשר נטל מישהו בראשית את האתרוג, העיר הרבי שקודם לוקחים את הלולב, ובשעה שעבר יהודי מצרפת שלא ידע היטב את הברכות, אמר עמו הרבי מילה במילה (!) והצביע לו לומר מתוך הסידור.

לאורך כל השעות נוראות ההוד הללו, הביט הרבי במבט רך לאורך כל השניות בהן עבר כל אחד וברך (והיו רבים שהביט עליהם גם אחרי שעברו - עד יציאתם).

בשעה 9:00 בבוקר, ניגש ריל"ג לרבי, ואמר: דער רבי

משיח וגאולה

מאת הרב שניאור זלמן שי גופין
משפיע ישיבת תות"ל המרכזית - כפר-חב"ד

מעליתה של אמונה פנימית

כיצד נחדיר את האמונה במשיח באופן פנימי, ומהי הדרך לעשות זאת? • כיצד מתנהג יהודי ש'חי עם משיח' בפנימיות, ועד כמה צריך הדבר להתבטא בחיצוניות?

ובכל-זאת, אכילת המצה נחשבת המשכת האמונה בפנימיות, כי בכוחה להחדיר את נקודת האמונה בפנימיות, כי בכוחה להחדיר את נקודת האמונה בפנימיות האדם כך שהאמונה נעשית דבר מוחלט וודאי, גם אם היא נשאר למעלה מהבנה והשגה פנימית. שכן, כשאנו אומרים שיש להביא את האמונה שבבחינת 'מקיף' בפנימיות, פירושו של דבר שהעניין יתעצם עם האדם עד שיהיה מהות אחת אתו, ולכן בהמשכת האמונה בפנימיות, אבן-הבוחן היא - עד כמה העניין חדור אצלו בוודאות מוחלטת. אבל גם אז אין הכרח שהעניין יחדור בכוחות הפנימיים של האדם, דבר שאפשרי רק על-ידי עיון מעמיק ש'יוריד' את האמונה ו'ילביש' אותה בכל גדרי השכל ועד שהשכל יפעל על המידות שבלב.

לכן יש צורך באכילת מצה לא רק בלילה הראשון אלא כל שבעת ימי החג, שהם כנגד שבע מידות, וכן בשתיית ארבע כוסות יין, שהוא בבחינת בינה, וכך נמשכת האמונה בפנימיות יותר- ומ'קטנות' היא באה להבנה והשגה, לדעת, להכיר ולהרגיש גם במידות שבלב. שיא ההמשכה בפנימיות הנפש הוא בשביעי של פסח, כשמעמד קרית ים סוף מהווה את שיא ה"אתהפכא" וחדירת האמונה בכוחות הנפש הפנימיים.

מהי אמונה פנימית?

במאמרי חסידות רבים מדובר בעניין "המשכת מקיף בפנימיות" בעבודת האדם. הדברים נאמרו ביחס לאמונה שהיא כח "מקיף", ואם האדם לא יביא את האמונה לפנימיות - הוא עלול לבוא למצב בו האמונה לא תמנע ממנו לעשות ח"ו היפך רצון ה', ובלשון חז"ל - "גבא אפום מחתרתא רחמנא קריא", ואינו חש בסתירה שבין מעשה הגניבה והאמונה בה'.

להמחשת העניין נשתמש בסיפור יציאת מצרים:

בשלב הראשון לאחר יציאת מצרים, בליל חמישה עשר בניסן, אכלו בני ישראל מצות. כתוב על כך בזהר, שאכילת מצה בלילה הראשון היא בבחינת "מיכלא דמהימנותא" - אכילת המצה ממשיכה את האמונה בפנימיות. אלא שגם לאחר אכילת מצה בלילה הראשון, האמונה קיימת בשכל רק כ'נקודה' בלבד (בלשון הקבלה - בבחינת "קטנות אבא") ואינה 'יורדת' בהבנה והשגה. על כך נאמר "אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן", ומובן שגם אחרי טעימת הדגן ה'מוחכימה' את התינוק, עדיין אינו יודע מיהו ומהו אותו "אבא" שהוא קורא לו...

מתבטאת במעשים בפועל ממש, בהנהגה בחיים יום יומיים המושתתים על יסודות האמונה בה' ובמשה עבדו - עמלק מסוגל לבוא ולקרר את האמונה. מכאן שהשלב הסופי והמושלם באמונה הוא כשהיא באה לידי ביטוי בכל כוחות הנפש וגם בכל הלבושים - מחשבה דיבור ומעשה.

הדרך 'לחיות עם משיח'

גם באמונה בביאת המשיח, קיימים שלושת הרבדים האלו - אמונה ודאית אך מקיפה, אמונה שמלוכת בשכל ומידות, ואמונה המתלבשת במעשה בפועל. בפרטיות יותר: האמונה בביאת משיח מתחילה באמונה ודאית ומוחלטת בעצם העניין. ואמונה בדרגה

ואחרי קריעת ים סוף - ראה זה פלא: "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים". אומר על כך ה"מדרש": "רפידים" על שם שרפו ידיהם מן המצוות ורפו ידיהם באמונה, ובמאמר של הרבי הרי"צ (ד"ה "ויבוא עמלק" תרפ"ח) מבואר שמלחמת עמלק נבעה מכך שאמונת בני ישראל הייתה אז רק בבחינת מקיף.

ונשאלת השאלה: כשאמונה ודאית ומוחלטת חודרת גם בהבנה ובהשגה ועד להתפעלות במידות שבלב, איך ייתכן שבמצב כזה עמלק מסוגל להפריע ולקרר את האמונה? ועוד: מאחר שאכילת המצה מסמלת את החדרת האמונה בוודאות, מה מקום ל"עמלק" בגימטריה "ספק"?

אלא שהחסרון היה בזה שרפו ידיהם באמונה - האמונה לא 'ירדה' לידיים אלא נשארה במוח ובלב. למרות שמבחינת מידת הוודאות האמונה נמשכה בפנימיות ו'ירדה' בשכל ובמידות, הרי כל זמן שאינה

שיטת חב"ד - אמונה בפועל!

כשמדובר אודות חשיבות המעשה בפועל, ובייחוד במעשים שעניינם לבטא את התוכן של "לחיות עם משיח", יש להוסיף ולהבהיר:

ידוע שהאדמו"ר הזקן לא הכניס בסידור את נוסח "ג העיקרים. ובאותה קטגוריה אפשר לכלול שינויים נוספים בין מנהג חב"ד ואחרים: אין מנהגנו לומר לפני כל מצווה "לשם יחוד"; איננו אומרים לפני האכילה בכל יום תפילה - שיש נוהגים לאומרה לפני כל ארוחה - שהאכילה תהיה לשם שמים (ראה "יסוד ושורש העבודה"); גם בשבת קודש, שמנהג מקובל רווח בקרב יהודים רבים וטובים לומר לפני כל טעימה "הריני אוכל דג זה, בשר זה וכדומה לכבוד שבת קודש", אין זה מנהג חב"ד. זאת למרות המבואר בחסידות שבאכילה לכבוד שבת ויום טוב מעלים את המאכל מקליפת נוגה לקדושה.

והטעם לכל אלה אחד הוא: העיקר הוא לא אמירת "אני מאמין" - העיקר הוא להאמין בפועל!

זו גם הסיבה לכך שבבתי כנסיות חב"ד אין חוקקים על עמוד התפילה את הפסוק "שיויתי ה' לנגדי תמיד", משום ששיטת

חב"ד היא שהאמונה הוודאית צריכה להיות חקוקה בעצם מציאותו של האדם, ולא על עמוד התפילה.

בהתאם לעיקרון זה, מובן גם שאמירת "לכבוד שבת קודש" - פרט לעצם חשיבות האמירה כשלעצמה, ובפרט כשהיא נובעת מכוונה אמיתית פנימית - אינה משנה שינוי משמעותי ומהותי בגוף מעשה האכילה. קיימת הפרדה ברורה בין אמירת התפילה שלפני האכילה לבין האכילה עצמה, שיכולה להיות מתוך חיות של תענוג גשמי כפשוטו.

אמירת "לכבוד שבת קודש" - גם כשהיא נאמרת מתוך כוונה - אין בכוחה לשנות את מעשה האכילה עצמו שיהיה באמת "לכבוד שבת קודש", משום שהאמירה ואפילו הכוונה היא דבר נפרד מהמעשה עצמו עם התענוג הגשמי שבו שהוא אמנם חלק מהמצווה - להתענג בתענוגים" בגשמיות. כלומר: מה שנדרש

כזו מקבלת כוח ועוצמה ושואבת חיזוק מדברים מקיפים, כמו למשל ציור פני הרב.

על-מנת להביא אמונה בפנימיות דרוש לימוד עיוני של ענייני גאולה ומשיח. כידוע, בשיחת שבת פרשת בלק תנש"א עורר הרבי אודות הוספה מיוחדת בלימוד התורה בענייני גאולה ומשיח, ובקשר לכך ביאר שהתעוררות זו אינה באה רק בתור "סגולה" למהר ולקרב את ביאת המשיח וגאולה, אלא (גם ו) בעיקר כדי להתחיל "לחיות" בענייני משיח וגאולה, "לחיות עם הזמן" דימות המשיח, על-ידיזו שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בענייני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחדור גם ברגש שבלב.

אחר כך בא השלב הסופי והמושלם "לחיות עם משיח": 'ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש"הנה זה (המלך המשיח) בא".

כאן מדובר במצב שבו האמונה מביאה לידי כך שהנהגה היום-יומית היא מתוך תחושה ש"רוחו של משיח" חיה בקרבו; וכפי שהרבי התבטא באותה שיחה, שעל-ידי לימוד התורה בענייני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל לחיות בענייני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא".

עניין זה תואם את החשיבות הרבה שהרבי מייחס בכלל למעשים בפועל - "המעשה הוא העיקר". הסיבה לכך איננה רק מפני שב"עולם המעשה" תופשים המעשים חשיבות עליונה, אלא גם משום שדווקא בכוחם של המעשים שנעשים מתוך קבלת עול מוחלטת, להשפיע על האדם בפנימיותו.

נושא זה - "לחיות עם משיח" במעשה בפועל - צריך להתבטא בחיי היום-יום לפרטיהם ובכל התחומים שבין אדם למקום ושבין אדם לחברו. כאשר נבוא לידי כך, אזי, כשהחסיד פוגש אדם ברחוב, "וועט זיך ממילא ארויסזאגן זיין פנימיות" ותפרוץ החוצה פנימיותו של "א משיח איד" שכל-כולו "וועק" ענייני משיח וכל סביבתו מושפעת מכך. וכשהאמונה הוודאית מתבטאת במעשים, לא יוכל לה שום עמלק שבעולם.

לא די באמירת עניינים המבטאים את האמונה הפנימית בביאת המשיח, גם כשהם פורצים מפנימיות הלב; "לחיות עם משיח" - אין הכוונה להמשיך בחיי שגרה בכוונה "לשם משיח" ... "לחיות עם משיח" פירושו שבחיי היום-יום עצמם, בגשמיות וברוחניות, יורגש שהאדם חדור באמונה פנימית בביאת משיח

משיח עדיין לא חדרו בו בתכלית השלמות; לעומת זאת, כשהמחשבה והדיבור מתבטאים גם ובעיקר במעשים בפועל, וניכר עליו שעלידי העיסוק בענייני משיח מתנהלים חייו באופן נעלה ביותר, ממש באינ-ערוך, לאופן שהיה לפני זה - הרי זו הוכחה שהוא אכן שהוא אכן "חי עם משיח" באמת.

ועל אותו משקל אפשר לומר: בזאת ייבחן האדם אם עוסק בענייני משיח באמת או לאו: כאשר ענייני משיח הם עצם תמצית חייו, בהכרח שזה יתבטא במעשים המוכיחים שמאז התחיל לעסוק בענייני משיח התחזק בהנהגתו היום-יומית בתור "אֵץ משיח איד" - יהודי שחי עם משיח - בלימוד התורה בכמות ובאיכות ובקיום המצוות בהידור; אבל כשעושה עניינים אחרים עיקר, הרי כאשר בא לענייני משיח הוא אומר אומר "מה חובתי ואעשנה"- ויכול הוא להסתפק בדיבורים גרידא.

ויהי רצון, שבזכות ההתקשרות באמת לנשיא דורנו וביצוע הוראותיו בפועל ממש, נזכה במהרה, בלשונו של הרבי: "אֵץ דער רבי וועט אונז ברענגען צו די גאולה השלימה" ואזי "וועט מען זיך זען מיט דעם רבי'ן בעיני בשר" ["שהרבי יוביל אותנו לגאולה האמיתית והשלימה" ואזי "נתראה עם הרבי בעיני בשר"] - וכל זה, תיכף ומיד ממש. ■

הוא לאכול לשם שבת קודש, ואילו על אכילה כזו אפשר לראות רק שהיא מכוננת לשם שבת קודש, ולא שהאדם אוכל לשם שבת קודש.

והוא הדין בנושא "לחיות עם משיח": לא די באמירת עניינים המבטאים את האמונה הפנימית בביאת המשיח, גם כשהם פורצים מפנימיות הלב; "לחיות עם משיח" - אין הכוונה להמשיך בחיי שגרה בכוונה "לשם משיח"..." "לחיות עם משיח" פירושו שבחיי היום-יום עצמם, בגשמיות וברוחניות, יורגש שהאדם חדור באמונה פנימית בביאת משיח.

ההוכחה האמיתית לכך שהאדם נתון בכל מהותו ועצמותו לענין מסוים היא לאו דווקא כשהוא מתפעל ממנו. התפעלות שכלית, ואפילו התפעלות שבלב, מלימוד מאמר חסידות, לדוגמה, אמנם מבטאת תענוג, אך לא בהכרח שכל-כולו של האדם 'מונח' בחסידות ואיתה הוא 'חי' באמת.

והדרך לבחון איפה 'מונח' האדם באמת פשוטה ביותר: כשהמחשבה והדיבור בענייני משיח אמורים, חלילה, לשמש תחליף ללימוד מעמיק של העניינים בנגלה ובחסידות או למעשים בפועל ממש בתחום זה בפרט, ובשאר ענייני תורה ומצוות - בעניינים שבין אדם למקום ובהנהגה שבין אדם לחבירו - בכלל, הרי זה סימן שענייני

נדפס
לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

לע"נ
בני יקירי
זלמן אליהו ע"ה
נלב"ע ד' שבט תשע"ז
נדפס ע"י אבלחט"א נתן נטע ציבין

ולזכות כל בני משפחת ציבין שיחיו, להצלחה
רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות